ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - المديرة المسؤولة: إيشا دروبشيان

1500 Լ.Ո. 73ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 132 (20595) ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ, 16 ՕԳՈՍՏՈՍ 2000 10 ԷՋ

ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԳԻՆ Է

ՄԸՐԻ ՊԹԸՂՐԻՆԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԵՑԱՒ «ՄԵԹՆԻ ՀԱՄԱԽՈՀՈՒԹԵԱՆ ՑԱՆԿ»Ը

Երէկ փոխ վարչապետ. ներքին գործոց նախարար Միշէլ Մըր Պթըղրինի իր բնակարանին մէջ յայտարարեց իր գլխաւորած «Մեթնի Համախոհութեան Ցանկ»ը, որուն մաս կը կազմեն ՍԵՊՈՒՀ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ (հայ առաքելական), ՂԱՍՍԱՆ ԱՇՔԱՐ (մարոնի), ՇԱՔԷՐ ԱՊՈՒ ՍԼԷՅՄԱՆ (մարոնի), ԷՄԻԼ ԷՄԻԼ ԼԱՀՈՒՏ (մարոնի), ՄՈՒՆԻՐ ՀԱԺ (մարոնի) եւ ԱՆԹՈՒԱՆ ՀԱՏՏԱՏ (յոյն կաթողիկէ): Մըրի կողքին յոյն ուղղափառ երկրորդ աթոռը կը մնայ բաց:

Ներկայ էին ցանկին բոլոր թեկնածուները, Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան Լիբանանի Կեդրոնական Կոմիտէին ներկայացնող պատուիրակութիւն մը, ղոմի եւ փաղանգաւոր ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ հոծ բազմութիւն մը եւ մեծ թիւով թղթակիցներ:

Մըր իր խօսքին մէջ ըսաւ, որ խորհրդարանական ընտրութիւնները ազգային պարտաւորութիւն են քաղաքացիին համար, ինչպէս նաեւ իրաւունք: Երկրին ճակատագիրը յառաջիկայ չորս տարիներուն համար կախեալ է այս ընտրութիւններէն եւ մենք՝ ընտրող թէ ընտրուող պէտք է ճիշդ որոշումներ տանք, ի խնդիր մեր ժողովրդավար խորհրդարանի բարելաւման: «Մեր ցանկը Մեթնի եւ մեթնցիներու իսկական շահերը լաւագոյնս կը ներկայացնէ եւ կը բարելաւէ ազգային համախոհութիւնը երկրին մէջ», ըսաւ ան եւ ներկայացուց «Մեթնի Համախոհութեան Ցանկ»ի *փլաթֆորմ*ին գլխաւոր կէտերը քաղաքական, տնտեսական, վարչական, բարգաւաճման եւ ընկերային մարզերէն ներս:

Մըրի խօսքէն ետք տեղի ունեցան թղթակիցներու հարցումներ, որոնց ընթացքին փոխ վարչապետը հանգամանօրէն պատասխանեց բոլորին: Ան դարձեալ անդրադարձաւ վերջին օրերուն ընտրապայքարի ընթացքին տեղի ունեցող թեկնածուներու միջեւ ցեխարձակումներուն եւ ըսաւ, որ այսուհետեւ որոշած է չպատասխանել անոնց եւ խօսիլ միայն օրէնքի լեզուով: Հարցումի մը պատասխանելով ան ըսաւ, որ հարցախոյզները ցոյց կու տան, որ իր գլխաւորած ցանկը յարաբերաբար նախորդ ընտրութիւններուն առնուազն քսան առ հարիւր աւելի քուէ պիտի ստանայ:

Ապա խօսք առին երեսփոխան Ղասսան Աշքար եւ Մունիր Հաժ: Անոնք ըսին, որ հարց գոյութիւն չունի Ղոմի եւ Փաղանգաւոր կուսակցութիւններուն միջեւ եւ զարմանալի թող չթուի իրենց գործակցութիւնը եւ ցանկակից դառնալը: Այս մէկը հաստատեց նաեւ ներքին գործոց նախարարը:

Ձախէն աջ՝ Անթուան Հատտատ, Մունիր Հաժ, Էմիլ Էմիլ Լահուտ, Միշէլ Մըր, Սեպուհ Յովնանեան, Ղասսան Աշքար եւ Շաքէր Ապու Սլէյման:

Նախարար Մըր կը յայտարարէ ցանկը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ ԱՅՑԵԼԵՑԻՆ ՀԱՅ ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԵՏԵՐՈՒՆ

Հայկական Միասնականութեան Ճակատի թեկնածուները Առաջնորդ սրբազանին մօտ:
(Լուսանկարները՝ Պ. ՋԱՐՈՒԿԵԱՆի)

Հայկական Միասնականութեան Ճակատի թեկնածուները երէկ այցելութիւններ տուին Լիբանանի հայ հոգեւոր պետերուն:

Կէսօրէ առաջ ժամը 10:00ին Միասնականութեան թեկնածուները այցելեցին աւետարանական համայնքի «Փեթանիա» կեդրոն, ուր հանդիպում ունեցան Մերձաւոր Արեւելքի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու Միութեան նախագահ վեր. Մկրտիչ Գարակէօզեանի եւ կեդրոնական Վարչութեան ատենապետ վեր. Փօլ Հայտոստեանի հետ: Հանդիպումին ընթացքին քննարկուեցան Հայկական Միասնականութեան Ճակատի կազմութեան պայմանները եւ աւետարանական աթոռին պահպանման անհրաժեշտութիւնը:

Շար.ը՝ էջ 2

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՀԱՒԱՔ ՌԱՈՒՏԱՅԻ ՄԷՋ

«ՔՈՒԷԱՐԿԵՆՔ ԱՆՈՆՑ, ՈՐՈՆՔ ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ ԴԱՐՁՈՒՑԻՆ ԻՐԵՆՑ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆԸ»

(Լուսանկարները ՐԱՖՖԻ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆի)

Երէկ երեկոյեան ժամը 9:00ին սկսեալ Ռաուտայի Ժողովրդային Բնակարաններու դաշտին վրայ տեղի ունեցաւ ժողովրդային հաւաք՝ կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Ընտրական Կեդրոնական Մարմինին:

Հաւաքին ներկայ էին Հ. Յ. Դ. Լիբանանի Կեդրոնական Կոմիտէի ներկայացուցիչներ, Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Լիբանանի Վարիչ Մարմինի անդամներ, Հայկական Միասնականութեան Ճակատի թեկնածուներ՝ նախարար Արթիւր Նազարեան, հայկական երեսփոխանական պլոքի ներկայացուցիչ Սեպուհ Յովնանեան, երեսփոխան Աբրահամ Տէտէեան, Ստեփան Ապաճեան, Միհրան

Շար.ը՝ էջ 2

ԱԿՆԱՐԿ

ԱՅՈ՛, ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍԱՐՍԱՓԵՑՆԷ...

Լիբանանի երեսփոխանական ընտրապայքարը հետզհետէ բուռն հանգամանք կը ստանայ: Լեռնալիբանանի եւ Հիւսիսի ընտրութիւնները պիտի բանան շարքը, սակայն այս շրջաններու ցանկերը աւելի ուշ կը կազմուին քան, օրինակի համար, Պէյրութի ընտրաշրջաններու ցանկերը, որոնց ընտրութիւնները շաբաթ մը ետք պիտի հետեւին Լեռնալիբանանին եւ Հիւսիսին:

Հայկական Միասնականութեան Ճակատին յայտարարութեան հետեւեցաւ Պէյրութի Ա., Բ. եւ Գ. ընտրաշրջաններու ցանկերու կազմութիւնը. ցան-

Տ. ՃԻՆՊԱՇԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 2

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՀԱՒԱՔ

Կազմակերպութեամբ

Հ. Յ. Դ. ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ ԿՈՄԻՏԷԻ ՔԱՐՈԶՉԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆԻՆ

Ներկայութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒՆ

Տեղի կ'ունենայ այսօր՝ Չորեքշաբթի, 16 Օգոստոս 2000, Պուրճ Համուտի «Արին» կեդրոնին դիմաց:

ՅԱՅՏԱԳԻՐ

- Յուցահանդէս՝ կէսօրէ ետք ժամը 2:00ին
- Տողանցք՝ Հ.Մ.Ը.Մ.ի շեփորախումբի ընկերակցութեամբ, երեկոյեան ժամը 7:00ին
- Հաւաք՝ երեկոյեան ժամը 8:00ին

✧ Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր

ԿՈՉ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Լիբանանի բոլոր մարմիններուն, անդամներուն եւ համակիրներուն.

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Լիբանանի Շրջանային Վարչութիւնս, գիտակից երեսփոխանական ընտրութեանց յոյժ կարեւորութեան, կոչ կ'ուղղէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի շարքերուն՝ գայլիկէն մինչեւ երէց եղբայրը, ինչպէս նաեւ իր բազմահազար համակիրներուն, որ ամբողջական նուիրումով աշխատանքի լծուին յօգուտ լիբանանահայ ազգային միասնականութեան թեկնածուներու յաջողութեան:

Լիբանանահայութեան միասնականութիւնը ջլատել փորձող անհատներ ամէն գնով պէտք է ձախողին:

Շրջանային Վարչութիւնս խորապէս կը հաւատայ, որ Հ.Մ.Ը.Մ.ական իր անդամ-անդամուհիները, ինչպէս նաեւ համակիրները պիտի ըլլան քուէատուփ գացող յառաջապահներէն:

Այս առթիւ, Լիբանանի տարածքին վրայ կանգ կ'առնեն սկաուտական, մարզական եւ միութենական բոլոր այն ձեռնարկները, որոնք կրնան չնըպաստել ընտրական աշխատանքի հեզասահ ընթացքին:

Վերոյիշեալ ձեռնարկները պէտք է համակարգուին շրջաններու ընտրական մարմիններուն հետ:

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ԼԻԲԱՆԱՆԻ
ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՖԱԹ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ ԿԸ ՆԿԱՏԷ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ՎԵՐՍԿՍՈՒՄԸ

Պաղեստինեան իշխանութեան նախագահ Եասէր Արաֆաթ հաւանական կը նկատէ, որ խաղաղութեան վեհաժողովի մը գծով բանակցութիւններ սկսին այս շարթուան ընթացքին, Միացեալ Նահանգներու մէջ դեմոկրատական համագումարի աւարտէն ետք:

Արաֆաթ կը խօսէր Մալեզիոյ մէջ, ուր հասած էր աւարտելէ ետք Վիեթնամ այցելութիւնը: Արաֆաթ ըսաւ, որ Քէմփ Տէյվիտի վեհաժողովի աւարտին նախագահ Պիլ Քլինթըն իրեն յայտնած է, թէ դեմոկրատականներու համագումարէն ետք կարելի պիտի ըլլայ վերսկսիլ բանակցութիւններուն: Համագումարէն առաջ կարելի չէր, որովհետեւ Քլինթըն ներկայ պիտի ըլլար դեմոկրատական համագումարին:

Վիեթնամի մէջ Արաֆաթ տեսակցութիւն ունեցաւ նախագահ Թրան Տուք Լուոնկի հետ: Տեսակցութեան աւարտին պաղեստինցի ղեկավարը մամլոյ ասուլիս մը տուաւ, որուն ընթացքին ըսաւ, որ Իսրայէլի հետ բանակցութիւնները Սեպտեմբերին կրնան վերսկսիլ: Խօսելով վեհաժողովի կարելիութեան մասին՝ Արաֆաթ ըսաւ, որ պաղեստինցիները կը սպասեն Եւրոպական Միութեան, Ուաշինկթընի, Ռուսիոյ, արաբական երկիրներու, ինչպէս նաեւ Չինաստանի եւ Ճափոնի իրենց եղբայրներուն օժանդակութեան: Իսրայէլի արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնակատար Շլոմօ Պէն Ամի Երկուշաբթի օր նախատեսած էր, որ պաղեստինցիներուն հետ երկրորդ վեհաժողովը տեղի ունենայ Սեպտեմբերին:

Մամլոյ ասուլիսին ընթացքին Արաֆաթ խօսեցաւ նաեւ 13 Սեպտեմբերին պաղեստինեան պետութիւնը յայտարարելու ծրագիրին մասին: Պաղեստինցի ղեկավարը ըսաւ, որ պետութիւն մը հռչակելու որոշումը կայացած է, սակայն թուականի գծով վերջին խօսքը վերապահուած է Պաղեստինեան Կեդրոնական Խորհուրդին, որ նիստ մը պիտի գումարէ այս ամսուան վերջաւորութեան կամ Սեպտեմբերի սկիզբը: Արաֆաթ չեշտեց, որ պաղեստինցիները իրաւունք ունին իրենց անկախ պետութիւնը հռչակելու 13 Սեպտեմբերին: Մանօթ է, որ Արաֆաթ գրեթէ երեք շաբաթէ ի վեր համաշխարհային շրջապտոյտի մը ձեռնարկած է զօրակցութիւն ապահովելու համար պաղեստինեան կեցուածքին եւ պետութիւն մը հռչակելու որոշումին: Մանօթ է նաեւ, որ անոր այցելած երկիրներուն մեծ մասը խնդրած է յետաձգել յայտարարութիւնը՝ Իսրայէլի հետ բանակցութիւններու ճամբով հասնելու համար անկախ պետութեան: Պաղեստինցիներուն հին դաշնակիցներ՝ Չինաստան եւ Վիեթնամ եւս նոյն կոչը ուղղած են Արաֆաթի:

Մալեզիոյ վարչապետ Մահաթիր Մոհամէտ Արաֆաթի հետ տեսակցութեան աւարտին յայտարարեց, որ իր երկիրը ճանաչում պիտի տայ պաղեստինեան անկախ պետութեան եւ անմիջապէս դեսպանի մակարդակի վրայ դիւանագիտական կապեր պիտի հաստատէ:

Միւս կողմէ, պաղեստինեան պատուիրակութիւն մը Եգիպտոս ժամանեց տեսակցութիւններ ունենալու համար արտաքին գործոց նախարար Ամր Մուսայի եւ նախագահ Հիւսնի Մուպարաքի քաղաքական հարցերու խորհրդատու Ուսամա Պազի հետ: Պաղեստինեան պատուիրակութեան մաս կը կազմեն գլխաւոր բանագնաց Սաէպ Ուրայքաթ, Մահմուտ Ապպաս (Ապու Մազէն) եւ խորհրդարանի նախագահ Ահմէտ Քորէյ (Ապու Ալա): Պատուիրակութիւնը եգիպտացի պաշտօնատարներուն հետ պիտի խորհրդակցի խաղաղութեան բանակցութիւններուն ընթացքին եւ կեցուածքներու համակարգումին մասին:

ՓԵՐԷՍ ԻՆՏՈՆԵԶԻԱ Կ'ԱՅՑԵԼԷ

Ինտոնեզիոյ նախագահ Ապտէլռահման Ուահիտ երէկ յայտարարեց, որ Իսրայէլ վարչական հակակշիռ պէտք է ունենայ Երուսաղէմի վրայ: Իսկ քաղաքին քաղաքա-

Շար.ը՝ էջ 10

ՆՇՄԱՐ

ԱՆՍՊԱՍԵԼԻ ՔՈՒԷՆ

Ժողովրդային առածը կ'ըսէ՝ *«Անսպասելի քարը գլուխ կը ճեղքէ»:*

Դժբախտաբար շատերուն մօտ կը տիրէ այն սխալ տպաւորութիւնը, թէ մարդիկ ծերանոց կու գան պարզապէս հոն պատսպարուելով իրենց կեանքին անխուսափելի վերջակէտին սպասելու: Սխալ է վերոյիշեալ միտքը, որովհետեւ այդ վերջակէտը յաճախ անակնկալ ու անժամանակ կերպով նոյնքան իրական է ծերանոցէն դուրս ապրողներուս համար:

Իսկ տարեցներու պարագային, անոնք ծերանոցէն ներս պատսպարուելով հանդերձ, կը փորձեն իրենց կեանքը շարունակելով ապրիլ կարելի եղած չափով բնական պայմաններու մէջ: Այս իմաստով տարուան ընթացքին վանոնք շատ անգամ կարելի է տեսնել հաստատութենէն դուրս տեղի ունեցող ելոյթներու, ձեռնարկներու եւ նոյնիսկ պտոյտներու ընթացքին:

Այս օրերուն, հակառակ անոր, որ շատերու կողմէ անտեսուած խումբ մըն են անոնք, որոնք օրինական կերպով իրաւունքը ունին, արդէն իսկ դէպի քուէատուփ երթալու եւ իրենց քուէաքարտերը ապահովելու ընթացքին մէջ են:

Անոնք ընտրական միթինկներու եւ խրախճանքներու ներկայ գտնուելու պէտք չունին եւ ոչ ալ իրենց քուէները տոլարով ծախելու կը յօժարին: Ինչպէս անցեալին, այսօր եւս անոնք որոշած են իրենց քուէներով մասնակցիլ երեսփոխանական ընտրութիւններուն՝ իբրեւ ազգային պարտաւորութեանց գիտակից նախանձախնդիր հայորդիներ: Հետեւաբար անոնց քուէները պիտի երթան Ազգային Միասնական եւ Համախոհական Ցանկի թեկնածուներուն: Կարելի չէ ծերանոցէն այլ տեսակի ձայն ակնկալել, որովհետեւ անոնք կը հաւատան ու կը գիտակցին, որ հաստատութեան ու իրենց տէր կանգնողը հայ ազգն է, եւ ոչ թէ առանձին անհատներ:

Մեր ծերունիներուն ձայնը կրնայ կարեւոր դեր մը խաղալ այս ընտրութիւններուն, ի հարկին՝ անսպասելի քար մը ըլլալ եւ պատճառ դառնալ Միասնական ու Համախոհական Ցանկին հարիւր առ հարիւր յաջողութեան:

ԳԷՈՐԳ ԳԱՐԱՊՈՅԱՃԵԱՆ

ՔԱԹԱՐԻ ԻՇԽԱՆԸ՝ ՀԱՄԱՏ ՊԸՆ ԽԱԼԻՖԱ ԺԱՄԱՆԵՑ ՊԷՅՐՈՒԹ

Քաթարի իշխանը՝ Համատ Պըն Խալիֆա երէկ յետմիջօրէին Դամասկոսէն ժամանեց Պէյրութ, երկօրեայ պաշտօնական այցելութեան մը համար: Ան Մասնայի սահմանին վրայ ընդունուեցաւ հանրապետութեան նախագահ Էմիլ Լահուտի ներկայացուցիչ նախարար Նեմիզ Սիրաթի կողմէ: Քաթարցի իշխանին ոգեւորեց ողջոյնի, այն թէ Սիրիոյ վարչապետ Մոհամմէտ Միւսթաֆա Միրօ եւ արտաքին գործոց նախարար Ֆարուք Շարէհ:

Պըն Խալիֆա Սուրիոյ մէջ տեսակցած էր նախագահ Պաշշար Ասատի, փոխ նախագահներ Ապտըլ Հալիմ Խատտամի եւ Զուհէր Մաշարքայի, վարչապետ Մուսթաֆա Միրոյի եւ արտաքին գործոց նախարար Ֆարուք Շարէհի հետ:

Սուրիոյ նախագահական պալատի բանբեր Ժպրան Քուրիէի համաձայն, Պըն Խալիֆա Սուրիա այցելած է շնորհաւորելու համար նախագահ Պաշշար Ասատի ընտրութիւնը եւ գործակցելու Սուրիոյ կայանի վերաբերեալ:

Քաթարի իշխանը երէկ երեկոյեան Պաապտայի պալատին մէջ տեսակցութիւն ունեցաւ հանրապետութեան նախագահ զօր. Էմիլ Լահուտի հետ: Տեսակցութիւններ ներկայ էին նաեւ խորհրդարանի նախագահ Նեպիհ Պըրրի եւ վարչապետ Սելիմ Հըս: Խօսակցութիւնները կեդրոնացան երկկողմանի յարաբերութեանց վրայ: Իշխանը ընթրիքի հիւր եղաւ նախագահին:

Իշխանը այսօր պիտի այցելէ նաեւ խորհրդարանի նախագահ Նեպիհ Պըրրիի եւ վարչապետ Սելիմ Հըսի:

Արար իշխանին այցելութիւնը առիթ մըն է լուսարձակի տակ բերելու երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութիւնները զարգացնելու կարելիութիւնները՝ տարբեր մարզերու մէջ:

Համատ Պըն Խալիֆա Լիբանանէն կը մեկնի Եգիպտոս:

ՆԱԽԱՐԱՐ ԹՐԱՊՈՒԼՍԻ ՄԵԿՆԵՑԱՒ ԹՐԻՓՈԼԻ

Զբօսաշրջութեան եւ քաղաքի նախարար Սիպլէյման Թրապուլսի երէկ մեկնեցաւ Լիպիա, նախարարը կը յուսայ պայմանով լիբանանցի պատանդ Մարի Մրարաշեի ազատ արձակումը, որ պատանդ վերցուած է Ֆիլիփինեաններու մէջ իսլամական լմբոտ պահանջներու կողմէ ու ազատ պիտի արձակուի եւ ուղարկուի Լիպիա: Կը սպասուի, որ այսօր ազատ արձակուին նաեւ 17 պատանդները՝ Մրարաշեի կողքին:

Ֆրանսահպատակ Մրարաշե 23 Ապրիլին 21 հոգինոց խումբի մը հետ առեւանգուած էր Մալեզիոյ մէջ անջատողական Ապու Սայաֆ խմբակին կողմէ եւ տարուած էր Հոլօ (Մանիլայէն 960 քմ. դէպի հարաւ):

Յարդ 6 մալեզիացի եւ գերմանացի կին մը ազատ արձակուած են: Կը մնայ 14 պատանդ, որոնցմէ մէկը Մարի Մրարաշեն է:

Նախարար Թրապուլսիի կ'ընկերակցի Մարի Մրարաշեի մայրը: Նախարարը նախքան Լիպիա մեկնելը ըսաւ. «Կը մեկնինք այն յոյսով, որ լիբանանցի մեր պատանդ ազատ կ'արձակուի մօտ օրէն: Շնորհակալ ենք լիպիացի մեր եղբայրներուն ջանքերուն համար»:

Լիպիա կը հերքէ օրաքերթերուն այն լուրերը, լուր որոնց Թրիփոլիի իշխանութիւնները 25 միլիոն տոլար վճարած են ապահովելու համար պատանդներուն ազատ արձակումը:

ՔՈՒԷԱՐԿԵՆՔ ԱՆՈՆՑ...

Շարունակուած Ա. էջէն

Միհրան Սեֆէրեան   Յակոբ Հաւաթեան

Սեֆէրեան, Յակոբ Բագրատունի, ինչպէս նաեւ Հայկական Միասնականութեան Ճակատի թեկնածուներուն համակիր հոծ բազմութիւն մը:

Ընտրական Կեդրոնական Մարմինին կողմէ բացման խօսք կատարեց Մարգիս Տէր Խաչատուրեան, որմէ ետք Ս. Գ. Հ. Կ-ի կողմէ խօսք առաւ Միհրան Սեֆէրեան: Իր խօսքին մէջ անդրադառնալով դպրոցը պատմութիւն ունեցող հայկական կուսակցութիւններու յանձնառութեան, Սեֆէրեան ըսաւ. «Ինչպէս անցեալին պայքարած ենք մեր դպրոցը բշնամին բռնատիրութեան դէմ, այսօր նոյնպէս կրնանք պայքարիլ դրամի իշխանութեան դէմ»: Ան կոչ ուղղեց քուէարկուն ուղղուելու վստահօրէն յաղթանակ կը կերտելու համար:

Ապա Հ. Յ. Դաշնակցութեան անունով խօսք առաւ Յակոբ Հաւաթեան, որ պատմութեան կոչ ուղղեց լիբանանահայութիւնը զգուշացնելով տնտեսական տագնապը օգտագործող շահախնդիր բարերարներէ: «Քուէարկենք անոնց, որոնք տարիներ շարունակ լիբանանահայութեան եւ անոր կառոյցներուն ճակատագիրը պարտուած իրենց մտահոգութիւնը եւ ոչ թէ անոնց, որոնք ընտրական հաշիւներէ մղուած միայն վերջին շաբաթներուն ընթացքին պարագայական ձեւով կը մտածեն ժողովուրդին մասին», եզրակացուց:

Հաւաքին աւարտին լիբանանահայ երգիչներ ստեղծեցին խանդավառ մթնոլորտ, որ շարունակ, եղաւ մինչեւ ուշ գիշեր:

ՎԱՐՁՈՒ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

●Պուրճ Համուտ, Քարաքոլթաշնագի շէնքեր: Հեռ. 03-648916:

CLEAN Insects

ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿԻ ՄԻՋԱՏՆԵՐ ՈՉՆՉԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԵՌ. 01-374780 03-602245

ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾԻՆ ՎՐԱՅ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԸ

Լիբանանի իշխանութիւնները Հարաւի մէջ միջազգային խաղաղարար ուժերէն պահանջած են անպայման ստուգում կատարել, որովհետեւ Իսրայէլ սահմանին վրայ խախտումներ կը կատարէ դէպի Լիբանան հող կամ աղբ փոխադրելով, յայտնելով, թէ նման քայլ Լիբանանի վերիշխանութեան դէմ է:

Փիլիփ Լանները Թիմոր Կոփսըլ Հաղորդեց, որ միջազգային ուժերու ջոկատ մը ուղղուած է սահմանագիծի Ապասա գիւղը, սակայն խախտում կամ խորայէլցի գինուոր չէ նկատած: Այլ ջոկատ մը ուղղուած է Ըրմէյշ, ուր զարձեալ խախտում չէ նկատուած: Սակայն Կոփսըլ Հաւաստեց, որ ստուգումները պիտի շարունակուին:

«Ֆրանսփրէս» լրատու գործակալութիւնը ականատեսներէ քաղելով իր տեղեկութիւնները հաղորդած էր, որ երէկ իսրայէլեան երկու պուլտոզըրներ լիբանանեան հողերուն վրայ (Ապասի շրջանին մէջ) աւազի «Թումբ»եր հաւաքած են: Միեւնոյն ականատեսներուն համաձայն, խորայէլցի զինուորները ամիջապէս որ իմացած են միջազգային ուժերու շրջան ժամանումը շատ արագ դուրս եկած են լիբանանեան հողերէն:

ԱՅՈ՛, ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ...

Շարունակուած Ա. էջէն

կէր, որոնք պիտի ճակատին Ռաֆիք Հարիրիի «Արժանապատուութիւն» ուակուած պէյրութեան ցանկերուն դէմ:

Ցանկերու կազմութիւնը յստակացուց կացութիւնները: Անորոշութիւնները վերցան եւ իւրաքանչիւրին դիրքը ճշդուեցաւ:

Հայկական Միասնականութեան Ճակատին հակադրուող կողմերուն պայքարի գլխաւոր ենթը «Ազգայ» (Մուրաքքապլ) հեռատեսիլի կայանն է, որ ոչ միայն ապատեղեկատուութեան միջոցով սխալ լուրեր կը փոխանցէ, այլեւ յստակօրէն հակադաշնակցական գունաւորում մը կու տայ իր տեղեկատուութեան եւ մեկնաբանութիւններուն:

Այսպէս, երկու ուղղութեամբ կ'ընթանայ Հայութեան միասնականութիւնը խաթարողներու քարոզչութիւնը. «հայասէր» Ռաֆիք Հարիրիի բարեմասնութիւնները եւ Դաշնակցութեան ստեղծած «սարսափ»ը:

Ռաֆիք Հարիրիի բարեմասնութիւններուն մասին առարկութիւն չունինք: Կը յարգենք զինք. Հարիրին, մօտաւոր անցեալին գործակցած ենք իրեն հետ եւ նոյնիսկ չենք բացառեր ապագայ գործակցութիւնը: Զենք բաժներ սակայն հայ համայնքին հետ իր յարաբերութեան եղանակը, համայնքին իրաւունքներու հետապնդման ի'ր ըմբռնումը, հեղինակաւոր դեկավարի իր մօտեցումը, որ իր գործակիցները կը համարէ՝ միայն գործադրողներ: Գործակցութիւն՞ն կ'ենթադրէ տեսակէտներու նկատառում, եւ ինչպէս կը սիրէ յիշեցնել «Զարթօնք»ի քրոնիկագիրը, բոլոր հարցերու համատեղ քննարկում եւ համաձայնութիւն: Այս որակը դժբախտաբար բացակայեցաւ վերջին բանակցութիւններուն ընթացքին: Ռամկավար եւ Հնչակեան թեկնածուները, ի սկզբանէ համաձայնելով այն: Հարիրիին հետ, ոչ միայն հարուածեցին հայկական միասնականութիւնը, այլ նաեւ պատրուակ հայթայթեցին Ռաֆիք Հարիրիին հայկական միասնական ցանկի անտեսելու իր կեցուածքին մէջ անխախտ մնալու: Այս պատճառով ալ համաձայնութիւն չգոյացաւ այն: Հարիրիին հետ: Ո՛չ մեղաւոր կը ցանկոյ սակայն, սակայն չենք ափսոսար:

Քաղաքական պայքարի այս հանգրուանին, հակառակորդ ճակատներու մէջ ենք եւ յենած մեր անցեալի ներդրումի ուժին ու ներկայ հնարաւորութիւններուն, կ'աշխատինք յաղթանակ ապահովել:

Իսկ հակադաշնակցական պայքա՞րը:

Յ. Պարոնեան հանճարեղ բնորոշումով մը հայհոյութիւնը փաստի սով կ'որակէ: Կը հայհոյէ այն, որ փաստեր չունի: Իսկ շինծու «փաստերը», որոնցմով ապատեղեկատուութիւն կը կատարուի, արդէն ծաղրանք է մեր ժողովուրդի իմացականութեան: Թող յաւ հասկնան, անկարելի է Դաշնակցութեան գործը ներկայացնել իբրեւ հակահայութիւն: Հակառակորդն իսկ կը ծիծաղի անոնց «փաստերու» դիմաց:

Կ'ըսեն, որ Դաշնակցութիւնը սարսափ կը ստեղծէ: Կը պատասխանենք. այո՛, հակառակորդները իրաւունք ունին սարսափելու Դաշնակցութենէն: Դաշնակցութիւնը կը սարսափեցնէ ո՛չ բռնանալով, ո՛չ հարկադրելով, ոչ իսկ պահանջելով: Դաշնակցութիւնը կը սարսափեցնէ իր ներկայութեամբ, իր մասնակցութեամբ, իր ազգին հանդէպ պատասխանատուութեան ոգիով, իր բարոյական աշխատանքով, իր նուիրումով: Ինչպէս նաեւ իր ազգային անշէղ դիրքորոշմամբ, հայութեան իրաւունքներու պաշտպանութեան համար անձնազոհութեամբ ու հետեւողական ոգեւորմամբ:

Այո՛, ասիկա սարսափելի եղած է միշտ ու կը մնայ նաեւ այսօր:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ...

Շարունակուած Ա. էջէն

Պետրոս ԺԹ. Թարմունի պատրիարքին մօտ:

Վերապատուելի Մկրտիչ Գարակէօզեանի հետ:

Ապա թեկնածուները այցելեցին Զմմառի վանք, ուր հանդիպում ունեցան հայ կաթողիկէ պատրիարք - կաթողիկոս Ներսէս Պետրոս ԺԹ. Թարմունիի հետ: Հանդիպումին ներկայ էին նաեւ պատրիարքական փոխանորդ Մանուէլ եպս. Պաթագեան եւ Յովհաննէս Թէյրույ վարդապետ: Հոգեւոր Տէրը յայտնեց, որ միասնականութիւնը իր արժանիքը կը ձգէ Լիբանանի հայութեան մէջ եւ այդ ուղղութեամբ իր օրհնութիւնը տուաւ միասնականութեան ճիգերուն:

Կէսօրէ ետք ժամը 2:00ին Հայկական Միասնականութեան Ճակատի թեկնածուները այցելեցին Լիբանանի Հայոց Աւետարանական Համայնքի Գեղամ Եպս. Խաչերեանին, որ շեշտեց, թէ յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութիւններուն հայութիւնը պարտաւոր է իր հաւաքական կամքը յայտնել, վեր կանգնելով անհատական նեղ շահերէ:

Վաղը՝ Հինգշաբթի, Հայկական Միասնականութեան Ճակատը այցելութիւն մը պիտի տայ Պիքֆայա եւ պիտի տեսակցի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոս Արամ Ա.ի հետ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՀԱՒԱՔ

Կազմակերպութեամբ

Հ. Յ. Դ. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆԻՆ

Ներկայութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒՆ

●Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր

Տեղի կ'ունենայ Հինգշաբթի, 17 Օգոստոս 2000, երեկոյեան ժամը 8:30ին, Ամանոսի Թորոսեան վարժարանի շրջափակին մէջ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՀԱՒԱՔ

Կազմակերպութեամբ

Հ. Յ. Դ. ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆԻՆ

Ներկայութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՃԱԿԱՏԻ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐՈՒՆ

●Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր

Տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ, 18 Օգոստոս 2000, երեկոյեան ժամը 8:30ին, Հայաշէնի Ժողովրդային Տան բակը:

ՎԱՆԱՑ ՁԱՅՆ   ՎԱՆԱՑ ՁԱՅՆ

ԱՄԷՆ ՕՐ ԿԷՍՕՐԷ ԱՌԱՋ ԺԱՄԸ 11:00ԻՆ ՈՒՆԿՆԴՐԵՑԷՔ

«ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ» ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

Յայտագիրը կ'ընդգրկէ Լիբանանեան մամուլէն քաղուած երեսփոխանական ընտրութիւններուն վերաբերեալ լուրեր, յօդուածներ, տեղեկութիւններ, ինչպէս նաեւ նոյն նիւթերը արծարծող հարցազրոյց մը:

● Հարցազրոյցին կրկնութիւնը՝ նոյն օրը ժամը 6:30ի լուրերէն ետք:

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԵՒ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՔՈՐԷԱՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱՄԻԱՑՄԱՆ ԳԾՈՎ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԱՅԼԵՐ

ՍԷՈՒԼ, 15 (ՌՈՅԹԸՐՍ) - Հարաւային Քորէայի եւ Հիւսիսային Քորէայի մայրաքաղաքներուն մէջ Երեքշաբթի օր ընտանիքներ վերամիացան՝ քորէական պատերազմէն ի վեր (1950) բաժնուած մնալէ ետք։

Հիւսիսային քորէական օդանաւ մը Սէուլ հասցուցած է 100 հիւսիսային քորէացիներ եւ նոյն թիւով հարաւային քորէացիներ փոխադրած Փիոնկեանկ՝ չորսօրեայ հանդիպումներու համար, որոնք 70 միլիոն քորէացիներու ազգային վերամիացման գծով յոյս կը ներշնչեն։

Ընտանիքներու վերամիացման գծով որոշում կայացուցած էին Հարաւային Քորէայի նախագահ Քիմ Տայ Ճունկ եւ Հիւսիսային Քորէայի ղեկավար Քիմ Ճոնկ-Իլ Փիոնկեանկի մէջ Յունիսին իրենց կայացուցած անկիւնադարձային վեհաժողովին ընթացքին։

Միւս կողմէ, Հարաւային Քորէայի Նախագահը Երեքշաբթի օր առաջարկած է երկու երկիրներու պաշտպանութեան նախարարներուն միջեւ ժողով մը կայացնել՝ Պաղ պատերազմի վերջին սահմանին վրայ ռազմական յարուածութեան վերջ տալու համար։

Ան կը խօսէր ճափոնական գաղութատիրական իշխանութենէն Քորէայի ազատագրումին 55րդ տարեդարձին առիթով տեղի ունեցած հանդիսութեան մը ընթացքին։

Նախագահ Քիմ առաջարկած է գիտուորական, տնտեսական, ինչպէս նաեւ ընկերային եւ մշակութային հարցերով զբաղելու համար յանձնախումբեր կազմել։

Քիմ ըսած է, թէ Հարաւային Քորէա առաջարկները պիտի ներկայացնէ նախարարական մակարդակով բանակցութեանց յառաջիկայ ռաունտին, որ տեղի պիտի ունենայ Փիոնկեանկի մէջ Օգոստոս 29էն 31։

ՉԱՒԷՍԻ ՋԱՆՔԵՐՈՒՆ ՇՆՈՐՀԻՒ

ՕՓԷՔԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎ՝ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ

Վենեզուելլայի Նախագահ Հիւկօ Ջաւէս, որ ՕՓԷՔի երկիրներու շրջապտոյտի մը ձեռնարկած է, Ալճերիոյ մէջ յայտարարեց, որ այցելած բոլոր երկիրներուն ղեկավարները համաձայն գտնուած են, որ քարիւղի սակերը պէտք է արդար ըլլան, եւ թէ ՕՓԷՔ անգամ մըն ալ պէտք չէ ծունկի գայ։

Ջաւէս դիտել տուաւ նաեւ, որ սակերուն անկումը «մահավճիռի» համազօր պիտի ըլլայ Վենեզուելլայի նման քարիւղ արտածող երկիրներուն համար։ Հետեւաբար սակերը պէտք է պահել այնպիսի մակարդակի մը վրայ, որ արդար ըլլան թէ՛ ՕՓԷՔի երկիրներուն եւ թէ գնորդներուն համար։

Ջաւէս շրջապտոյտի մը ձեռնարկած էր վեհաժողովի մը հրաւիրելու ՕՓԷՔի անդամ երկիրներուն ղեկավարները։ Վեհաժողովը տեղի պիտի ունենայ Քարաքասի մէջ, Սեպտեմբերի վերջաւորութեան։ ՕՓԷՔի ղեկավարները 25 տարիէ ի վեր վեհաժողով չեն ունեցած։ ՕՓԷՔ կ'ունենայ քարիւղի նախարարներու հերթական հանդիպումներ, որոնք տեղի կ'ունենան Վիեննայի մէջ։

(ՌՈՅԹԸՐՍ)

ԻՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ ԶՈՀՏԻ՝ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ

ԹԵՀՐԱՆ, 15 (ՌՈՅԹԸՐՍ).- Իրանի մամլոյ պահպանողական ատեանը Երեքշաբթի օր նոր ամբաստանութիւն մը ուղղեց չորս ամիս բանտարկութեան դատապարտուած խմբագրապետի մը դէմ։

Մամլոյ ատեանը հարցաքննութեան հրաւիրեց Մոհամէտ Ռեզա Զոհտին, որուն հրատարակած *«Արիա»* օրաթերթը վերջնականապէս փակուած է։ Զոհտիի պաշտպան փաստաբանը ըսաւ, որ Երեքշաբթի օրուան ամբաստանութիւնները նոր են։ Անոնք մամլոյ ատեանին փոխանցուած են Յեղափոխական ատեանին կողմէ։ Փաստաբանը չըսաւ, սակայն, թէ ինչ են նոր ամբաստանութիւնները։

ԹՈՒՐՔԻԱ

17 ԾԱՅՐԱՅԵՂԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿՍԱՒ

Անգարայի մէկ ատեանին մէջ իսլամական 17 ծայրայեղականներու դատավարութիւնը սկսած է Երկուշաբթի օր։ Անոնք ամբաստանուած են անցնող տասնամեակին երկրին աշխարհիկ կարգերը որդեգրած ականաւոր 22 թղթակիցներ եւ ակադեմական մտաւորականներ սպաննած ըլլալու յանցանքով։

Դատախազներ յայտնած են, թէ զոհերուն կարգին են մշակոյթի նախկին նախարար Ահմէթ Թանէր Քիշլալի եւ թղթակից Ուղուր Մումչու, որ յաճախ գրած է թուրք իսլամական ծայրայեղականներու եւ Իրանի միջեւ կապերուն մասին։ Երկու անձնաւորութիւնները սպաննուած են ականուած ինքնաշարժներու միջոցով, Քիշլալին՝ 1999ին, Մումչուն՝ 1993ին։

Ամբաստանեալները, որոնք ենթադրաբար անդամ են փոքր, *«Սելամ-Թեւհիտ»* գաղտնի խմբակին, ամբաստանուած են նաեւ 1990ին ձախակողմեան դասախօս Մուհամէտ Աքսէօյի եւ ակադեմական Պահրիյէ Ուչոքի սպանութիւններով։

17 կասկածելիները մերժած են ընդունիլ ամբաստանութիւնները։

Դատավարութիւնը պիտի վերսկսի յառաջիկայ ամիս։

(ՌՈՅԹԸՐՍ)

ՌՈՒՍԻԱ ԿԸ ՔՆՆԱԴԱՏԷ ԻՐԱՔԻ ՎՐԱՅ ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄՆԵՐԸ

ՄԱԿի բարձրաստիճան պաշտօնատար մը երէկ կոչ ուղղեց նոր մօտեցումի մը, որպէսզի կարելի ըլլայ յաղթահարել Իրաքի մէջ մարդասիրական ծրագիրներու գործադրութիւնը արգելակող խոչընդոտները։

Իրաքի Ծրագիրի գրասենեակի գործադիր տնօրէն Պենոն Սեւան ըսաւ, որ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի պատժամիջոցներու յանձնախումբին կողմէ մեծ թիւով պայմանագրութիւններու սառեցումը կը դժուարացնէ աշխատանքները եւ յատկապէս «քարիւղի փոխարէն սննդամիթ» ծրագիրին կիրարկումը։ Սեւան շեշտեց, որ կարիքը կայ նոր մօտեցում մը որդեգրելու, որպէսզի աշխատանքը հեզասահ ընթացք ունենայ։ Սեւան, որ կը խօսէր Պաղտատի մէջ, ըսաւ նաեւ, որ նոր մօտեցումը չ'ենթադրեր, որ օրինազանցութիւններ պիտի կատարուին։ Առանց օրէնքներն ու կանոնները խախտելու կարելի է բարելաւել կացութիւնը եւ արագացնել մարդասիրական ծրագիրներու գործադրութիւնը։

Սեւան աւելցուց, որ պատժամիջոցներու յանձնախումբը սառեցուցած է մօտաւորապէս 1,7 միլիառ տոլարի պայմանագրութիւններ, որոնք ելեկտրականութեան, հաղորդակցութեան միջոցներու, փոխադրամիջոցներու եւ այլ մարզերու համար անհրաժեշտ նկատուող սարքեր ու կազմածներ պիտի վաճառէին Իրաքի։

Միւս կողմէ, Ռուսիա երէկ քննադատեց Միացեալ Նահանգներն ու Բրիտանիան, որոնք անցնող շաբաթավերջին ռմբակոծած էին Իրաքը։ Արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ հրապարակուած յայտարարութիւն մը կը նշէր, որ յարձակումները պիտի չմեղմացնեն շրջանին մէջ տիրող լարուածութիւնը։ Յայտարարութիւնը կ'աւելցնէր, որ Մոսկուա միջազգային օրէնքի խախտում կը նկատէ իրաքեան թիրախներու ռմբակոծումը, որուն զոհ կ'երթան անմեղ քաղաքացիներ։ Նախարարութիւնը կոչ ուղղեց միջազգային ընտանիքին, որ անմիջապէս վերջ տայ այս խախտումներուն։

(ՌՈՅԹԸՐՍ)

ԲՐԻՏԱՆԱՑԻՔ ԵՒՍ Կ'ԱՌԿԱԽԵՆ ՔՈՆՔՈՐՏԻ ԹՌԻՉՔՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 15 (ՌՈՅԹԸՐՍ).- *Պրիթիշ Էրուէյզ* ընկերութիւնը յայտնած է, թէ Երեքշաբթի օր իր *Քոնքորտ* օդանաւերուն թռիչքները առկախած է անմիջապէս, երբ իմացած է, թէ Բրիտանիոյ եւ Ֆրանսայի իշխանութիւնները «թռելու ի վիճակի» եղող օդանաւին հաստատագիրը պիտի առկախեն։

Յուլիս 25ին *Էր Ֆրանսի* մէկ *Քոնքորտ*ին ջախջախումէն ետք, *Պի. Էյ.* շարունակած էր իր *Քոնքորտ*ներուն թռիչքները, մինչ ֆրանսական ընկերութիւնը առկախած էր զանոնք։ Արկածը 113 զոհ խլած էր։

Ֆրանսա անցեալ շաբաթ յայտնած էր, թէ *Էր Ֆրանսի* մնացեալ 5 *Քոնքորտ* օդանաւերու թռիչքները առկախուած պիտի մնան, որովհետեւ աղէտին պատճառներուն շուրջ տակաւին կասկածներ կան։

750 L.L. 200 կրամ ձիթապտուղով մորթատէլ
1.890 L.L. 200 կրամ մորթատէլ
950 L.L. 200 կրամ փիցցայի ժամպոն
5.000 L.L. 1 քիլօ բէօֆթէ
8.000 L.L. 1 քիլօ հաւու էսքալոփ
8.000 L.L. 1 քիլօ միսով էսքալոփ
9.000 L.L. 1 քիլօ շիշ թաուք

MASTER MALL supermarket

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ MASTER MALL

Հասցէ՝ Պուրճ Համուտ, հեռ. 01/254969-8

ՀԱՄԱԽՄԲՈՒԻՆՔ ՄԵՐ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ ՇԱՀԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԱԾՔՈՎ ԹՄՐԵՑՈՒՑԻՉԻ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒՄԸ՝ ԲԱՑԱՌՈՒԱԾ

Վերջերս Պաքուի մէջ միջազգային երիտասարդական խորհրդաժողովի բացման ընթացքին Ազրպէյճանի փոխ վարչապետ, թմրամոլութեան եւ թմրեցուցիչի անօրէն շրջանառութեան դէմ պայքարի պետական յանձնախումբի նախագահ Ալի Հասանով, խօսելով վերջին երեք տարիներուն ընթացքին Ազրպէյճանի մէջ թմրամոլներու թիւի կրկնակի աճին մասին, յայտարարած է, թէ՝ «Ոչ պաշտօնական տուեալներով, հայերու կողմէ Ազրպէյճանի բռնագրաւած տարածքները տարանցիկ ուղիներ դարձած են թմրեցուցիչի Ասիայէն Եւրոպա տեղափոխման համար»:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան ներքին գործոց նախարար Բակօ Սահակեան եւ արտաքին գործոց փոխ նախարար Աշոտ Ղուլեան վերոյիշեալ յայտարարութիւնը մեկնաբանած են «Սնարք» լրատու գործակալութեան:

Բ. Սահակեան ընդգծած է, որ ի տարբերութիւն Ազրպէյճանի, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան մէջ քրէածին իրավիճակը կը գտնուի ամբողջական վերահսկողութեան տակ: «Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետութեան տարածքը չի կրնար տարանցիկ ուղի դառնալ Ասիայէն Եւրոպա թմրեցուցիչ տեղափոխելու համար՝ թէկուզեւ Ազրպէյճանի կողմէ կազմակերպուած հաղորդակցական ուղիներու շարունակուող շրջափակման պատճառով», ըսած է Բ. Սահակեան:

Իր կարգին, Աշոտ Ղուլեան ըսած է, որ փոխանակ Ազրպէյճանի մէջ զարգացող թմրեցուցիչի առեւտուրին դէմ պայքարի իրական ծրագիր մշակելու եւ հետեւողական քայլեր ձեռնարկելու այդ ուղղութեամբ, Ազրպէյճանի իշխանութիւնները, ինչպէս միշտ, չարիքի արմատները ու իրավիճակը արդարացնող պատճառները կը փնտռեն իրենց երկրի սահմաններէն դուրս:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԸ ՍՏՈՐԱԳՐԷ ԲԱՇԽԻՉ ՑԱՆՑԵՐՈՒ ՍԵՓԱԿԱՆԱՇՆՈՐՀՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՕՐԷՆՔԸ

Ըստ Հայաստանի նախագահի մամլոյ գրասենեակի տեղեկատուութեան, 12 Օգոստոսին նախագահ Ռոպէրթ Քոչարեան ստորագրած է Ազգային ժողովի կողմէ ընդունուած «Հայաստանի պետական գոյքի մասնաւորեցման 1998-2000 թուականներու ծրագիրին մասին» օրէնքին մէջ լրացում կատարելու եւ «Երեւանի ելեկտրացանց», «Հիւսիսային ելեկտրացանց», «Հարաւային ելեկտրացանց» եւ «Կեդրոնական ելեկտրացանց» փակ բաժնետիրական ընկերութիւններու մասնաւորեցման մասին» օրէնքը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԿԸ ՀԱՆԴԻՊԻ Ֆ. ՈՒՃԱՆԻՆ

Հայաստանի Ազգային ժողովի արտաքին յարաբերութիւններու յանձնախումբի նախագահ Յովհաննէս Յովհաննիսեան 14 Օգոստոսին հանդիպեցաւ Գերմանիայէն Եւրոխորհրդարանի պատգամաւոր, ազգութեամբ քիւրտ Ֆայաքնազ Ուճանին:

Վերջինս յայտնեց, թէ Հայաստան լիովին պատրաստ է անդամակցելու եւրոպական ընտանիքին, իսկ ազգային փոքրամասնութիւններու կարգավիճակը իրեն հիմք կու տայ մտածելու, որ Հայաստան այն եզակի երկիրներէն մէկն է, ուր ազգային պատկանելիութիւնը ընկերային տարբերութիւններ չ'ենթադրեր:

Խօսուած է նաեւ ընկերային հարցերու վերաբերեալ Յ. Յովհաննիսեանի հաւաստմամբ, այդ հարցերը ընդհանուր են հայերուն եւ քիւրտերուն համար:

Փոխանցելով քիւրտ ժողովուրդին խօսքը Ֆայաքնազ Ուճան խնդրած է չառանձնացնել եզիտները քիւրտերէն, որովհետեւ անոնք մէկ ազգ են: Ըստ Ֆ. Ուճանի, Հայաստան այցելութիւնը յեցուն է հայ-քրտական բարեկամութեան եւ համերաշխութեան վկայութիւններով:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ՝ ՊԻՔՖԱՅԱՅԻ ԵՒ ԶՄՄԱՌՈՒ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԵՐԸ

Լիբանանի լեռնային երկու շրջաններու մէջ ունինք երկու հայկական վանքեր, Զմմառու Փոխման Սուրբ Կոյսի վանք (Քեսրուան) եւ Պիքֆայայի Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Ս. Աստուածածին վանք (Մեթն): Աստուածածնայ տօնին առիթով ուխտագնացութիւններ տեղի ունեցան Կիրակի, 13 Օգոստոս 2000ին, դէպի յիշեալ զոյգ վանքերը, ուր տեղի ունեցան եկեղեցական արարողութիւններ, մատուցուեցաւ Ս. պատարագ, կատարուեցաւ խաղողօրհնէք եւ մատաղօրհնութիւն:

Բազմահարիւր ուխտաւոր հաւատացեալներ ներկայ եղան հանդիսաւոր արարողութիւններուն:

Շաբաթ, 12 Օգոստոսի երեկոյեան ժամերուն Պիքֆայայի Ս. Աստուածածին մատրան շրջափակը կը յորդէր հաւատացեալներով: Պատարագը մատոյց Ուքրանիոյ հայոց թեմի առաջնորդ Նաթան եպս. Յովհաննիսեան: Ս. պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց կաթողիկոսարանի «Շնորհալի» երգչախումբը, խմբավարութեամբ Մեղրիկ վրդ. Բարիքեանի:

Հանդիսապետութեամբ Արամ Ա կաթողիկոսի, կատարուեցաւ խաղողօրհնէք, որմէ ետք վեհափառ քարոզեց վեր առնելով հայկական աւանդութիւններու խորհուրդը, որ այս պարագային կ'արտայայտուի Աստուածամօր Վերափոխման տօնին առիթով խաղողի օրհնութեամբ: Վեհափառ շեշտեց երեք կէտեր. Աստուածամօր տօնը թելադրական է հայ մայրերուն, հետեւելու Աստուածածնայ օրինակին իբրեւ տիպար հայ մայրեր, որոնցմէ պիտի գան նոր սերունդներ: Հայ մայրը պէտք է ըլլայ առաջին դպրոցը հայ գաւկին, հայրենիք պէտք է ըլլայ հայ մայրը եւ ան պէտք է ըլլայ հայելին Աստուածամօր: Ապա ան Նաթան սրբազանին միջոցով Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Գարեգին Բ.ին յղեց ողջոյնի եղբայրական սէր ու սրտակցութիւն, նաեւ՝ մաղթանքներ Հայաստանի բարգաւաճման:

Երրորդ ակնարկը ան կեդրոնացուց Լիբանանի մօտալուտ երեսփոխանական ընտրութեանց վրայ եւ թելադրեց հայ ժողովուրդին՝ ըլլալ «խոհեմ, լուրջ, միասնական, հեռու մնալ պարագայական քուէարկելու անխոհեմ քայլերէ, այլ՝ քաջալերել միայն Հայկական Միասնական Կեցուածքը»:

* * *

Կիրակի, 13 Օգոստոս 2000ին, առաւօտեան ժամը 10:00ին, Զմմառու Փոխման Սուրբ Կոյսին վանքի շրջափակին մէջ մատուցուեցաւ Ս. պատարագ: Պատարագիչն էր հոգեւոր տէր Ներսէս-Պետրոս ԺԹ. պատրիարք-կաթողիկոս: Պատարագի երգեցողութիւնը կատարեց հայ կաթողիկէ միացեալ երգչախումբը, խմբավարութեամբ Էտի Թիրիկեանի:

Ներկայ եղան երեսփոխաններ, երեսփոխանական ընտրութիւններու թեկնածուներ եւ ուխտաւորներու հոծ բազմութիւն մը:

Աւուր պատշաճի քարոզեց հոգեւոր տէրը՝ Աւետարանէն քաղուած Յիսուսի ծնունդին պատմականը ներկայացնող դրուագը, հայերէն եւ արաբերէն լեզուներով:

Յաւարտ Ս. պատարագի տեղի ունեցաւ խաղողօրհնէք:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՔՈՆԵԱՔԸ ՅԱՄԱՌՈՒՄ Է... ՊՐԵՆՏԻ ԴԱՌՆԱԼ

«Փեռնօ Ռիքար» ընկերութեանը պատկանող Երեւանի քոնեաքի գործարանը (ԵՔԳ) յայտարարութիւն է տարածել, համաձայն որի Հայաստանի կառավարութեանը պատկանող Ս. Փեթերսպուրկի եւ Սարաթովի քոնեաքի գործարանները վերսկսել են իրենց արտադրութիւնը, ու նաեւ, որ սրան զուգահեռ հայկական մի այլ ընկերութիւն Ռուսաստանում իրացնում է «Նայիրի», «Վասպուրական», «Ախթամար», «Դուին» ապրանքանշաններով քոնեաքներ, այն դէպքում, երբ «Փեռնօ Ռիքար»ի եւ Հայաստանի կառավարութեան միջեւ ստորագրուած պայմանագրի համաձայն, դա պիտի ֆրանսական կողմի մենաշնորհը լինէր: Դրանից ելնելով է՝ «սպասելով, որ Հայաստանի կառավարութիւնը որոշում կայացնի, ԵՔԳ զարգացման եւ ներդրումային ծրագրերը կրճատուել են, իսկ վերոնշեալ տեսակի քոնեաքների առաքումը Ռուսաստան անորոշ ժամկէտով դադարեցուել է»:

Տարածուած հաղորդագրութեան մէջ նշւում է նաեւ, որ եթէ ընկերութիւնը դիմի միջազգային իրաւարարութեան, Հայաստանը ստիպուած կը լինի վճարել կլորիկ՝ մի քանի միլիոն տոլար կազմող տուգանք:

Բայց այստեղ ամէն ինչ չէ, որ պարզ է, ու առնուազն միամտութիւն կը լինի «հալած իւղի տեղ» ընդունել ֆրանսացիների պնդումները: Մետալն ունի երկու երես: Պարզապէս հարկ է ծանօթանալ երկրորդ երեսին նոյնպէս, իսկ դրա համար անհրաժեշտ է անդրադառնալ հարցի նախապատմութեանը:

Հայաստանի կառավարութեան 1997 թուականին Յունիսի 24ի թիւ 199 որոշմամբ Օգոստոսի 15ը քոնեաքի գործարանի վաճառքին վերաբերող մրցութային առաջարկների ընդունման վերջին ժամկէտն էր: Բայց... Օգոստոսի 1ին կառավարութիւնում ընդունւում է մէկ այլ՝ թիւ 312 որոշումը, որով մրցոյթի ժամկէտը երկարաձգւում է մինչեւ Հոկտեմբերի 15ը: Սակայն որոշումն այդպէս էլ չի հրապարակւում, մնում է գաղտնի, չնայած որ խոստացել էին ապահովել առաւելագոյն թափանցիկութիւն: Հոկտեմբերին կայանալիք մրցոյթի ժամկէտը եւս փոխւում է՝ նշանակուելով Դեկտեմբերին, այնուհետեւ «քշելով» Փետրուար: Աւելորդ չէ յիշեցնել, որ տնտեսութեան նախարար Վահրամ Աւանէսեանը խոստացել էր կառավարութեան անունից «Հայաստանի Հանրապետութիւն» պաշտօնաթերթում հրապարակել նաեւ մրցոյթի պայմանները, որն այդպէս էլ ինչպէս գիտէք, խոստում մնաց: Պարզ էր միայն, որ Երեւանի քոնեաքի գործարանի յաւակնորդներն են «Փեռնօ Ռիքար»ը եւ քանատական «Սիկրեմ» ընկերութիւնը: Ընդ որում, «Սիկրեմ»ը խաղի մէջ էր ներքաշուել հայկական կողմի ամենաաշխուժ ջանքերով: Ի վերջոյ, «Սիկրեմ»ը անհասկանալիօրէն հրաժարւում է հետագայ խաղից (ոչ պայքարից) եւ Յունիսի 7ին յայտարարւում է, որ Երեւանի քոնեաքի գործարանը 30 միլիոն տոլարով վաճառուել է ֆրանսացիներին: Նոյն օրը ԵՔԳում հրաւիրուած մամուլի ասուլիսում «Փեռնօ Ռիքար»ի ղեկավարութիւնը ներկայացրեց ընկերութեան՝ Հայաստանում իրականացնելիք ծրագրերը եւ տարածեց յայտարարութիւն: Ընկերութեան բանաւոր ու գրաւոր արուած յայտարարութիւնների համաձայն, ԵՔԳն գնել են աւելի քան հարիւր տարի շահագործելու, միջազգային շուկայում հայկական պրենտի արտադրութիւն ծաւալելու նպատակով: Յայտարարուեց նաեւ հայկական պրենտին միջազգային այն շուկաներում տարածելու մասին, ուր այն դեռեւս յայտնի չէ:

«Մեր գլխաւոր նպատակն է վաճառքը կրկնապատկել առաջիկայ հինգ տարում», շեշտեց ձեռնարկութեան գլխաւոր տնօրէն Ժան Ֆրանսուա Ռուքուն:

Զըւարճարուելով դրանով՝ ընկերութիւնը յայտարարեց նաեւ, որ 1998ին մթերելու են անսահմանափակ քանակութեամբ խաղող, որի գնման գինը նախորդ տարուան համեմատութեամբ բարձր կը լինի (ցածր՝ համաշխարհայինից): «Բայց աշխատելու ենք միջազգային չափանիշներին համապատասխան եւ ժամանակի ընթացքում գները եւս կը հասցնենք այդ չափանիշներին», աւելացրեց պարոն Ռուքուն:

Նշուեց նաեւ, որ այս ընկերութիւնը գրաղեցնում է մրգի համաշխարհային շուկայի 30%ը (տարեկան օգտագործելով 2,5 միլիոն թոն միրգ եւ բոյսեր), եւ որ «Հայաստանը մեզ համար կարող է դառնալ մատակարարման մշտական աղբիւր՝ ունենալով մրգի մեծ տեսականի եւ բարձր որակ»: Ֆրանսացիները 1998ի Յունիսի 7ին այսպիսի մտադրութիւններով մուտք գործեցին Հայաստան: Աւելացնենք միայն, որ նախատեսուած 30 միլիոն տոլարից «Փեռնօ Ռիքար»ը վճարել էր ընդամէնը 2 միլիոնը: Մնացածը նախատեսուած էր վճարել մինչեւ Դեկտեմբերի 10ը:

Իսկզրանէ հասարակական-քաղաքական շրջանակներում այս գործարանի վաճառքի փաստը վատ ընդունուեց, յատկապէս՝ գաղտնիութիւնը, որի համար էլ Հոկտեմբերի 7ին Ազգային Ժողովը անդրադարձաւ կայացած գործարքին. ընդամէնը մի քանի ձայն պակասեց՝ այն չեղեալ յայտարարելու համար:

Իսկ ֆրանսացիները, «մոռացած» օրեր առաջ իրենց վերամբարձ խոստումները անսահմանափակ մթերումների մասին, ընդամէնը 26,130 թոն մթերելով, դադարեցրին խաղողի ընդունումը, ինչը պատճառաբանուեց հնարաւորութիւնների սահմանափակութեամբ: Մեզ յաջողուեց պաշտօնական աղբիւրներից պարզել, որ Երեւանի քոնեաքի գործարանը նուազագոյնը 39 հազար թոն խաղող մթերելու հնարաւորութիւն ունի: Ինչեւէ: Դրանից անմիջապէս յետոյ «Փեռնօ Ռիքար»ը դիմեց Հանրապետութեան կառավարութեանը՝ 28 միլիոն տոլարի վճարման ժամկէտը մինչեւ 1999 թուականի Յունիսի 30ը երկարաձգելու խնդրանքով: Հանրապետութեան կառավարութիւնը յարգեց խնդրանքը: Իսկ 1998ի Դեկտեմբերին արդէն ընկերութեան փարիզեան գրասենեակից պաշտօնական առաջարկով դիմեցին Հայաստանի կառավարութեանը իրենց կողմից վճարուելիք 28 միլիոն տոլարի գումարը 1,7 միլիոնով նուազեցնելու պահանջով: Պատճառը բացատրուեց «Մերիլ Լինչ» խորհրդատուական ընկերութեան կազմակերպած նախասեփականաշնորհման ուսումնասիրութեան արդիւնքների եւ իրենց ունեցած տուեալների տարբերութեամբ (ուսումնասիրութենէն յետոյ էլ մերոնք հասցրել էին սպիրտի բաւականին մեծ պաշարներ «ցրել»):

Հայաստանի կառավարութիւնը դրան էլ համաձայնեց: Մինչ այս, մինչ այն, տարին աւարտուեց, եւ պարզուեց, որ ներդրումային ծրագրով նախատեսուած 425 հազար տեքալիթր քոնեաք արտադրելու փոխարէն «Փեռնօ Ռիքար»ը արտադրել է ընդամէնը 230 հազար տեքալիթր: 1997ին, լինելով պետական ձեռնարկութիւն, ԵՔԳն արտադրել է 365 հազար տեքալիթր, 1996ին՝ 217 հազար, որը գործարանի գոյութեան ողջ ընթացքում արձանագրուած ամենացածր ցուցանիշն է: Վերջին երկու տարիներին չեշտակի անկում ապրեցին ոչ միայն արտադրութեան, այլեւ արտահանման ծաւալները: 1998ին արտահանուեց ընդամէնը 1,8 միլիոն լիթր քոնեաք, որը 1997ին արտահանածի 50%ն էր կազմում: Իսկ 1999ին նախատեսուած էր իրացնել ընդամէնը 1,2 միլիոն լիթր, այդ թւում նաեւ՝ ներքին շուկայում, իրացուել է ընդամէնը 1 միլիոն լիթր: Ընդ որում, շուրջ 65-70%ը՝ Ռուսաստանում, աւելի քան 10%ը՝ Հայաստանում:

Գործարանը գնելիս ֆրանսացիք չարունակ չեշտում էին, որ նպատակ ունեն հայկական քոնեաքը տարածել աշխարհի շուրջ 20 երկրներում՝ Եւրոպայից մինչեւ Չինաստան ու Ճափոն, եւ բոլոր այն պետութիւններում, որտեղ հայկական Սփիւռք կայ: Այստեղ էլ ֆրանսացիները չկատարեցին իրենց խոստումները: Հիմա էլ ծրագրում են 100 հազար շիշ քոնեաք արտահանել Միացեալ Նահանգներ: Թէ որքանով դա կ'իրականացուի, կը տեսնենք տարեվերջին:

Փաստօրէն 1997ին մերոնց արտահանած 3,5 միլիոն լիթրի դիմաց 1999ին արտահանում են 0,9 միլիոն լիթր, բերելով իրենց «հիմնաւոր» պատճառաբանութիւնները, այն է՝ ռուսական ճգնաժամն իր բացասական հետեւանքներով, համաշխարհային շուկայում գների անկումը, Իսրայէլում կազմակերպուած քոնեաքի մեծածաւալ արտադրութիւնը եւ այլն:

Ընդ որում, եթէ 99ի տարեսկզբին գործարանի տնօրէն Փիեռ Լարեշը յայտարարում էր, թէ միակ խնդիրը ապրանքային նշանների սեփականութեան անհամաձայնութիւնն է, այս տարի արդէն վկայակոչում են վերոնշեալ գործարաններն ու ռուսական շուկայում վաճառուող կեղծ քոնեաքը (այստեղ աւելորդ չէ նշել, որ դեռեւս 1998ի Դեկտեմբերին Ազգային Ժողովի նախագահ Խոսրով Յարութիւնեանը յայտարարեց, որ ռուսական շուկայում եղած կեղծ քոնեաքի համար, համաձայն կնքուած պայմանագրի, Հայաստանը պատասխանատու չէ):

Վերադառնանք, սակայն, Երեւանի քոնեաքի գործարանի գործունէութեան միւս կողմին: 1999ի Յունիսին տնօրինութիւնը շատ անակնկալ յայտարարեց. հաշուի առնելով 98ի բերքահաւաքի դասերը (խիստ անհասկանալի է, թէ յատկապէս ինչը), մթերելու են միայն 4 տեսակի սպիտակապտուղ խաղող: Համաձայն նոյն յայտարարութեան, 99ին մթերուեց ընդամէնը 18,1 հազար թոն խաղող: Չնայած շաքարայնութիւնը սահմանափակուելու էր մինչեւ 22 աստիճան, մթերեցին մինչեւ 30 աստիճան շաքարայնութեան խաղող, փաստաթղթերում համապատասխան տողի դիմաց միանշանակ լրացնելով 17,2 թիւը (խորհրդայինների օրօք այս ոլորտում փող էին «ուտում» հէնց այս մեթոդով), իսկ անսահմանափակի, գիւղացիների հետ պայմանագրային յարաբերութիւնների, հայկական մրգի արտահանման եւ հազար ու մի այլ խոստումների մասին, որ այդպէս կրքոտ խօսում էին ընդամէնը մէկ տարի առաջ, լռեցին: Աւելին, հասկացնել տուեցին, որ իրենց հարկաւոր էր ընդամէնը 10,000 թոն խաղող, բայց ելնելով ինչ-ինչ հանգամանքներից, մթերում են 18,000ը:

Ինչ վերաբերում է 2000 թուականին, բացատրուեց, որ Հայաստանի կառավարութեան հետ կնքուած պայմանագրի համաձայն, իրենք այս տարուանից բացարձակապէս ոչ մի սահմանափակում չունեն, բացառութեամբ քոնեաքի անհրաժեշտ նուազագոյն պաշարի: Քանի որ արտահանման առանց այդ էլ փոքր ծաւալները 1-2 տարում եռակի նուազել են, բնական է, որ քոնեաքի նուազագոյն պաշարը առաջիկայ մէկ քանի տարում, առանց նոյնիսկ խաղողի մթերման, ֆրանսացիները ապահովելու են: Հիմա իրենց խիստ անհրաժեշտ է փոքրիշատէ «հիմնաւոր» տարբերակ գտնել՝ դժգոհութեան ալիք բարձրացնելու այս տարուան մթերումները դադարեցնելու կամ նուազագոյնի հասցնելու համար: Ամբողջ հարցն այն է, թերեւս, որ «Փեռնօ Ռիքար»ը Հայաստան եկաւ հայկական քոնեաքը միջազգային ասպարէզից դուրս մղելու նպատակով: Եւ դրա առաջին քայլը «Արարատ» ապրանքային նշանի սեփականութեան իրաւունքի ձեռքբերումն էր, երկրորդը՝ քոնեաքի վերանուանումը պրենտիի: Սակայն այն բանից յետոյ, երբ մի շարք գործարաններ սկսեցին միջազգային չափանիշներին համապատասխան քոնեաք թողարկել (որոնք միջազգային հեղինակաւոր մրցոյթներում մեդալներ են շահում), ֆրանսացիները յայտնուեցին փաստի առաջ:

Նոյն այդ ժամանակամիջոցում նրանք նաեւ Հայաստանում ու Վրաստանում սկսեցին հողեր ձեռք բերել: Ընդ որում, եթէ Հայաստանում հողեր գնելով հիմնում են խաղողի այգիներ, ապա Վրաստանում՝ խաղողի այգիներ են գնում: Եւ այսօր, օգտուելով հանրապետութիւնում ստեղծուած անկայուն իրավիճակից, փորձում են հերթական անգամ պղտոր ջրում ձուկ որսալ: Չնայած այսօր Հայաստանում հեշտ է իրենց ցանկալի տարբերակներով խաղեր իրականացնելը, այնուամենայնիւ, ֆրանսացիների համար այս անգամ բաւականին դժուար է լինելու: Անգամ միջազգային դատարանում հայց յարուցելու դէպքում: Այնտեղ նախ ստիպուած կը լինեն հրապարակելու Հայաստանի 1-2 իշխանաւորի հետ իրենց կնքած գաղտնի պայմանագիրը, ստիպուած կը լինեն նաեւ ընդունել, որ իրենք հանդիսանում են գնուած Երեւանի քոնեաքի գործարանի իրաւաժառանգորդը: Հետեւաբար ժառանգել են ԵՔԳի՝ Հայաստանի կառավարութեանն ու պիւտճէին ունեցած միլիոնների հասնող պարտքերը: Չնայած Աւանէսեանի հետ ստորագրուել է պայմանագիր այդ պարտքերի յետաձգման մասին, բայց քանի որ Ազգային Ժողովը այն չի վաւերացրել, պայմանագիրը իրական ուժ չունի եւ այդ դէպքում ֆրանսացիք թող նախ մտածեն Հայաստանին տալիք իրենց պարտքերի մասին եւ նոր միայն... ձայնն աշխարհը գցեն: Հանրապետութեան խաղողագործներին բազմիցս խաբել են (եւ չի բացառւում, որ այս կտրուածքով Հայաստանում բազմաթիւ քրէական գործեր յարուցուեն ընկերութեան դէմ): Եւ երրորդ՝ արտադրանքի ծաւալների եւ իրացման առումով ստանձնած պարտաւորութիւններից ոչ մէկը «Փեռնօ Ռիքար»ը չի կատարել, ինչը նոյնպէս կնքուած պայմանագրի խախտում է: Այնպէս որ, որքան էլ հանրապետութեան անարժան ղեկավարների երեսից երկիրը մտնուել է անտէրութեան, այնուամենայնիւ այս անգամ կը գտնուեն մարդիկ, որոնք կ'ընդդիմանան փեռնոռիքարեան հերթական ճամարտակութիւններին:

ՄԱՐԶՊԵՏ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

«Նորաթերթ»

ՀԱԶԱՐԱՄԵԱԿՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՑ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ

Սկսած Ն. Ք. 6րդ դարից Հայաստանը յայտնւում է իրար յաջորդող իրանական տարբեր պետութիւնների ռազմաքաղաքական ազդեցութեան ոլորտում: Մեր թուարկութեան սահմանագծում հայոց գահի վրայ հաստատուած պարթեւ Արշակունիների արքայատոհմը Հայաստանին պաշտօնապէս պարտադրում է իրանական Ահուրամազդ-Արամազդի աստուածային ընտանիքի պաշտամունքը: Վաղ միջնադարեան հայ պատմիչները բաւական սուղ տեղեկութիւններ են հաղորդել Հայաստանի հեթանոսական շրջանի պաշտամունքի մասին, այդ տեղեկութիւնները հիմնականում առնչուել են Արշակունիների՝ Հայաստանում հաստատած պետական-պաշտօնական մեհեաններին (Գրիգոր Լուսաւորչի կողմից դրանց վերացմանը եւ քրիստոնէական եկեղեցիների հիմնմանը): Հայ պատմիչները յիշատակութիւն են թողել նաեւ, որ ժողովուրդն իր օճախներում, աւանդապրոյցներում ու երգերում շարունակել է երկրպագել եւ փառաբանել Հայկի, նրանից սերուած քաջազունների յիշատակը: Ծագումով պարթեւ Արշակունիները հայոց անցեալում տեղ չունէին եւ Հայաստանին Արամազդի պաշտամունքի պարտադրումը, բացի կրօնականից, նաեւ դրանով էր պայմանաւորուած: Դիցարանական պատում է պահպանուել Հայաստանում Հայկի աստուածային ընտանիքը Արամազդով փոխարինելու մասին: Իրանական ժողովուրդների գլխաւոր աստուածը գալիս է մեր երկիր եւ Հայկին յաւերժ եղբայրութեան ու բարեկամութեան առաջարկութիւն անում: Վանայ լճի ափին քաղցր խօսքեր ծորալուց յետոյ Արամազդը Հայկին առաջարկում է լողանալ: Երբ Հայկը մտնում է ջուրը, Արամազդը վերցնում է նրա աստուածային խոյրը եւ սլանում երկինք: Խոյրի մոգական ուժից զրկուած Հայկը այդպէս էլ մնում է Վանայ լճում եւ մինչեւ այսօր էլ ապրում է լճի յատակում: Նա անպայմանօրէն վերադառնալու է եւ նորից տնօրինելու է իր ժողովրդի ճակատագիրը: Հայկի դէմ դաւադրութիւն կազմակերպելուց յետոյ Արամազդը ստանձնում է նաեւ հայոց երկնքի ու երկրի տիրակալի իրաւունքները:

Վերջին հարիւրամեակում միջազգային արեւելագիտութիւնը, յենուելով նախաքրիստոնէական շրջանում Հայաստանում հաստատուած պաշտօնական մեհեանների մասին տեղեկութիւնների վրայ, զարգացրել է այն տեսակէտը, որ մեր երկրում ընդունուած է եղել իրանական աստուածների պաշտամունքը, եւ հայերն էլ գործնականում սեփական հեթանոսական աստուածութիւններ չեն ունեցել, որը դէմ է առկայ փաստական տուեալներին եւ այն տարրական օրինաչափութեանը, որ անգամ ամենայետամնաց ցեղերն ունեցել են իրենց տեղական աստուածութիւնները:

Սեպաձեւ գիրը յայտնագործել են Ն. Ք. 4-3րդ հազարամեակներում Հայկական լեռնաշխարհից Միջագետք թափանցած եւ մինչեւ Պարսից ծոց տեղափոխուած ցեղերը (ըստ աւանդութեան՝ մեր նախնիների մէջ եղել են երկնային լուսատուներից Արեւի կամ Լուսնի պաշտամունքի գերակայութիւնն ընդունող արիւնակից ցեղեր, որոնց անհաշտ պայքարի արդիւնքում լուսնապաշտները թողել են լեռնաշխարհի սահմանները եւ գաղթել Միջագետք. չնայած այս արտագաղթին, Հայաստանում պահպանուել են առանձին բնակավայրեր, որոնց հայ ազգաբնակչութիւնը շարունակել է լուսնի գերակայութիւնն ընդունող պաշտամունքը): Ն. Ք. 3րդ հազարամեակի վերջերին, երբ Հիւսիսային Աֆրիկէից Միջագետք թափանցած սեմական ցեղերը սկսում են Միջագետքի վերջին հողատարածքների նուաճումը, իրենց արձանագրութիւններում հայաստանեան ցեղերը հանդէս են գալիս ընդհանուր շումեր (սումեր) անուան տակ: Շումերեան արձանագրութիւնների ժամանակակից վերծանողները երկնքի գլխաւոր աստծոյ սեպանշանը ներկայացնում են «Խալ» եռավանկի տեսքով: Շումերեան սեպագրերը օգտագործած առաջաւորասիական միւս ժողովուրդները, բնականաբար, սեպանշաններին տուել են իրենց լեզուներին բնորոշ հնչողութիւններ: Սակայն սեպագրագէտները Ն. Ք. 9-6րդ դարերում Հայաստանում գրուած սեպաձեւ արձանագրութիւնները կարդում են նոյն ձեւով, ինչն ընդունուած է եղել շումերների ու ասուրաբաբելացիների մէջ (այս մօտեցումը մինչեւ այժմ յարատեւում է միայն հայաստանեան սեպագրերի ընթերցման հարցում): Ըստ այդմ, վերոնշեալ երկնքի գլխաւոր աստծոյ սեպանշանը հայաստանեան սեպագրերում ներկայացւում է «Խալ» հնչողութեամբ: Եւ հայոց երկնքի ու երկրի գլխաւոր աստծոյ անունն էլ Խալդի տեսքով (դի-ց ընիկ հայերէն «աստուած» իմաստով դիցանուակերտ մասնիկը հանդիպում է բազմաթիւ դիցանունների վերջում): Անշուշտ, հայ դպիրները այդ սեպանշանը օգտագործել են Հայ (Վանի բարբառում՝ Խայ) հնչողութեամբ:

Արեւելագէտները նշում են, որ բուն «հայ» բառը, ծագած լինելով մայր հնդեւրոպական լեզուից, հնագոյն հայերէնում ունեցել է «տէր, տանտէր, առաջնորդ, գլխաւոր» իմաստները: Եւ Ն. Ք. 3-1ին հազարամեակներում հայերի երկնքի գլխաւոր աստծոյ անունը եղել է Հայդի կամ Խայդի (գլխաւոր, առաջնորդ դի՝ աստուած իմաստով): Հայերէնում պահպանուել է խայամ՝ գլուխ, ազգակից խեթերէնում էլ խալանթա՝ գլուխ, գլխաւոր բառերը: Հնագոյն շրջանում հնարաւոր է, որ հայերէն ինչ-որ բարբառներում էլ օգտագործուած լինի Խալդի ձեւը՝ գլխաւոր աստուած իմաստով: Այսպիսով, ունենք մեր գլխաւոր աստծոյ անուան նախնական մի շարք բարբառային ձեւեր՝ Հայդի, Խայդի, Խալդի, Հալդի, ինչպէս նաեւ Հարդի, Խարդի, Արդի եւ Ալդի (հայերէնին բնորոշ ր>յ, լ>ր հնչիւնների օգտագործման բարբառային տարբերակներ): Քրիստոնէութեան ընդունումից յետոյ էլ Հայկին զուգահեռ գործածուել է Հայդիկ անձնանունը: Այնուհետեւ, առնուազն Ն. Ք. 9-6րդ դարերում մեծապէս օգտագործուած «դի» արմատը (տէ՛ս, դիցարան, դիցուհի եւ այլ բառերը) լիովին դուրս է մղւում գործածութիւնից եւ հաստատւում է Հայկ անուանաձեւի մենաշնորհը:

Հնագոյն ժողովուրդների պատկերացմամբ, ցեղերի հիմնադիր առաջնորդները կամ նահապետները մահից յետոյ անցել են աստուածների շարքը եւ տուեալ ցեղին հովանաւորել ու պահպանել: Ժողովուրդների կազմաւորման ու պետութիւնների առաջացման դարաշրջաններում աստուածացուած նահապետ-նախնիների պաշտամունքը յետին շարք է մղում երկնային լուսատուների, բնութեան ուժերի, մարդկային գործունէութեան հետ կապուած հաւատալիքները, ու նահապետները բարձրացւում են գլխաւոր Աստծոյ պատուանդանին, իսկ մնացած աստուածութիւններից շատերը դիտւում են որպէս գերագոյն աստծոյ ընտանիքի անդամներ: Աստուածացուած նախնիներին գլխաւոր Աստծոյ իրաւասութիւններով օժտելը մեծապէս խրախուսում եւ պարտադրում էին տիրակալները: Նահապետներին յայտարարելով գլխաւոր աստուածներ, իսկ իրենց՝ այդ նահապետներից անմիջականօրէն սերուածներ, տիրակալները «վաւերացնում էին» սեփական անձի աստուածային ծագման գաղափարը:

Նրանցից շատերը կենդանութեան օրօք երկրպագւում էին որպէս աստուածներ: Բացի այդ, աստուածացուած նահապետների կերպարները ծառայում էին միասնական պետութեան ստեղծման, պահպանման եւ կենտրոնախոյս ուժերի դէմ պայքարի առաքելութեանը՝ պետութեան բոլոր արիւնակից ցեղերի համար ծառայելով մէկ ընդհանուր նախնուց ծագած լինելու խորհրդանիշ: Համաձայն Խորենացու եւ միւս հայ պատմիչների, մօտ 2,5 հազարամեակ հայկական պետութիւնների գահի վրայ իշխել են Հայկ նահապետից սերուած տիրակալները (Հայկազնեաց արքայատոհմ՝ Ն. Ք. 3րդ հազարամեակի կէսերից մինչեւ Ն. Ք. 1ին հազարամեակի վերջերը): Աստուածացուած նահապետները հիմնականում որսորդահաւաքչական վաղնջական դարաշրջանների ներկայացուցիչներ են եղել՝ քաջազուն որսորդների կերպարներով: Եթէ հայ իրականութեան մէջ նման կերպարով հանդէս է եկել Հայկը, ապա աքքադացիների (ասուրաբաբելացիների) մօտ՝ Բէլը, զուիցերիացիների մօտ՝ Տէլը, սքանտինաւեան ժողովուրդների մօտ՝ Օդհինը եւ այլն:

Առաջաւորասիական Ն. Ք. 3րդ, 1ին հազարամեակների սեպագիր գրաւոր աղբիւրներից հայկական աստուածութիւնների վերաբերեալ հաղորդած ամփոփ ու ընդհանրացուած տեղեկութիւններով աչքի է ընկնում Վան քաղաքի Մհերի դուռ կոչուած դարպասանման խորշի երկպատճէն արձանագրութիւնը: Խորշը եռակի շրջանակով փորուած է Տոսպեան բլուրի վրայ (թուրքերն այն վերանուանել են Զիմզիմ լեռ): Արձանագրութիւնը 80 աստուածութիւնների կանոնագրութիւն է, որը Ն. Ք. 9րդ դարի վերջերին գրել են տուել Վանի պետութեան տիրակալներ, հայր ու որդի Անուշաւան-Ինուշպուա-Իշպուինը եւ Մենուա-Մանաւազը (համաձայն Գ. Ջահուկեանի, բուն հայերէն անուանաձեւը Մենուան է, Մանաւազը իրանական լեզուների ազդեցութեամբ ձեւափոխուած տարբերակն է): Յիշատակւում է, որ մեր լայնածաւալ լեռնաշխարհում պաշտուել են 400 աստուածութիւններ, որոնցից 80ը օտար ծագում են ունեցել (հարեւան խեթերի պետութեան մէջ երկրպագուել են աւելի քան 1000 աստուածներ): Պաշտօնական դիցարանները ներառել են միայն կարեւորագոյն աստուածութիւններին, որում, անշուշտ, մեծ դեր են խաղացել ժամանակի քաղաքական պայմանները: Ն. Ք. 9-6րդ դարերի հայոց պետութիւնը կայսրութիւն էր, որ ներառում էր Իրանական բարձրաւանդակի, Հիւսիսային Միջագետքի եւ Փոքր Ասիայի բազմաթիւ ժողովուրդների: Համաձայն արեւելագէտների եզրայանգման, հայոց Արարատեան կայսրութեան ազդեցութիւնը տարածուել է մինչեւ Պալքաններ:

Դիցարանում գլխաւոր աստուած Հայկը ներկայացուած է 19 աստուածութիւնների տեսքով:

Հայկը երկնքի ու երկրի, պատերազմի ու յաղթանակների, խաղաղ շինարարութեան, հայ ընտանիքը, հայի կեանքն ու կենսասիրութիւնը հովանաւորող աստուածութիւն էր: Երկրում կատարուող բոլոր գործողութիւնները սկսուել են նրա անունից, դրուել նրա հովանու ներքոյ եւ նուիրուել նրան: Հայկը բարի, արարչագործ ուժ է իր ժողովրդի եւ հիմնայատակ աւերող, չար ուժ՝ թշնամիների համար: Վանի պետութիւնում չի եղել մի երկրամաս, որտեղ Հայկին նուիրուած քաղաք, տաճար եւ պաշտամունքային այլ կառոյց չլինէր: «Արարատեան թագաւորութեան կրօնական քաղաքականութեան մէջ ձգտում է նկատւում եթէ ոչ միապաշտութիւն, ապա շատ կայուն մի գիծ՝ դիցարանում Հայկի պաշտամունքի գերակշռութիւն ապահովելու ուղղութեամբ»:

Սեպագիր նամակներում խօսակցին դիմելու ընդունուած ձեւ է եղել «թող իրաւամբ սիրելի լինի կեանքը քո աստծուն» (Հայկին): Դիմելու նման ձեւերը բնորոշ են հետագայում միաստուածութեան մէջ ընդունուած արտայայտութիւններին: Մեծ է եղել Հայկի պաշտամունքի ազդեցութիւնը նաեւ երկրի մշակոյթի, արուեստի զարգացման վրայ: Դա ցայտուն երեւում է որմնանկարչութեան, քանդակագործութեան եւ դրուագման պահպանուած հնագիտական նիւթերում: Հայկը մեծամասամբ պատկերուել է առիւծի վրայ կանգնած կամ գահի վրայ նստած, ինչպէս նաեւ թեւաւոր կամ աղեղնաւոր աստուածութեան տեսքով եւ տարիքային բոլոր ժամանակների պատկերներով (պատանի, նորաբոյս մօրուքով երիտասարդ, հասուն տղամարդ եւ ծերունի): Դիցարանում գլխաւոր աստծոյ բազմաթիւ յիշատակութիւնները «սրբութիւնների» իմաստ են ունեցել, որոնք նրանք բաժանել են խմբերի: Առաջին սրբութիւնն առնչւում է Հայկ աստծոյ կառուցող ուժին, որը դիցանունից յետոյ ներկայացուել է գաղափարագրով: Այս սրբութեան յիշատակումը հանդիպում է շինարարական աշխատանքների աւարտի զոհաբերութիւնների ժամանակ: Սեպագրերում նշուած «Խալդինի սուրի» («Խալդի աստծոյ սուրը») արտայայտութիւնը, որը կայ դիցարանի կանոնագրութիւնում, հանդիպում է ռազմական բնոյթի արձանագրութիւններում: Հայկին ձօնուել են ոսկուց, արծաթից, երկաթից ու պրոնզից զէնքեր՝ վահաններ, ռազմակառքեր, աղեղներ, կապարճներ, սրեր, նիզակներ:

Ասուրական Սարգոն 2րդ տիրակալը Արդինիի Հայկ աստծոյ տաճարում պահուող զէնքերի մասին տեղեկութիւնում «յիշատակում է նաեւ մի մեծ ոսկեայ սուր, նրա՝ Խալդիի զէնքը, որը յիշեցնում է Աստուածաշնչի՝ կենաց ծառը պահպանելու կոչուած բոցեղէն սուրը»: Հայկին նուիրուած սրբութիւնների երկրորդ խումբը կազմուած է 3 հասկացութիւններից՝ «Խալդինի ինիրիաշէ» («Հայկ աստծոյ աստուածայնութեանը»), «Խալդինի ալսույս» («Հայկ աստծոյ մեծութեանը») եւ «Խալդինի դրօշէ» («Հայկ աստծոյ դրօշին»): Ն. Ք. 9-6րդ դարերին առնչուող հնագիտական նիւթերից յայտնի են Արարատեան կայսրութեան բազմաթիւ դրօշների պատկերներ, եւ նոյն Սարգոն 2րդ արձանագրութիւնում ուղղակի յիշատակութիւն կայ նաեւ տաճարում պահուող դրօշի մասին: Սրբութիւնների 3րդ խումբը առնչւում է «Հայկ աստծոյ զօրքերին» արտայայտութեանը: Դիցարանում նշուած են նաեւ «Թէյշեբա աստծոյ զօրքերին» եւ «Շիւինի աստծոյ զօրքերին» ձեւակերպումները: Այս արտայայտութեան տակ հնագոյն շրջանում նկատի են առնուել նրանք, ովքեր պաշտել են տուեալ աստուածութեանը: Օրինակ, Եհովայի զօրքեր ասելով հասկացուել են Իսրայէլի որդիները, այսինքն՝ բոլոր նրանք, ովքեր պաշտում են Եհովային: Նկատենք, որ Հայկին առնչուող վերոյիշեալ արտայայտութիւնը վերաբերել է ոչ միայն հայ ժողովրդին, այլեւ այդ դարաշրջաններում մեր գլխաւոր աստծոյ պաշտամունքն ընդունող իրանական, խուռիական եւ այլ ժողովուրդների ներկայացուցիչներին:

Գլխաւոր աստծուն նուիրուած սրբութիւնների յաջորդ խմբում տեղ են գտել «Խալդինի առնի» («Հայկ աստծոյ առնականութեանը»), «Խալդինի սօսինի» («Հայկ աստծոյ սօսի ծառերին») եւ «Խալդինի ուժմա-շէ» («Հայկ աստծոյ ուժածրնութեանը») հասկացութիւնները: Յիշենք Խորենացու հաղորդած վկայութիւնը Հայաստանում սօսի ծառերի միջոցով գուշակութիւններ անելու մասին, որը յարատեւել է քրիստոնէութեան ընդունումից յետոյ: Յատուկ սօսի ծառերից բաղկացած սրբավայրեր են եղել, որտեղ քրմերը գուշակութիւններ են արել: Սեպագրերում «մա» սեպանշանն ունեցել է «ծին» իմաստը, որից էլ «ուժմա»՝ ուժածին իմաստը: Հայկ աստծուն նուիրուած պատկերաքանդակներում շատ է հանդիպում արծուի կերպարը, որը դիցարանում նշուած թռչունների տիրակալ Արծիվեղի աստուածութիւնն է: Նա պատկերացուել է նաեւ արծուի գլխով եւ մարդու մարմնով: Արծիվեղիի մշտապէս Հայկի կողքին պատկերելը յուշում է, որ այն ունեցել է նաեւ գլխաւոր աստծոյ սուրհանդակի պարտականութիւններ:

Վաղ առաւօտեան հայոց երկնքի դարպասները բացել, իսկ երեկոյեան փակել է Դուռաուէ (ներկայիս հայերէնով՝ Դռների) աստուածութիւնը (յունական դիցարանում նման գործառոյթ իրականացրել է Եանուսը՝ յանուա-դուռ բառից): Հնարաւոր է, որ յունական Եանուսի նման հայոց Դուռաւէ աստուածութիւնն ընկալուել է նաեւ որպէս տների փականների, մարդկանց բնակարանների հովանաւոր աստուածութիւն: Երկնքի դռների բացումից յետոյ հայոց աշխարհի վրայ արեւածագը, իր եղբօր՝ արեւի աստծոյ գալը աւետել է արեւածագի, արշալոյսի Ելիա դիցուհին: Բուն հայկական արեւի աստուածութեան անունն էր Արդինի (ար՝ արեւ, դի՝ աստուած):

Մեր նախնիները նրան պատկերացրել են պատանու տեսքով, որը ձեռքերով գլխավերեւում պահել է արեւի թեւաւոր սկաւառակը: Նրա պաշտամունքի հետ են առնչուել կենաց ծառերի այն պատկերները, որոնք աւարտւում են արեւի թեւաւոր սկաւառակով: Նրա խորհրդանշաններն են եղել նաեւ կեռախաչն ու ձին: Լուսնի դիցուհին հայոց դիցարանում Սերարդին էր (անուան Սեղարդի ձեւն ունի նոյն իմաստը): Մեր հնագոյն նախնիների պատկերացմամբ լուսնի դիցուհին արեւի աստծոյ սիրուհին կամ կինն էր: Այս աստուածուհու խորհրդանշանն է եղել կիսալուսինը, որի հետ միասին աստուածուհին ներկայացուել է թեւաւոր շրջանակ պահած եւ ձախ ձեռքով աղեղ բռնած պատկերներով:

Հայոց բուսականութեան աստուածուհին ստորգետնեայ աշխարհի հետ հաղորդակից, բուսական աշխարհի ելքը, ծլարձակումը առաջ բերող եւ հովանաւորող Ելարբեր դիցուհին էր: Նրա պատուին կանգնեցուել են արձանասիւներ: Այս աստուածութեան կերպարը լիովին համընկնում է յունական խթոնիկ (երկրային) աստուածութիւնների իմաստային բովանդակութեանը: Ըստ բաբելական աղբիւրների, անտառների հովանաւոր տիրուհին Հայա դիցուհին էր, իսկ լեռների աստուածները կրել են Բարա (բլուր, լեռ) անունը: Ջրի ակունքների, գետերի հովանաւոր աստուածուհիները (յունական՝ գետերի նիմփաներ) հայոց դիցարանում ունեցել են Այներ (այն բառը հայերէնում՝ ջրի ակունք, գետ, յորդահոս) անունը: Ենթադրւում է, որ դրանց թիւը չորսն է եղել (մատուցած զոհաբերութիւնների քանակից ելնելով): Ծովերի դիցուհին դիցարանում ունեցել է Ծովինաւ (Ծովերի) անունը: Միջերկրական ծովի ափամերձ շրջանում մեծ տարածում է ունեցել Ինօ ծովային նիմփաների պաշտամունքը: Հայոց դիցարանում տեղ են գտել Ինօ ծովային 17 նիմփաներ: Ստորջրեայ կենդանական աշխարհի հովանաւոր աստուածութիւնը հայոց դիցարանում Զուկունն էր:

Ընտանիքի մեծերի հովանաւոր դիցուհին հայոց դիցարանում Ադեան է եղել, ամուսնութեանը՝ Այրաեան անունն է ունեցել (հայերէն այր՝ ամուսին, ամուսնութիւն բառից): Սերիա (կամ որ նոյնն է Սեղիա) դիցուհին հնագոյն հայերի սիրոյ եւ բարութեան հովանաւոր աստուածուհին էր:

Ծինոարդ դիցուհին հովանաւորում էր ծննդաբերութիւնները, եւ մեր նախնիները երեխայ ունենալու հարցերով դիմում էին իրենց այս աստուածուհու ողորմածութեանը: Ծծկեր երեխաների հովանաւոր եւ մայրական կաթի անսպառութիւնն ապահովող դիցուհին հայոց դիցարանում ունեցել է Ծուծմարոյ անունը (հայերէն ծուծոյ եւ մարօ՝ մեծ բառերից):

Հայոց դիցարանում երկրագործութեան հովանաւոր աստուածուհին Վարօրանին էր, որը ընդունուած կարծիքի համաձայն, գլխաւոր Հայկ աստծոյ կինն է եղել: Վարօրանին նաեւ պտղաբերութեան դիցուհին էր, արհեստներն ու արուեստները հովանաւորող աստուածուհի:

Պատկերաքանդակներում ներկայացուել է ձեռքին ճիւղ բռնած, գահին նստած թագուհու տեսքով:

Նա յաճախ պատկերուել է Հայկի ընկերակցութեամբ՝ ձեռքին դրօշ բռնած կամ էլ այծի եղջիւրներից բռնած, Հայկի դիմաց կանգնած: Երկրագործութեան հետ կապուած աստուածութիւն էր Կուէրան (կու՝ գոմաղբ եւ երա՝ առաջին): Այս աստուածութիւնն է առաջինը գոմաղբը օգտագործել որպէս պարարտանիւթ եւ այդ գիտը տուել մարդկանց (յունահռոմէական դիցարանում՝ Ստերկուլ): Կուէրան ոչ միայն պարարտացման, այլեւ հողերի ոռոգման հետ կապուած հովանաւոր աստուածութեան կերպար է ունեցել: Երկրագործական բնոյթի մէկ այլ աստուածութիւն է տեղ գտել հայոց դիցարանում՝ Իփխուր անուամբ: Նա ոչ միայն հողերի փխրեցման, այլեւ հացահատիկը ալիւրի վերածման հովանաւոր աստուածութիւնն էր: Հայկազնեաց աստուածային ընտանիքում մանածագործութեան, ջուլհակութեան հովանաւորը Սարդին էր (հայերէն սարդ՝ թել հիւսել, կցել, սարել՝ մանել), իսկ դարբնութեանը՝ Արծունին (հայերէն արծարծել՝ կրակը բորբոքել եւ այլ պահպանուած բառեր):

Շինարարական աշխատանքների, շէների հովանաւոր աստուածութիւնն էր Շինիրը (կամ Շենիրը), իսկ անասնապահութեանը՝ Արածը: Ատաղձագործների հովանաւոր Տաշիր աստուածութիւնը չի նշուած պաշտօնական դիցարանում: Այս աստծոյ մասին տեղեկութիւնը հաղորդել են Ն. Ք. 2րդ հազարամեակի խեթական արձանագրութիւնները:

Երկրաշարժերի աստուածը հայոց դիցարանում Դեղվային անունն էր կրել (հայերէն դեղեւել՝ տատանել, սասանել): Մարդկանց բանականութիւնը մթագնող, ակնթարթային խելագարութեան նոպա առաջ բերող աստծոյ անունն էր Աւի (հայերէն աւիլ՝ ցնորիլ, խենթանալ), տանջանքների աստուածը՝ Կեղերանի, հիւանդութիւններ առաքողը՝ Իրմուսին (խեթերէն իրմա՝ հիւանդութիւն): Հնարաւոր է, որ նշուած հիւանդութիւններով տառապելու դէպքում մարդիկ բուժման նպատակով դիմել են նշուած աստուածութիւնների օգնութեանը:

Թաղումների ծիսակատարութիւնները Թաղաբեր կամ Թաղաւոր աստծոյ անունից էին կատարւում: Հայոց դիցարանում կար «հոգիները տանող» յատուկ աստուածութիւն, որն անուն չի ունեցել: Աղաչանքի, աղերսի գործողութիւնները կատարուել են Աղաւթուղ աստուածութեան միջոցով, որ միջնորդի դեր է խաղացել մարդկանց եւ աստուածների միջեւ: Լեզուաբանները Խութոյին դիցանուան մէջ ցանկանում են տեսնել հայերէն աղաւթ բառը, սակայն վերջինս խութերի, անձաւների հետ կապուած աստուածային բովանդակութիւն է ունեցել:

Դիցարանում ընտանի թռչունների հովանաւորը Թառայեան, իսկ մեղուաբուծութեան հովանաւորը՝ Արծիմեղ անուններն են ունեցել: Գ. Ջահուկեանը Տուրանի դիցանուան մէջ տեսնում է նուիրատուութեան աստուածութեանը (հայերէն՝ տուրք, նուէր): Հայոց դիցարանում ուժի, առնականութեան աստուածը Առնին էր, հասարակութեան մէջ կարգ ու կանոն սահմանողը՝ Արդը (հայերէն արդ՝ կարգ, սարք), իսկ մարդկանց գրաւելիք դիրքը՝ բարձր, սահմանում էր Բարձիա աստուածութիւնը: Դիցարանում նշուած Վա եւ Վիա դիցանունները գալիս են շումերեան Բիլ Գին՝ եղեգնի բոցերից ծնուած, վիշապների դէմ մարտնչող աստծոյ անունից: Մի շարք լեզուներում (հայերէն, յունարէն եւ այլն) Բիլ արմատը դարձել է Բիա (յոյների մօտ կայ Բիա աստուածութիւն): Հայերէնին բնորոշ բի>վի>վ անցման պայմաններում նշուած դիցանունը ստացել է Վիա եւ Վա հնչողութիւնները: Վահագն անունը Բիլ Գին անուան հայերէն լրիւ ձեւն է (Բիագն-Վիագն-Վահագն): Վա աստուածը վանեան շրջանում կրակի աստուածութիւն է հանդիսացել: Կրակի աստծոյ տաճարների շուրջ ստեղծուած բնակավայրերը կոչուել են Վան (Վանայ), որտեղից էլ Ն. Ք. 2րդ, 1ին հազարամեակներում գործող հրաբուխների եւ կրակապաշտութեան կենտրոն հանդիսացող ողջ շրջանը ստացել է Վանայ անունը:

ՎԱՂԻՆԱԿ ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ՄԻՋԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒԱՆՏԱՑԻՆԵՐՈՒ ԱՄԷՆՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Ցեղասպանութենէն վեց տարի ետք Ռուանտա կը ձերբազատի ցնցումի իրավիճակէն, ուր զինք մխրճած էր «Հութուներու Ուժ»ի գործակալներուն բանեցուցած աննկարագրելի բռնութիւնը:

Մեծ լիճերու երկիր Ռուանտայի մէջ, ուր տակաւին կը գտնուին բազմաթիւ հաւաքական գերեզմաններ, կեանքը կը շարունակուի հակառակ 1994ի դէպքերու ճնշիչ յիշատակին: «Ռուանտայի Հայրենասիրական Ճակատ»ի ռազմական իշխանութիւնը, որ կը բաղկանայ թութսիներէ, ներկայիս կը ղեկավարէ բաժնուած երկիր մը, ուր խօսքը կը դառնայ գերի, իսկ լռութիւնը՝ մրցապայքարի ազդակ:

Զարմանալի հանդարտութիւն մը կը տիրէ մայրաքաղաք Քիկալիի մէջ: Գնդացիրներով զինուած, միաժամանակ անվստահ ու ձանձրացած զինուորներ հոս - հոն կը թափառին: Ափրիկեան բոլոր քաղաքներուն նման, հոս ալ փողոցի փոքրիկները ճերմակամորթ այցելուներէն դրամ կը մուրան Ռուանտայի լեզուով:

Խանութներուն մէջ մարդիկ կը կծկուին հեռատեսիլէն ֆութպոլի խաղերը դիտելու համար: Սակայն բնակիչներու կորսուած հայեացքին ու լռութեան ընդմէջէն այցելուները կը վերյիշեն 1994ի դէպքերը: Կարծես թէ դիակները գետնէն վեր կը բարձրանան: Անտեսանելի ուրուական ցեղասպանութիւնը կը յաճախէ բոլոր միտքերը: «Ռուանտայի մէջ իւրաքանչիւր այր մարդ կամ կին պարապութեան վրայ զետեղուած կղզեակ մըն է», կը բացատրէ «Մարմին եւ ձայն, արմատաւոր խօսքեր» թատերգութեան դերասաններէն մէկը:

Դէպքերէն վեց տարի ետք երեւելի ոչ մէկ հետք մնացած է ցեղասպանութենէն, որ աւերեց երկիրը 1994ի Ապրիլ եւ Յուլիս ամիսներուն ընթացքին: Զոհերուն թիւը հասաւ մէկուկէս միլիոնի, շուրջ 7,5 միլիոն բնակչութիւն ունեցող երկրին մէջ: «Դիակները փռուած էին փողոցներուն մէջ, երկիրը արիւն կը հոտէր, իսկ երբ մէկը դուռ մը բանար, հարիւրաւոր դիակներ կ'իյնային անոր ոտքերուն», կը պատմէ ռուանտացի բժիշկ Ալֆոնսը, որ Ֆրանսա աքսորուած էր ու Քիկալի վերադարձած դէպքերէն երկու ամիս ետք:

Դէպքերէն քանի մը տարի ետք Մեծ լիճերու երկրին կերպարանքը ամբողջովին փոխուեցաւ: Քարոլ անունով երիտասարդ դերասանուհի մը կը պատմէ, թէ ի նչպէս ժողովուրդը կը վերաշինէր երկիրը կոտորածներէն միայն վեց ամիս ետք: «Մարդիկ օրական 16 ժամ կ'աշխատին: Պէտք էր վարչամեքենաները վերահաստատել, փողոցները մաքրել ու ցնցուած վերապրողներով հետաքրքրուիլ»: Կենսական տպաւորիչ կորով մը կը բխի այս երկրէն, ուր մինչեւ այսօր կը գտնենք հաւաքական գերեզմաններ կամ պատահմամբ եւ կամ երբ 120 հազար բանտարկեալներէն մէկը իշխանութիւններուն ցոյց տայ այդ գերեզմաններէն մէկուն տեղը: Մինչեւ հիմա շուրջ 20 հազար ամբաստանեալներ խոստովանած են իրենց ոճիրները: Այս աշխատանքը անկասկածօրէն կ'ուզէ ծածկել չարչարանքին, թաքուն իրականութիւններուն ու ոխին խոր անդունդը:

«ՏԱԿԱՒԻՆ ԺԱՄԱՆԱԿԸ ՉԷ ՀԱՍԱԾ ԶԱՆՈՆՔ ԹԱՂԵԼՈՒ»

Կազմակերպութիւնները վերահաստատուեցան բոլոր մարզերուն մէջ: Կան զոհերու կազմակերպութիւններ, մասնաւորապէս կազմակերպութիւններ, որոնք կը համախմբեն այրի կիները: Զարդերէն ետք հաւաքներու բազմութիւն մը երեւան եկաւ. կիներու իրաւանց պաշտպան կազմակերպութիւններ, ինչպէս նաեւ մանուկներու, պաշտպանութեան, կենսոլորտի ու երկրագործական զարգացման վերաբերող կազմակերպութիւններ: Ստեղծուեցան վարկային, առողջապահական, մարզական, ինչպէս նաեւ փոխօգնութեան համագործակցականներ:

Այս համախմբումներուն հիմնական մտահոգութիւնը վերապրիլն է համապատասխան գումարներ ապահովելով:

Ամէնէն գործունեայ տարրերը կիներն են, որոնք տանջուած են իբրեւ մայրեր, որոնք իրենց զաւակին չարչարանքին ականատես դարձած են: Անոնք տանջուած են իբրեւ կիներ, որոնց ամուսինները սպաննուած են եւ տանջուած իբրեւ մարդ արարածներ, որոնք զոհ գացած են բռնաբարութեան: «Ռուանտայի Ոճրային Միջազգային Դատարան»ը, որուն կեդրոնը կը գտնուի Արուշայի մէջ (Թանզանիա), աշխարհի առաջին ատեանն է, որ բռնաբարութիւնը ցեղասպանական արարք համարեց:

Զինուորականներ բռնաբարութեան կը դիմէին թութսիներու կեանքը քանդելու համար: Ոմանք այդ ոճիրը կը գործէին գիտնալով հանդերձ, որ կը կրեն ՍԻՏԱի ժահրը: Երբեմն անոնք կը բռնաբարէին մինչեւ զոհին մահը: Ներկայիս վերապրող կիները համախմբուած կը գործակցին, միասնաբար ճաշարաններ կը վարեն ու կը սորվին առանց այր մարդու օգնութեան տուներ կառուցել, որովհետեւ անոնք յաճախ կ'ապրին առանձին:

«Իւպիւքա» (այսինքն «վերյիշէ») կազմակերպութեան նախագահ Ֆրետերիք Միւթակուէրա կ'ըսէ, թէ «վերյիշելու անհրաժեշտութիւն»ը հիմնական երկու նպատակներ ունի՝ վերապրողներու օժանդակութիւնը, որպէսզի այսպիսի ողբերգութիւն մը չկրկնուի, եւ պայքարի մղումը անոնց դէմ, որոնք Սփիւռքին մէջ կ'ուրանան ցեղասպանութիւնը: Շուրջ քառասուն տարեկան այս փաստաբանը կը շեշտէ «հոգեբանական հրապուրման» վրայ, որ կրնայ ամէնէն բարեմիտ մարդուն յիշողութենէն սրբել այս աններելի ցեղասպանութեան յիշատակը: Իր կարծիքով, նաեւ կ'օգտագործուի «քաղաքական հրապուրում»ը լռութեան միջոցով երեւութական հաշտութիւն մը գոյացնելու համար:

Ռուանտայի բնակչութեան մաս կը կազմեն հայրենիք վերադարձող բազմաթիւ ռուանտացիներ, որոնք Ուկանտայէն եկան 1994ին «Ռուանտայի Հայրենասիրական Ճակատ»ին հետ: Անոնց յաջորդեցին գրեթէ բոլոր շրջաններէն վերադարձող ռուանտացիներ:

Վերապրողներու կազմակերպութիւնները յարատեւ պայքար կը մղեն ողբերգութեան յիշատակը անմար պահելու համար: Անոնք կը մեղադրեն միջազգային համայնքին անտարբեր կեցուածքը ռուանտացի ժողովուրդի հանդէպ: Անոնց յիշողութեան մէջ փորագրուած կը մնայ, թէ ի նչպէս Ռուանտայի մէջ ՄԱԿի ներկայացուցչութիւնը լքեց Քիկալիի դպրոցական շէնքերը յուսահատ ու անպաշտպան վիճակի մէջ ձգելով 2000 ռուանտացիներ:

Կազմուած է յանձնախումբ մը, որ կը պահպանէ ցեղասպանութեան ամէնէն ազդեցիկ վայրերը: Այսպէս, Նիամաթա եկեղեցին (Քիկալիէն մէկ ժամ հեռաւորութեամբ) դէպքերէն ի վեր մնացած է նոյնը. պատին վրայ կան փամփուշտի ծակեր, գետնին վրայ արիւնի հետքեր, փշրուած ապակիի կտորներ: Ներկայիս պատարագը բացօթեայ տեղի կ'ունենայ, իսկ շարականներու արձագանգները կը լսուին սրբավայրին մէջ, Կիրակի օրերը կէսօրէ ետք:

Եկեղեցիին բակին մէջ ոսկրակոյտերը թաղելու համար երկու փոսեր փորուած են: Ռուանտացիները կը մտահոգուին այդ ոսկրակոյտերուն տրամադրելի վայրով, որովհետեւ մէկ կողմէ անոնք կ'ուզեն ցեղասպանութեան յիշատակը անմար պահել, սակայն, միւս կողմէ անոնք կ'ուզեն զոհերուն համար յատուկ գերեզման մը կառուցել: Բայց եւ այնպէս ռուանտացիներուն համար սուգն ու թաղումը կը մնան անբաժանելի: Քոնկոյէն եկած այցելու մը հարց կու տայ. «Այս վիճակը որքա՞ն ժամանակ պիտի տեւէ»: «Յաւիտենականապէս», կը պատասխանէ սրբավայրի պատասխանատուն Լուիս Քանիմիւժիթ զարմացած մարդուն:

Ամէնէն զարհուրեցուցիչն է Մուրամպիի սրբավայրը, որ կը գտնուի Պիթարի մօտ, երկրի հարաւարեւմտեան շրջանին մէջ: Շուրջ 45 հազար փախստականներ, այր մարդիկ, կիներ ու մանուկներ ապաստանած էին այս դպրոցական անաւարտ համալիրին մէջ: «Ինթերհամուէ» զօրքերը համալիրը շրջապատելէ ետք կտրեցին ջուրը ու սովի մատնեցին ապաստանողները: Զօրքերը սպասեցին, որ փախստականները ուժաթափ ըլլան, ապա յարձակեցան գնդացիրներով եւ այլ զէնքերով:

Այդ հովառատ բլուրին վրայ տակաւին կան հաւաքական գերեզմաններ, որոնց տեղերը կը մնան անորոշ: Իսկ գտնուած գերեզմաններէն մէկուն պարագային կաւային հողը թոյլ չէր տուած, որ դիակները տարրալուծուին: Ռուանտացիք այդ դիակները դուրս հանեցին 1998ին, եւ շրջանի պատասխանատուները որոշեցին զանոնք ցուցադրել, «որպէսզի ամէն մարդ տեսնէ, թէ այդպիսի դէպք մը իսկապէս պատահեցաւ եւ գիտնայ, թէ մենք չարչարուեցանք»:

Ներկայիս այդ դիակները կը ցուցադրուին գերաններու վրայ զետեղուած առանց պատուհանի դասարաններուն մէջ: Դիակները հետզհետէ կը տարրալուծուին ու գարշելի հոտ մը կը տիրէ համալիրին մէջ: Այս ցուցադրութիւնը իր բարբարոսական բնոյթով միայն 1994ի անզուսպ բռնութեան տեսարանին ընդմէջէն կարելի է ըմբռնել: Ան մաս կը կազմէ ցեղասպանութեան: «Օր մը զանոնք կը թաղենք, բայց տակաւին ժամանակը չէ եկած», կ'ըսէ Լուիս Քամիմիւժեր:

Իր եղբայրասպանական ու զանգուածեղ բնոյթով ցեղասպանութիւնը տարանջատեց ռուանտական ընկերութիւնը ու եղծեց ազգային պատկանելիութեան զգացումը: Ի՞նչ պէտք է ընել, որպէսզի այս ջարդը վերապրողներն ալ չսպաննէ: Ի՞նչ պէտք է ընել, որպէսզի կեանքը իր բնական ընթացքը վերագտնէ առանց որեւէ բան ջնջելու: Զոհերն ու մարդասպանները ի՞նչպէս կրնան միասին ապրիլ, երբ դրացիները կամ ազգականներն են, որոնք գործեցին այս գազանութիւնները իրենց աներեւակայելի հնարքներով:

Արդեօք կարելի՞ է այդ բոլորը իրագործել: «Բայց եթէ իրարու հետ չխօսինք որո՞ւ հետ պիտի խօսինք», տխրօրէն հարց կու տայ Ալֆոնս, որուն ընտանիքը զոհ գացած էր ջարդերուն:

Ռուանտական ջարդերու յատկանիշներէն մէկն է, որ անոնք մաս կը կազմեն ներքին ցեղասպանութեան: Եոլանտ Մուկակասանա անունով վերապրող մը կ'ըսէ. «Յոս տարբերութիւն չկայ ոճրագործին ու զոհին միջեւ, ինչպէս որ է Յարաւային Ափրիկէի պարագան: Յոս մենք միասին կ'ապրէինք: Բարեկամներ էինք»: Ռուանտական Պետական համալսարանին մէջ պատմութեան դասախօս Սերվիլիէն Սեպասոնի կ'ըսէ. «Ստիպուած ենք միասին ապրելու: Միւս կարելիութիւնները իրագործելի չեն: Բնաջնջումի ծրագիրը ձախողեցաւ եւ կարելի չէ ժողովուրդը բաժնել, թէ ոչ կը վերադառնան աքսորի վիճակին: Պէտք է վերականգնել ռուանտական ազգային միասնականութիւնը, որ գաղութարարութեան ու ճերմակամորթ գաղութատէրերու ցեղապաշտ գաղափարախօսութեան պատճառով խափանուեցաւ»:

Ուրեմն խօսքը եւ մանաւանդ վերապրողներու խօսքը պայքարի հիմնական ազդակն է: Սակայն կարելի՞ է Ռուանտայի ընկերութիւնը վերականգնել զոհերու վկայութիւններով բաւարարուելով: Արդեօք պէտք չէ՞ նկատի առնուին բոլորին խօսքերը, յանցաւորներուն խօսքը ներառեալ: Առայժմ մարդասպաններուն խօսքը խեղդուած է: Անոնք կ'ուզեն ազատել իրենց կեանքը, մեղմացնել իրենց գործած ոճիրներուն հետքերը եւ պաշտպանել իրենց ընտանիքները:

Ըստ Փարիզի Բարձրագոյն Ուսման դպրոցին մէջ ընկերային գիտութիւններու դասախօս Ժոզէ Քակապոյի (որ ծագումով ռուանտացի է), «ոճրագործին յիշատակը ամբողջական յիշատակին մաս կը կազմէ»: Կիրակի օրուան աղօթքներուն ընթացքին ռուանտացիք կը փորձեն զրուցելու առիթ տալ իրարու «հաւաքական անապականացում» կատարելու համար: Երկխօսութիւնը միա կ միջոցն է ընկերային կապը վիրահիւսելու եւ «իրարու հետ ապրելու փափաքը» վերակենդանացնելու համար:

Ռուանտայի համալսարանի հոգեբանութեան դասախօս Սիմոնա Կասիպիրժ բլուրներուն վրայ հանդիպումներ կը կազմակերպէ մարդասպաններուն եւ զոհերուն միջեւ, որպէսզի բոլորը արտայայտուին իրենց ապրած տառապանքներուն մասին: Երկարաձիգ համբերութիւն պահանջող աշխատանք մըն է այս անկասկած: Յութուները խարանուած են, իսկ անոնցմէ ոմանք, որոնք կը պաշտպանէին ռուանտական միասնականութիւնը, եղան առաջին զոհուողները: «Պէտք է ուղղուիլ դէպի հաշտեցնող արդարութիւն մը», կ'ըսէ Կասիպիրժ: Անկէ ետք յանցաւորները իրենց ոճիրները խոստովանելով կրնան նաեւ ընդունիլ դիմացինին տանջանքը: Իւրաքանչիւր տառապանք ճանաչման պէտք ունի:

Ներկայիս ռազմական ուժը կ'ուզէ իր իշխանութիւնը հաստատ պահել զսպելով լարումներն ու անջատումները Ռուանտայի յատուկ «Միութիւն եւ Յաշտութիւն» յանձնախումբ մը կազմուեցաւ: Մինչ հարաւային Ափրիկէի «Ճշմարտութիւն եւ Յաշտութիւն» յանձնախումբը կը զբաղի ամբաստանեալներու դատավարութեամբ, Ռուանտայի յանձնախումբին գործը պիտի ըլլայ ռուանտական ընկերութեան խորտակման պատճառներու վերլուծումն ու «շարժականութեան ծրագիրի» գործադրումը: ՄԱԿէն օժանդակութիւն ստանալով իշխանութիւնները կ'ուզեն գիւղերը վերականգնել: Անոնք բլուրներուն վրայ տուներ կը կառուցեն, բայց այդ տուներուն մեծ մասը կը մնայ անբնակ, որովհետեւ Ռուանտայի աւանդական բնակչութիւնը տարտղնուած բնոյթ ունի: «Չեմ ուզեր, որ դրացիս կերածս գիտնայ կամ ըսածներս լսէ, երբ կը վիճաբանիմ ամուսինիս հետ», կը բացագանչէ Նիանզայի բնակիչներէն Ֆրանսուազ:

Լարուածութիւնները աւելի եւս կը սրին քանի մը ռուանտացիներու նախատալից հարստութեան պատճառով, երկրի մը մէջ ուր բնակչութեան 60 առ հարիւրը կ'ապրի աղքատութեան սեմէն վար, մինչ Փոլ Քակամէի կառավարութեան ազատական քաղաքականութիւնը դռները լայն կը բանայ վերաշինութիւնները ձեռնարկողներուն դիմաց. բազմաթիւ ռուանտացիներ կը գանգատին, որովհետեւ զրկուած կը զգան այս վերաշինութեան արդիւնքներէն:

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏԵԼ

«Բազմաթիւ ազդակներ կը ներկայանան մեզի: Պէտք է օրէնքն ու ընկերային վերակառուցումը իրարու հետ ներդաշնակել, վստահութիւնը վերահաստատել եւ մարդկային իրաւանց սկզբունքները ամրապնդել», կ'ըսէ Ռ. Պ. Յ.ի իրաւաբանութեան դասախօս Ալիա Քարեքեզի:

Վստահութեան ներշնչման նախապայմաններն են ապահովութեան զգացումն ու արդարութիւնը: Պատերազմէն ի վեր Ռ. Յ. Ճ.ի զինուորներն են, որ կը հոգան բնակչութեան պէտքերը:

Նախկին ոստիկանական շարքերու միաձուլմամբ կը հաստատուի նոր ոստիկանութիւն մը, սակայն մինչեւ անոր հաստատումը բնակիչները կը համախմբուին բնակարաններու պաշտպանութեան համար:

Յիմնական անլուծելի հարցը կը մնայ պրդարութիւնը: 120 հազար բանտարկեալներ իրենց վճիռը կը սպասեն: Բանտարկութեան պայմանները հետզհետէ աւելի սարսափելի կը դառնան: Պաշտօնապէս յայտարարուած թիւերուն համաձայն, 1999 տարուան բանտարկեալ զոհերու թիւը հասած էր 761ի: Վարդագոյն շապիկներ հագած բանտարկեալները կը մասնակցին վերաշինութեան աշխատանքներուն: Այցելուներ Ռուանտայի մէջ յաճախ կը հանդիպին բանտարկեալներու խումբերու, որոնք բահ ու բրիչ բռնած կ'աշխատին միայն մէկ զինուորի հսկողութեան տակ: Ո՞ր ցեղասպանը կը համարձակի փախուստ տալ այդքան զոհերու ու վերապրողներու ներկայութեան:

Իր ստեղծումէն ի վեր (1994) Ռուանտայի Ոճրային Միջազգային Դատարանը դատած է միայն 28 ամբաստանեալներ եւ ներկայացուցած է 57 ամբաստանութիւններ: Սակայն ռուանտական արդարադատութեան տրուած հարցերը կը յորդին, որովհետեւ ատենակալներու կարիքը կայ եւ մինչեւ հիմա քննուած են միայն 1300 պարագաներ:

Ցեղասպանութիւնը ջարդեց ռուանտական ընկերութեան ընտրանի խաւը: Ներկայի դատաւորները արհեստավարժ դառնալու ժամանակ չունեցան, որովհետեւ անոնք միայն վեց ամիս մարզուելէ ետք սկսան աշխատիլ իբրեւ դատաւոր: Աշխատանքներու ընթացքը արագացնելու համար հաւաքական դատավարութիւններ կը կատար-

«ԼԸ ՄՈՆՏ ՏԻՓԼՈՄԱԹԻՔ»

Շար.ը՝ էջ 10

ԳՆՉՈՒՆԵՐԸ Կ'ՈՒԶԵՆ ՃԱՆՉՑՈՒԻԼ ԻԲՐԵՒ «ԱԶԳ»

Իրենց գերիշխանութեան հաստատման համար գնչուները ոչ մէկ հողամաս ունին: Սակայն Ուրբաթ 28 Յուլիսին ամբողջ աշխարհի գնչուները յայտարարեցին, թէ իրենք կը պատկանին «ռոմ ազգին»: «Ռոմ» (*) կոչուող հնդեւրոպական լեզուին մէջ «ռոմ» կը նշանակէ «անձ»:

39 երկիրներէ եկած պատուիրակութիւններ համախմբուեցան Փրակայի մէջ համաշխարհային վեհաժողով մը գումարելու համար ու պահանջեցին, որ միջազգային համայնքը ճանչնայ իր ազգը: «ՄԱԿ»ը պէտք է յարգէ ինքն իր ուխտին նախաբանը, որուն համաձայն, բոլոր ազգերը «հաւասար» են: Մենք կ'ուզենք ըլլալ առաջինը, որ այդ իրաւունքը կը պահանջէ, ոչ թէ իբրեւ պետութիւն, այլ իբրեւ ազգ», ըսաւ Միջազգային Միացեալ Ռոմի (Մ.Մ.Ռ.) նախագահ Էմիլ Սքիւքա:

«15 միլիոն գնչուները, որոնց 8 միլիոնը կը բնակի Եւրոպայի մէջ, «փոքրամասնութիւն» կամ «ցեղ» անուանումներէն աւելի պատուաւոր ճանաչումի արժանի են», ըսաւ Սքիւքա՝ աւելցնելով. «Պէտք է ազգերու ներկայացման ոճը վերատեսութեան ենթարկուի, մանաւանդ՝ Եւրոպայի մէջ, որ Եւրոպական Միութեան անդամ երկիրներու քաղաքական պատասխանատուներու համաձայն, հետզհետէ պիտի դադրի «ազգային» բնոյթ ունենալէ»: Փաստաբան Սքիւքա, որ Ջենեւի մէջ նաեւ հիմնած է Ռոմ Կուսակցութիւն, հարց կու տայ. «Կը կարծէ՞ք, որ հողային չափանիշներով բաւարարուող «ազգ- պետութեան» հին գաղափարը կրնայ գոյատեւել համաշխարհայնացման ժամանակաշրջանին»:

Իսկ Սքիւքայի խորհրդատուներէն մէկուն համաձայն, եթէ մարդիկ գիտնան, թէ «ռոմ ազգ»ը գոյութիւն ունի, այդ ազգի ձեւական ճանաչումը երկրորդական կը դառնայ:

ՄԱԿի եւ միջազգային այլ կազմակերպութիւններու պատասխանը սպասելով՝ գնչուները համայն աշխարհին կը յիշեցնեն, թէ իրենք արդէն իսկ ունին իրենց քայլերգն ու դրօշակը:

1971էն ի վեր գնչուները կը կրկնեն «ժելեմ, ժելեմ» («քալեցի, քալեցի») խորագրով տխուր քայլերգը, որ յօրինուած էր նացիներու կոտորածներուն զոհ գացած աւելի քան կէս միլիոն գնչուներու յիշատակին:

Այս զոհերուն յաջորդող սերունդները մինչեւ այսօր տակաւին ոչ մէկ հատուցում ստացած են այս ահաւոր արարքին դիմաց:

Գալով դրօշակին, գնչուները անոր վերի բաժնին տուած են երկինքն ու ազատութիւնը խորհրդանշող կապոյտ գոյնը, իսկ վարի բաժնի կանաչ գոյնը կը խորհրդանշէ հողն ու մայրը: Այս երկու գոյներուն վրայ նաեւ կայ գնչուներու յատկանշական բնակարան - կառքի կարմիր անիւը:

◆ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ ՄԸ ՀԻՄՆԵԼ

Այս պահանջուած «ազգ»ի հիմնական ազդակներէն մէկն է ռոմ լեզուն, որ պէտք է աւելի զարգանայ: Այս իսկ պատճառով գնչուները որոշած են ռոմ լեզուի առաջին բառարանը հրատարակել: Գնչուներու միայն ընտրանի խաւն է, որ լաւապէս սորված է այս լեզուն: Իսկ մնացեալ գնչուները կը գործածեն «Ռոմ մօլորակ»ի 600 բառերը:

Փրակայի մօտ գնչուներու առաջին դպրոցը հիմնելէ ետք (1997ին), գնչուները եւ մասնաւորաբար Մ.Մ.Ռ. կ'ուզեն հիմնել համալսարան մը ռոմ լեզուի եւ գնչուներու պատմութեան դասաւանդութեան համար:

Մ.Մ.Ռ. նաեւ ունի իւրայատուկ «խորհրդարան» մը, որ կը բաղկանայ 39 անդամներէ (ամէն մէկ երկրէ մէկ ներկայացուցիչ): Այս խորհրդարանի հիմնական նպատակն է գնչուներու ձայնը լսելի դարձնել տնտեսական օժանդակութեան ապահովման եւ գնչուներու կեանքի պայմաններուն բարելաւման համար:

Գնչուները կը յուսան, որ Եւրոպական Միութեան ընդլայնման շնորհիւ իրենք եւս բարելաւեն իրենց դիրքը Եւրոպայի մէջ: Սքիւքա կ'ըսէ. «Եւրոպական բազմաթիւ երկիրներու մէջ գնչուները տակաւին կը վախնան ցեղային ատելութեան վտանգէն»:

(*) Գնչուները ընդհանրապէս կը բաժնուին երեք գլխաւոր խումբերու. Ա) «Ռոմերը», որոնք կը բնակին Ասիոյ Կեդրոնական եւ արեւմտեան շրջաններուն մէջ, ինչպէս նաեւ Քանատայի, Հարաւային Ափրիկէի եւ Աւստրալիոյ մէջ: Բ) «Մանուշները» կը բնակին Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ. Գ) իսկ «Քալէները»ը կամ «Ժիթանները» կը բնակին Սպանիոյ, Փորթուգալի եւ Ֆրանսայի մէջ:

Ֆրանսացի գնչուներուն նաեւ կու տան «պոհեմիէն» անուանումը, որ կը նշանակէ թափառական:

ՌՈՒԱՆՏԱԿԱՆ ՑԵՂԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

Ռուանտայի մէջ կան երեք տարբեր ցեղախումբեր. հութու ցեղը, որ բնակչութեան 90 առ հարիւրը կը ներկայացնէ, թութսի ցեղը (բնակչութեան 9 առ հարիւրը) եւ թուա ցեղը:

Յութուներն ու թութսիները կը խօսին նոյն լեզուն, որ կը կոչուի «Ռուանտա» կամ «կինեառուանտա». անոնք ունին ընկերային եւ կրօնական նոյնանման սովորութիւններ:

Պատմութեան մէջ թուա ցեղը եղած է առաջին ցեղը, որ կը հաստատուի Ռուանտայի մէջ: Անկէ ետք եկած է հութու ցեղը (յստակ չէ, թէ երբ), իսկ հութուներու հաստատումէն ետք է, որ հասած է թութսի ցեղը, 14րդ դարու սկիզբը:

Յիմնուելով իր ռազմական բարձր կարողութիւններուն վրայ թութսի փոքրամասնութիւնը իր իշխանութիւնը պարտադրեց հողագործութեամբ զբաղող հութու ցեղին վրայ դարեր շարունակ:

Մինչեւ 1961 Ռուանտային իշխեցին թութսիները: Սակայն 1962ին պելճիքացիները եւ ֆրանսացիները երկրին ժողովրդավարական բնոյթ տալու համար նեցուկ կանգնեցան հութուներուն, որպէսզի անոնք կարենան պայքարիլ թութսիներու «Ռուանտայի Յայրենասիրական Ճակատ»ի ապստամբներուն դէմ:

Մէկ տարի ետք (1962ին) Ռուանտան անկախացաւ, հութուները տիրացան իշխանութեան իսկ թութսիները դժուարութեան մատնուած կորսնցուցին իրենց ինչքերը եւ գաղթեցին: Յակառակ հութու կառավարութեան ու ապստամբ թութսիներու միջեւ խաղաղութեան համաձայնագիրին (1993), աշխարհը ականատես դարձաւ Ռուանտայի ահաւոր ջարդերուն:

Մինչ թութսի փոքրամասնութիւնը ծայրայեղ թութսիներու կողմէ ծրագրուած ցեղասպանութեան զոհ կ'երթար, հութու ժողովուրդը իր կարգին կը ջարդուէր Ռ.Յ.Ճ.ի ապստամբներուն կողմէ:

Յոգեբանական

ՎԱԽԻՆ ՀԵՏ

Մենք բոլորս ունինք վայրկեաններ, երբ վախը կը տիրապետէ մեր ներաշխարհին վրայ՝ զանազան «առարկայական» թէ ենթակայական պատճառներով: Մենք ընդհանրապէս կը փորձենք խուսափիլ վախի զգացումէն, որովհետեւ զայն կը նկատենք անհաճոյ եւ խանգարող: Այսուհանդերձ վախը մաս կը կազմէ կեանքի իրականութեան, որքան որ ալ մենք փորձենք փախուստ տալ անկէ կամ մերժենք անոր ներկայութիւնը մեր կեանքին մէջ: Հետեւաբար խորքին մէջ վախը նոյնքան «բնական» է, որքան՝ սէրը կամ ուրախութիւնը. տարբերութիւնը կը ստեղծենք մենք՝ զգացումները դասակարգելով «հաճելի» եւ «անհաճոյ», «ընդունելի» կամ «անընդունելի» եւ այլն բաժանումներու մէջ. մինչդեռ իւրաքանչիւր ապրում ունի իրեն յատուկ վայրկեանը եւ այդ վայրկեանին մէջ անկէ փախուստ տալը ոչ միայն անիմաստ է (որովհետեւ տուեալ յուզումը մեր մէջ արդէն իսկ ինքզինք արտայայտած է), այլեւ յաճախ առաւել եւս դժուար կը դարձնէ ներկայի ապրումը: «Անհաճոյ» նկատուող զգացումներէն փախուստ տալը եւ միայն «հաճելի»ն ընդունիլը կ՚արգիլէ, որ մենք ըլլանք այն, ինչ որ ենք. այսինքն մարդիկ, որոնք կ՚ապրին թէ՛ սէր, թէ՛ վախ եւ ունին իրենց վայրկեանի ապրումը ընտրելու ամբողջական ազատութիւնը: Յուզումներուն եւ զգացումներուն համար ամէնէն հիմնական անհրաժեշտութիւնը արտայայտութիւնն է: Հարկ է պարզապէս թոյլ տալ, որ անոնք ապրին մեր մէջ, ինչ որ ալ ըլլան մարդկային ընկերութեան կողմէ անոնց տրուած «ժխտական» թէ «դրական» պիտակները:

Մերժուած եւ անընդունելի զգացումներուն մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ վախը, հաւանաբար այն պատճառով, որ անիկա է, որ մեզի ամէնէն շատ կը յիշեցնէ կեանքի եւ մոլորակի իրականութեան մութ երեսները:

Այս էջով կը ներկայացնենք Թորայա Այրէսի գրութիւնը՝ վախի եւ անոր հետ «վարուելու» մասին: Թ. Այրէս ամերիկացի հոգեբան մըն է, որ 11 տարի իբրեւ հոգեդարմանող աշխատելէ ետք դադրեցուցած է իր մասնագիտութեան այդ ձեւի կիրարկումը եւ ձեռնարկած է աշխարհի շուրջ պտոյտի մը՝ հաղորդակցելու համար մարդուն ոգեկան տարողութեան հետ: Իր այդ ուղեւորութեան ընթացքին Այրէս ծանօթացած է մարդկային ներուժի եւ կեանքի հրաշքի իրականութիւններուն եւ իր այդ փորձառութիւններուն հիման վրայ է, որ ան պատրաստած է ստորեւ տրուած գրութիւնը՝ իբրեւ «Ոգեկան հոգեբանութեան աշխատանքային թերթիկ»: Այդ թերթիկին մէջ Թորայա Այրէս կը ներկայացնէ թելադրանքներ՝ վախի տագնապները շրջանցելու մասին, իր միտքերը՝ վախի հիմնական պատճառներուն վերաբերեալ, ինչպէս նաեւ՝ վախի վայրկեաններէն իրողապէս դուրս գալու զանազան վարժութիւններ: Այրէսի գրութիւնը գործնական իր կողմերուն կողքին, հետաքրքրական է նաեւ միտքերու յստակութեան եւ հանդարտութեան առումով, ինչպէս նաեւ հաճելի՝ իր անմիջական եւ հաղորդական ոճին շնորհիւ:

1.- ԱՌԱՋԻՆ ՀԵՐԹԻՆ

Եթէ այս վայրկեանին վախ կը զգաք, պէտք է որոշէք. ա) կը դադրիք այդ զգացումին դէմ պայքարելէ եւ թոյլ կու տաք, որ ձեր վախը (առանց դատումներու) արտայայտուի ձեր մէջ կամ ալ բ) ձեր ուշադրութեան աւելի դրական ուղղութիւն կու տաք խոր շնչելով, խոկումով եւ դրական հաստատումներով: Այս երկու ձեւերն ալ ձեզի կ՚օգնեն, որ հանդարտիք եւ դադրիք պայքարելէն: Սակայն ի մտի ունեցէք, որ զգացական բուժումը կը պահանջէ, որ տուեալ զգացումը մաս կազմէ ամբողջ գործընթացին: Հետեւաբար նոյնիսկ եթէ այս վայրկեանին կը նախընտրէք երկրորդ ձեւը, վախը ապրելու վայրկեանը կարելի չէ անվերջ յետաձգել: Երբ դուք ձեզ արտօնէք ձեր զգացումները ապրիլ առանց ներքին դատողութիւններու, կը մտնէք Հիմային մէջ եւ զգացական բեռին մեծ մասը անմիջապէս դուրս կու գայ: Ապա, երբ հանդարտիք, կրնաք այս աշխատանքային թերթիկին մէջ նկարագրուած վարժութիւնները կատարել՝ պեղելու համար տուեալ վախ մը. արթուն եղէք ձեր սեփական ընդդիմութիւնը նկատելու համար. նոյնիսկ շատ դրական ճամբու մը վրայ կրնաք անոր հանդիպիլ ընդհանրապէս յուսահատեցնող միտքերու կերպարանքին տակ (ինչպէս՝ կացութիւնը փոխել կարելի չէ, անցած ձախողութիւնները կրնան կրկնուիլ եւայլն):

Այս թերթիկին նպատակն է ձեզի օգնել՝ ձեր վախը դիմագրաւելու եւ անոր հետ դրական ձեւով վարուելու համար. Վարժութիւնները կարելի է միշտ կրկնել՝ զանազան կացութիւններու մէջ. Ներքին փոփոխութիւնը կը պայմանաւորէ արտաքին փոփոխութիւնը: Այս վարժութիւնները ձեզի օգտակար կ՚ըլլան՝ անկախ ձեր անհանգստութեան կամ ցաւին պատճառներէն:

2.- ՅՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆ. ՀԱՄԱՐԿՈՒՄ ԵՒ ՈՒԺ

Ձեր վախը ազատագրելու առաջին քայլերէն ետք (խոր շնչառութիւն...), ընդհանրապէս օգտակար է փորձել վերլուծել, թէ ի՛նչ էին այն միտքերը, որոնք նախորդեցին այդ վախի զգացումին: Այս բաժինին մէջ տրուած վարժութիւններուն նպատակն է ձեզի օգնել, որ հասկնաք եւ տեսնէք մտածելու, զգալու եւ պատկերելու այն ոճերը, որոնք ձեր վախը կ՚արթնցնեն, ինչպէս նաեւ վերլուծէք այն միջոցները, որոնց շնորհիւ անցեալին յաջողած էք զայն դիմագրաւել:

Ա) Ձեր ամէնէն խոր վախը ճանչնալու համար, պատասխանեցէք հետեւեալ հարցումներուն.

Իմ կեանքիս ո՞ր երեսներուն մէջ ամէնէն քիչ ուժ կը զգամ. որո՞ւն կամ ինչի՞ն յանձնած եմ այդ ուժը:

Բ) Անձկութիւն ստեղծող կացութիւն մը պեղելու համար ընկերոջ մը ըսէք կամ գրեցէք՝ «........ին վերաբերեալ, կը վախնամ, որ .....»: Նուազագոյնը տասը միտք արտայայտեցէք այս ձեւով: Իւրաքանչիւր հաստատումէ առաջ խոր շունչ մը առէք: Երբ զգաք, որ ամէն բան ըսիք, դարձեալ խոր շունչ մը առէք եւ ըսէք՝ «եւ ամէնէն շատ կը վախնամ, որ .....»:

Այս վարժութիւնը շատ օգտակար է անձկութեան եւ շփոթի վայրկեաններուն մէջ յստակութիւն բերելու համար: Արտաբերուած տեղեկութիւնները կրնան ձեզ անակնկալի բերել եւ նոյնիսկ՝ հանգստացնել: Վախ յառաջացնող պատճառին յստակացումը մեծապէս կը նուազեցնէ վախին տարողութիւնը: Հարցը լուծելու միջոցները կը ստեղծուին, երբ հարցը յստակ է ձեզի համար:

Գ) Մեր վախերուն մէկ մասը զգացումներ են, զորս ուրիշ մը անցեալին ապրած է: Ո՞վ է այդ անձը. ի՞նչ է անոր վախին պատմութիւնը. ի՞նչ է անոր կապը ձեզի հետ:

Դ) Վախին հակադարձելու իմ սովորական ձեւերս են՝..... (հերքո՞ւմ, խուսափո՞ւմ, յարձակողականութի՞ւն...):

Անցեալին վախ դիմագրաւելու իմ ամէնէն յաջող ձեւերս եղած են՝ ....

Լաւագոյն պարագային այս հարցումին պատասխանը կ՚ըլլայ վախը ապրիլ փորձառութեան ընդմէջէն ձեր ուժը բացայայտելով:

Ե) Պատրաստեցէք ցանկ մը ձեր այն դրական համոզումներուն եւ ուժերուն, որոնք ձեզի օգնած են ձեր կեանքին ընթացքին: (Օրինակ՝ «Բոլոր կացութիւնները լուծում մը ունին», «Միշտ ունին այն, ինչ որ անհրաժեշտ է» եւայլն): Այս վարժութիւնը կատարելու այլ ձեւ մըն է ցանկագրել անցնող տարուան ընթացքին ձեր ունեցած յաջողութիւնները:

Զ) (Համարկում) Դրական հաստատում մը պատրաստեցէք ձեր մտքին մէջ եւ զայն «յանձնեցէք» ձեր աջ (կամ տիրապետող) ձեռքին. արտասանեցէք այդ հաստատումը՝ զայն արտայայտող շարժում մը ընելով ձեր աջ ձեռքով: Ձեր ձախ ձեռքը թող արտայայտէ հակառակ շարժումը (ինչպէս որ դուք կը պատկերացնէք): Կրկնեցէք այս շարժումները, մինչեւ որ հակառակ շարժումը ինքնաբերաբար անհետանայ:

3.- ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՄՈՒԹ ԵՐԵՍԻՆ ՀԵՏ

Այս վարժութիւնները նոյնպէս կարելի է կատարել բազմաթիւ անգամներ՝ այլազան վախեր դիմագրաւելու համար:

Ա) Դուք ձեզ պատկերացուցէք լեցուած ամէնէն փայլուն լոյսով: Խոր շնչեցէք: Ձեր խոր էութենէն եւ ներքին երեխայէն խնդրեցէք, որ ձեզի օգնեն եւ փորձեցէք տեղեկութիւններ հաւաքել դուք ձեր մէջէն ձեր մութ երեսին մասին (չուքը, որ ամէն մարդ ունի իր մէջ): Ձեր այս երեսին ամբողջական պատկերը կազմելը կրնայ շաբաթ մը կամ աւելի պահանջել: Միշտ ի մտի ունեցէք, որ մթութեան մէջ մտնող լոյսն է, որ կը յայտնաբերէ մեր գիտակցութենէն պահուած տեղեկութիւնները, ինչպէս նաեւ՝ մութին մէջէն անցնելու եւ զայն ընդունելու կամեցողութիւնը:

Ձեր այս ուղեւորութեան ընթացքին կրնաք հետեւեալ հարցումներուն պատասխանել՝

Ինչէ՞ն խուսափած եմ,
Ինչէ՞ն վախցած եմ,
Ի՞նչ արտայայտած են երազներս,
Ի՞նչն է, որ կը թուի, թէ զիս կը հետապնդէ,
Ի՞նչն է, որ կը պակսի իմ կեանքիս մէջ:

Այս վարժութիւնը կատարելու այլ ձեւ մըն է հետեւեալ նախադասութիւններուն ամբողջացումը.

Հիմա իմ կեանքիս մէջ ամէնէն շատ կը վախնամ ....

Այս գծով կրկնուող միտքերս եւ զգացումներս են՝ ....

Երբ վախնամ, հետեւեալը կ՚ընեմ՝ ....

Իմ կեանքիս մէջ այս վախը օգտագործած եմ խուսափելու համար .... եւ արդարացնելու համար .... (մտածումներ, արարքներ, զգացումներ).

Եթէ փորձեմ կամաւոր կերպով կատարել այն, ինչ զիս կը վախցնէ, ... (կազմեցէք տասը հակադարձութիւններու ցանկ մը եւ նշեցէք, թէ անոնցմէ որո՛նք արդէն իսկ կը կատարէք).

Եթէ ազատ ըլլայի վախէս, հիմա կեանքիս մէջ .... (դուք ձեզ ժամանակ տուէք ամբողջացնելու այս նախադասութիւնը կարելի բոլոր ձեւերով):

Բ) Դուք ձեր պատմութիւնը գրեցէք ստորեւ նշուած չորս տարբեր մօտեցումներով: Կ՚արժէ այս վարժութեան տրամադրել անհրաժեշտ ժամանակը եւ ճիգը, որովհետեւ անիկա կրնայ օգնել, որ դուք փոխէք ձեր ներկայի մօտեցումը եւ ընտրէք ձեր եւ ուրիշին նկատմամբ աւելի հասկցող եւ սիրող մօտեցում: Ուրեմն՝

1- ձեր տխուր պատմութիւնը (ուր դուք զոհ էք).

2- ձեր կեանքին մէջ ներկայ այլ անձի մը դիտանկիւնէն:

3- ձեր ամէնէն խոր եւ պայծառ էութեան ակնոցով.

4- երեւակայելով, որ ձեր վախերը ձեզ տարած են այն ուղղութեամբ, երբ դուք կրնաք ուժ ստանալ եւ այս մոլորակին վրայ ձեր ոգեկան առաքելութիւնը կատարել:

Գ) Ամբողջացուցէք հետեւեալ նախադասութիւնը՝

Այս կացութեան մէջ շատ պիտի փափաքէի, որ ... (ի՞նչ պատահած ըլլար):

Երեւակայեցէք առաւելագոյն չափով գունաւոր, մանրամասն, լուսաւոր պատկերներ՝ յուզումներ եւ զգացումներ ներդնելով: Սակայն ի մտի ունեցէք, որ իրաւունք չունիք այլ անհատի մը համար պատկերներ ստեղծելու: Անուններ եւ դէմքեր մի՛ դնէք ձեր ստեղծած պատկերին մէջ: Աշխատեցէք ձեր էութեան հետ, այսինքն այն յարաբերութիւնները եւ զգացումները, զորս դուք կ՚ուզէք ապրիլ եւ ոչ՝ տուեալ անձերու հետ փափաքելի փոխանակումներ:

Դ) Ստեղծեցէք այն հաստատումը, որ պիտի նեցուկ կանգնի ձեր այս մտապատկերին եւ սրբագրէ ձեր վախերը:

4.- 16 ՀԱՍՏԱՏՈՒՄՆԵՐ՝ ՎԱԽԸ ՍՏՈՒԳԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կարդացէք հաստատումները, ամբողջացուցէք եւ նշեցէք անոնք, որոնք ձեզի համար օգտակար յաւելեալ տեղեկութիւններ կը փոխանցեն: Տարբեր հաստատումներ տարբեր վախերու համար են՝ անոնք բոլորն ալ ձեզի համար կիրարկելի կրնան չըլլալ, այս պատճառով անոնց մէջէն դուք պէտք է ընտրէք ձեր պարագային յարմար եւ օգտակար նշանակութիւն ունեցողները:

- Վախը կը մեծնայ, երբ մեր մասին կարեւոր տեղեկութիւններ մեզմէ կը պահենք կամ կը մերժենք: Ինքզինքս անիմաստ կերպով վախցնելու օրինակ մըն էր այն վայրկեանը, երբ ես ինծի մերժեցի ընդունիլ ....:

- Սիրտս փակ պահած եմ ......ին առջեւ եւ հետեւաբար կը վախնամ, որ .....:

- Կը հաւատամ, որ հանգիստ կրնամ ըլլալ միայն եթէ .... (այս պարագային վախը կապուած է երրորդ տարողութեան մտքի մը, ինչպէս՝ դրամ, կայուն գործ ունենալ, տան սեփականատէր դառնալ, հեղինակութիւն շահիլ եւայլն):

- .... վախը այն բանն է, որ կը զգամ, երբ շունչս կը կտրեմ եւ կը պրկեմ կոկորդս, կուրծքս, ուսերս եւ ստամոքսս: Երբեմն չեմ նկատեր, որ այս բոլորը կ՚ընեմ: (Եթէ գիտակցաբար թուլցնէք ձեր մարմինը եւ խոր շնչէք, վախը ինքնաբերաբար կը թեթեւնայ):

- Վախը ներկայ է, երբ ես շփոթած եմ, անյստակ, անպարկեշտ եւ ինքզինքիս չեմ արտօներ տեսնել, թէ իսկապէս ինչ կը պատահի: Նման կացութեան օրինակ մըն էր, երբ ....

- Վախը մաս կը կազմէ իմ ինքնակառավարման ձեւերուս: Ինքզինքս կը վախցնեմ ......է, երբ կը փորձեմ հեռանալ ....է:

- Խուճապ յառաջացնող վախ զգացած եմ, երբ ....: (Խուճապի զգացումին պատճառը ընդհանրապէս այն է, որ մեր մէջ հաստատուած սխալ եւ կացութեան չյարմարող միտքեր անդադար կը կրկնուին (օրինակ՝ «չեմ կրնար այսինչ բանը ընել» կամ «չեմ գիտեր, թէ ...») մինչդեռ իրականութեան մէջ, եթէ դուք ձեզի առիթ տաք, հաւանաբար գիտէք եւ կրնաք:

- Վախը կը ծածկէ բարկութիւնը, որովհետեւ երբ երեխայ ենք, կը սորվինք, որ բարկութիւնը պէտք է պահել: Երբ երեխայ էի, կը վախնայի, երբ ...., բայց իրականութեան մէջ բարկացած էի ......է. եւ բարկացած ըլլալուս նկատմամբ .... կը զգայի:

- Վախը ձեւ մըն է, որուն ընդմէջէն ինքզինքիս կ՚ըսեմ, թէ կարեւոր բան մը կը պակսի գիտակցութեանս կամ ծրագիրներուս մէջ: Վախը իմ նշանս է՝ դադար մը առնելու եւ մտածելու, որպէսզի աւելի լաւ կազմակերպուիմ: Իմ կեանքիս մէջ այս իրողութեան օրինակ մըն է այն կացութիւնը, երբ ....

- Վախը իմ արդարացումս է որոշ արարքներու համար, ինչպէս՝ ...., եւ անպայմանօրէն ի նպաստ ինծի չէ:

- Վախս կը նշանակէ, որ ես ինծի հարց կու տամ, թէ ինքզինքս յաւապէս կը պաշտպանեմ թէ ոչ. տրուած ըլլալով, որ անցեալին լաւ չեմ պաշտպանած ինքզինքս (այս մէկը կը վերաբերի այն անձերուն մասնաւորաբար, որոնք իրենց կեանքին մէջ իրենք իրենց վնաս հասցնող վերաբերումներ ունին): Այս մէկուն լուծումն է ապրելու եւ ինքզինքիս հոգ տանելու վճռական որոշումը:

Ստուգեցէք, թէ հետեւեալը ճի՞շդ է ձեր պարագային՝

Վախ կը զգամ որովհետեւ գրպանիս մէջ թղթիկ մը պահած եմ, ուր գրուած է՝ «եթէ կացութիւնը շատ վատանայ, կրնամ փախչիլ, խենթանալ, անձնասպան ըլլալ». եւ տակաւին այս թղթիկը մէկ կողմ չեմ դրած:

Նկատի առէք, որ ոչ մէկ հարց կրնայ լուծուիլ, եթէ դուք զայն չլուծէք: Ձեր ներուժին մէկ մեծ բաժինը կը վատնէք եւ զայն չէք տրամադրեր ձեր հարցերը լուծելու: Երբ իսկապէս որոշէք լքել դուք ձեզի սպառնալու այս ոճը, շատ աւելի հանգիստ պիտի զգաք եւ կարող պիտի ըլլաք յաջող կերպով դիմագրաւելու այն բաները, որոնք լուծում կը պահանջեն:

- Վախը կ՚արտայայտէ առանց պայքարելու ապրիլ կարենալու կարողութեանս նկատմամբ իմ անվստահութիւնս:

- Վախը մագնիս մըն է: Քաշողականութեան ուժի օրէնքին համաձայն, դէպի ինծի կու գան այն անձերը, որոնք իմ վախս կ՚ամրապնդեն կամ իմ ժխտական համոզումներս «կը փաստեն»: Այս մէկը պատահեցաւ ինծի, երբ ....:

- Վախը կը ստեղծուի, երբ մեր մէջ ուժ կու տանք միտքերու կամ համոզումներու, որոնք կապուած են դատումներու, մրցակցութեան, բաժանումի, պատիժի, մեղսակցութեան, չարի, կորուստի, առանձնութեան, սխալի, մահուան, խենթութեան, հիւանդութեան, տառապանքի, պայքարի, անօգնականութեան, դժոխքի, վտանգի, հեղինակութեան, գաղտնիքի, թշնամութեան, ձախողութեան եւայլն: Անհրաժեշտ է, որ դուք ձեր մտքին մէջ գտնէք այն սահմանափակող համոզումները, զորս դուք ընդունած էք եւ որոնք վախ կը յառաջացնեն:

5.- ՎԱԽԻ ՄԱՍԻՆ՝ ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԷՍ

Երբ դուք ձեզ զոհ կը զգաք, դժուար է ընդունիլ տիեզերական այն իրականութիւնը, ըստ որուն մենք բոլորս լուսաւոր եւ ստեղծագործ էակներ ենք: Պէտք է պարզապէս տեսնել, որ դուք կը ստեղծէք ձեր իրականութիւնը եւ ձեր փորձառութիւններուն ու փորձարկումներուն ընդմէջէն տեսնէք ձեր ստեղծագործ հսկայական ուժը: Այն, ինչին որ կը հաւատաք, եւ որուն վրայ կը կեդրոնանաք, կը պայմանաւորէ ձեր կեանքի պատահարները:

Խորքին մէջ վախը դիմագրաւելը կապուած է զոհի հոգեվիճակէն դուրս գալուն եւ ստեղծագործ կարողութիւնը գիտակցաբար ապրելուն: Կրնաք առաջքը առնել ձեր չուզած պատահարներուն՝ կեդրոնանալով ձեր ուզածին վրայ: Իսկ եթէ վստահ չէք, թէ ի՛նչ կ՚ուզէք, հետեւեցէք ձեր խանդավառութեան. անիկա ձեզ կը տանի ձեզի յատուկ ոգեկան ուղիին վրայ:

Ա - ՎԱԽԸ՝ ԻԲՐԵՒ ԲԱԺԱՆՈՒՄԻ ԶԳԱՑՈՒՄ

Իր էութեան մէջ վախը կը ծնի տիեզերական կեանքէն եւ սիրող հոգիէն (որուն մէջ ամէն բան մէկ է) բաժանումի զգացումէն: Այս իրողութեան բացառութիւններ չկան: Սորվեցէք նկատել երբ բաժնուած կը զգաք ուրիշ անձերէ, ընութենէն, Աստուծմէ կամ հոգիէն: Վախէն ազատ ըլլալու համար պէտք է թոյլ տալ, որ զանազան համոզումներ եւ հասկացողութիւններ ձեր մէջ տեղ գտնեն: Բաժանումի զգացումը անճիշդ ուղղութիւն մըն է եւ կարելի է անկէ դուրս գալ. Ներկայիս մարդկութիւնը հետզհետէ աւելի կը մաքրէ իր վախը եւ տեղ կը բանայ վստահութեան, լոյսի եւ սիրոյ:

Բ - ՈՒԺԻ ԵՒ ԼՈՅՍԻ ՎԱԽ

Ինչպէս Նելսըն Մանտելայի վերագրուող խօսքը կ՚ըսէ՝ «Մեր ամէնէն խոր վախը մեր անյարմար ըլլալը չէ: Մեր ամէնէն մեծ վախը այն է, որ մենք չափազանց կարող ենք: Մեր մութ երեսէն չէ, այլ մեր լոյսէն է, որ մենք կը վախնանք»:

Գ - ԼՈՅՍԻ ԿԱՄ ՍԻՐՈՅ ՊԱԿԱՍԻ ՎԱԽ

Վախը կու գայ, երբ կը մոռնանք, որ լոյսը հազարաւոր անգամներ աւելի զօրաւոր է, քան՝ խաւարը, իսկ սէրը տիեզերքի ամէնէն հզօր ուժն է: Եթէ փորձէք հարց մը լուծել առանց սիրոյ (ձեր կամ ուրիշին հանդէպ), շատ հաւանական է, որ վախ զգաք: Պատճառը այն է, որ կը դաւաճանէք ձեր խոր էութեան: Եթէ նախընտրէք կացութեան մը մութ երեսին նայիլ, վախ պիտի զգաք: Այս վախը կ՚անհետանայ, երբ ուղղակիօրէն կ՚երթաք դէպի անծանօթը՝ տեսնելու եւ ճանչնալու փափաքով: Անծանօթին սրտին մէջ լոյս է, նոյնիսկ եթէ հարկ է նախապէս մութին մէջէն անցնիլ:

Դ - ՈՒԺԷՆ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄԷՆ ԾՆԱԾ ՎԱԽ

Ձեր գիտակցութեան բերէք ձեր կեանքին այն բոլոր երեսները, երբ դուք հրաժարած էք ձեր ներքին ուժէն՝ ըլլայ ուրիշի մը, կառավարութեան, կրօնի, փիլիսոփայութեան մը թէ դրամատան հաշիւի մը համար: Դուք ամբողջութիւն մըն էք եւ պատասխանատու էք ձեր ստեղծագործութեան համար: Դուք ունիք անհրաժեշտ ներքին ուժը՝ առանց պայքարի եւ ճիգի ապրելու համար:

Ե - ԺԽՏԱԿԱՆ ԵՒ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՂ ՀԱՄՈԶՈՒՄՆԵՐԷՆ ԾՆԱԾ ՎԱԽ

Վախը կրնայ ծնիլ դուք ձեր նկատմամբ վստահութեան պակասէն: Անիկա կրնայ գալ ուրիշները իբրեւ զոհեր տեսնելէն (չվստահելով անոնց ներքին ուժին), կորուստի վախէն, երբ կը մոռնաք տեսնելու մոլորակին եւ կեանքին ընդհանուր աստուածային պատկերը:

Եզրակացնելու համար՝ կան հիմնական չորս բաներ.

1) Ձեր արտաքին կեանքը կը ցոլացնէ ձեր ներքին կեանքը: Միայն ներքին փոփոխութիւնները կարելի կը դարձնեն արտաքին փոփոխութիւնը:

2) Միայն Հիման կայ: Անցեալի եւ ապագայի ձեր փորձառութիւնները կը ստեղծուին ներկայ վայրկեանէն: Ներկային մէջ է, որ ունիք բուժելու, փոփոխութիւններ կատարելու եւ ստեղծագործելու կարողութիւնը:

3) Յիշեցէք, որ ամէն բան Մէկ է: Ամէն բան եւ ամէն մարդ մաս կը կազմէ ձեզի եւ դուք՝ իրենց: Բոլոր այն անձերը, որոնք ձեր կեանքին մէջ կը մտնեն կը ցոլացնեն ձեր գիտակցութենէն մասնիկ մը, այլապէս անոնք ձեր կեանքին մէջ չէին ըլլար:

4) Կեանքի գաղտնիքը ձեր ամբողջութիւնը սիրելուն մէջ է, այսինքն՝ ամբողջ աշխարհը եւ ապա՝ տիեզերքը: Ձեր սեփական զգացումները ընդունիլը, արտօնելը եւ սիրելը ինքնաբերաբար ձեզ կ՚ուղղէ եւ կը փոխէ ձեր յարաբերութիւններն ու արտայայտութիւնները:

Պատրաստեց՝ Թ. Ա.

ՕՐԱՑԵՑՑ

ՇԱՐԺԱՊԱՏԿԵՐ

◆«ՍԵՆԹԸՐ ՍԹԷՅՃ» (Ամփիր/Սոտեքօ. Էլիթ. Կալաքսի. Մքալլէս 2001).- Ֆիլմը կը ներկայացնէ պարարուեստի ակադեմիայի մը աշակերտները. իրենց հարցերով եւ երազներով:

◆«ՏԱՈՒՆ ԹՈՒ ԵՈՒ» (Էսփաս. Ամփիր / Սոֆիլ. Տիւն. Սէնթ Էլի).- Սիրոյ պատմութիւն մը. որ կը պատմուի դերակատարներուն կողմէ, պատմութեան սկիզբէն մինչեւ աւարտը:

◆«ԻՍԹԻՋԻՍԹ» (Փլանէթ / Ապրաժ. Զուք. Քոնքորտ).- 70ական թուականներու Լոնտոն հաստատուած փաքիստանցի ընտանիքի մը պահպանողական եւ «աւանդական» հայրը. կը փորձէ ինքզինք պարտադրել իր զաւակներուն վրայ, որոնք կը նախընտրեն «արդի» ապրելաձեւը: Երգիծական:

◆«ԴԻԿ ՄԱՄԱ՛Ջ ՀԱՈՒԶ» (Էսփաս. Ամփիր/ Սոֆիլ. Տիւն. Սոտեքօ. Էլիթ. Մքալլէս 2001. Սէնթ Էլի. Կալաքսի. Լաս Սալինաս. Աթլանթիս. Սթարկէյթ).- Էֆ. Պի. Այ.ի գործակալ Մալքոլմ գող մը ձերբակալելու համար կը ստիպուի ծեր - գէր կնկայ կերպարանք ստանալ:

◆«ՄԻՇԸՆ ԹՈՒ ՄԱՐՍ» (Էսփաս. Ամփիր/ Սոտեքօ. Էլիթ. Կալաքսի).- Հրատ մոլորակ գործուղուած խմբակ մը աստղամրրիկի մը հետեւանքով կը կորսուի: Երկրորդ խմբակ մը նոյն ուղղութեամբ ճամբայ կ'ելլէ առաջին խմբակին շուրջ հետախուզութիւն կատարելու:

◆«ՄԻՇԸՆ ԻՄՓԱՍԻԲԸԼ 2» (Փլանէթ/Ապրաժ. Զուք. Քասլիք. Փլազա. Թրիփոլի. Քոնքորտ. Ֆրիուէյ).- Թոմ Քրուզ եւ իր խմբակը դարձեալ պաշտօնի վրայ են այս անգամ կասեցնելու համար յանցագործի մը համաճարակով մահ սփռելու ծրագիրը:

◆«ՏԻՈՒՍ ՊԻԿԸԼՕ ՄԷՅԼ ԺԻԿՈԼՕ» (Ամփիր/Սոտեքօ. Աթլանթիս).- Մաքրութեան հսկող պաշտօնեայ մը. կամքէ անկախ պատճառներով. կը ստիպուի աշխատիլ գիշերային ակումբներու մէջ:

◆«ՍՔՐԻՄ 3» (Էսփաս. Ամփիր/ Տիւն. Սոտեքօ. Մքալլէս 2001. Սէնթ Էլի. Կալաքսի. Լաս Սալինաս).- Նոյնանուն 1 եւ 2 ֆիլմերուն կրկնութիւնը. տարբեր տեսարաններով:

◆«ԿԱԼԱՔՍԻ ՔՈՒԷՍԹ» (Փլանէթ/ Ապրաժ. Զուք. Թրիփոլի. Քոնքորտ).- Արտերկրային էակներ «Կալաքսի Քուէսթ» խումբը կը փոխադրեն անշրպետ. որպէսզի օգտուին անոնց փորձառութենէն, «չար»երուն դէմ իրենց պատերազմին ընթացքին:

◆«ՄԻ. ՄԱՅՍԵԼՖ ԷՆՏ ԱՅՐԻՆ» (Էսփաս. Ամփիր/Սոֆիլ. Տիւն. Մքալլէս 2001. Սալաքսի. Աթլանթիս).- Կրկնակի անհատականութիւն ունեցող հոգեկան հիւանդ մը՝ Ճիմ Քէրի. «կրկնակիօրէն» կը սիրահարի նոյն աղջկան...

◆«ՏԸ ԿԼԷՏԻԷՅԹԸՐ» (Փլանէթ/ Ապրաժ. Զուք. Քասլիք. Թրիփոլի. Քոնքորտ. Ֆրիուէյ. Սթարկէյթ).- Նախկին զօրավար մը թշնամի բանակին մօտ գերի իյնալէ ետք կը դառնայ «կլէտիէյթըր» եւ այդ ճամբով կը փորձէ իր վրէժը լուծել:

◆«ԹԱՅԹԵՆԻՔ» (Փլանէթ / Փլազա. Թրիփոլի. Սթարկէյթ).- Նոյնանուն շարժանկարի մեծ յաջողութենէն ետք, «Թայթենիք» կը փորձէ «ընկղմիլ» նաեւ կենդանի գծանկարին մէջ:

◆«ԹԻՐ ՊԻԼԱՆՍ 2» (Փլանէթ / Փլազա. Քոնքորտ).- Առաջինին տարբերակը, օդանաւի առեւանգում, իրարանցում եւ ահ ու սարսափ:

◆«ՌԻԹԸՐՆ ԹՈՒ ՄԻ» (Փլանէթ/ Ապրաժ. Զուք. Քոնքորտ. Ֆրիուէյ).- Պոպ այս անգամ կը սիրահարի իր մահացած տիկնոջ սիրտը «փոխ առած» կրէյսին:

◆«ՀԻՄԱԼԱՅԱ. ԼԱՆՖԱՆՍ ՏԷՕՆ ՇԷՖ» (Փլանէթ/ Ապրաժ. Քասլիք).- «Ծեր» լեռնագնաց մը Հիմալայեան լեռներուն վրայ կը մրցի նոյն ասպարէզը ընդգրկած երիտասարդներու հետ: Գեղեցիկ տեսարաններ:

ՍՐԱՀՆԵՐՈՒ ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԹԻՒԵՐԸ.- Քոնքորտ.- 738439 - Փլանէթ / Ապրաժ.- 292192 - Փլանէթ/Քասլիք.- 912503/4, Փլանէթ/Փլազա - 04-718690. Ամպասատ.- 217490 Էլիթ.- 840286 - Ամփիր / Սոտեքօ.- 616706/7 - Ֆրիուէյ.- 48559 - Էսփաս.- 212526 - Սէնթ Էլի - 406706 - Ամփիր / Տիւն.- 792123/4 - Ամփիր / Սոֆիլ.- 204080 - Սաժէս.- 562006/7 - Կալաքսի - (05) 455182/3/4:

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼ

ԹԷ. ԷԼ.
7:30.- Արաբերէն լուրեր
8:00.- Եուրոնիուզ
8:30.- Կենդանի գծանկար
9:00.- Սուպիրէ
11:20.- Աստղեր
11:30.- Արաբերէն լուրեր
12:00.- Արաբ. ֆիլմաշար
13:00.- Վաւերագրական
13:30.- Տունիա Հէյք
14:30.- Արաբերէն լուրեր
15:00.- Քլիփս
16:00.- Տեղ. յայտագիր
17:00.- Կենդանի գծանկար
17:30.- Առողջապահական
18:00.- Տը Պոլտ Էնտ Տը Պիւթիֆուլ
18:30.- Խաղ
19:00.- Վաւերագրական
19:30.- Արաբերէն Լուրեր
20:30.- Տեղ. ֆիլմաշար
21:30.- Քաղաք. յայտագիր
22:30.- Դէսթ Սելլըրզ՝ «Միտասմըր մըրտըրզ»
23:30.- Լուրեր
00:00.- Ֆութպոլ՝ Չիլի - Պրազիլ

ԷՄ. ԹԻ. ՎԻ.
7:15.- Շուֆ Ուա Իշթիրի
7:30.- Թելէ Մաթէն
9:30.- Սի.Էն.Էն.ի լուրեր
10:00.- Մորիքօ Թի. Վի. Շոփինկ
10:30.- Ուա Թընաա
11:00.- Մորիքօ Թի. Վի. Շոփինկ
11:15.- Թլէթ Դէնէթ
12:15.- Մորիքօ Թի. Վի. Շոփինկ
12:30.- Էս. Էլ. Շի.
13:30.- Մորիքօ Թի. Վի. Շոփինկ
13:45.- Շուֆ Ուա Իշթիրի
14:00.- Թէ. Էֆ. 1ի լուրեր
14:45.- Սի. Էն. Էն.ի լուրեր
15:15.- Աղանի Աղանի
16:15.- Բի է քի
16:45.- Մինի Սթիւտիօ
17:30.- Էմ. Թի. Վի. Սփորթց
17:45.- Տը Սեվընթ Հէվըն
18:45.- Ֆիլմաշար
20:00.- Արաբերէն լուրեր
20:30.- Խալլիք Մաանա
21:30.- Թահքիք
23:00.- Էմ. Թի. Վի. Սփորթց
23:15.- Մակալին

ԷԼ. ՊԻ. ՍԻ.
7:00.- Սի. Էն. Էն.ի լուրեր
7:30.- Մանի Ուիք
8:00.- Սի. Էն. Էն.ի լուրեր
8:30.- Մա ըլաք իլա Հայֆա
9:00.- Պոաքըն Փափս
10:00.- Ուըրլտ Պիզնէս Տիս Ուիք
10:30.- Նահարքում Սայիտ
13:30.- Սի. Էն. Էն.ի լուրեր
14:00.- Էսթրէլիթա
15:00.- Ֆլէշ Ինֆօ
15:15.- Մեքսիք. ֆիլմ
16:30.- Էժիըն Սփորթ Շօ
17:00.- Քիֆ Ու Լէյշ
18:00.- Մորելիա
19:00.- Ընթա Ուա Հայպաք
20:00.- Արաբերէն լուրեր
20:30.- Ալ Սաաար
21:30.- Քոնաէր
00:00.- Ամ. երկար ժապ.՝ «Պիտուէսթ Օպսիշըն»

ՄՈՒՍԹԱՔԲԱԼ
7:00.- Ալամ Ալ Սապահ
13:00.- Ֆլէշ Ինֆօ
13:15.- Սավանա
14:00.- Արաբական ֆիլմաշար
15:00.- Արաբերէն լուրեր
15:30.- Արաբ. ֆիլմաշար
16:30.- Ըպղար Ըքպար
17:00.- Քոռքատու
17:15.- Հայկ. լուրեր
17:30.- Ֆրանս. լուրեր
17:45.- Անգլ. լուրեր
18:00.- Հառուանեմ Կարտըն Սիթի
19:00.- Միշօ Շօ
19:58.- Շաուահէտ Մըն Այամինա
20:00.- Արաբերէն լուրեր
20:30.- Ռուսում Մութահարիքա
20:35.- Սիրէ, Ուընֆաթահըր
23:00.- Ամ. երկար ժապաւէն

ԷՆ. ԲԻ. ԷՆ.
15:00.- Լուրեր
15:15.- Մարզական
17:00.- Ֆլէշ
18:00.- Վաւերագրական
19:00.- Ալ Սահա
20:00.- Լուրեր
20:30.- Թոք Շօ
22:30.- Լուրեր
23:15.- Սփոր

Հ1 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
07:00.- Հայլուր
07:20.- Հեռուստասերիալ «Ջեկինիա Գոնզագա»
08:10.- «Երիտասարդական ստեղծագործական կեդրոններ»
08:20.- «Հայաստանի վարիեթէների նուագախումբ»
08:50.- «Անօրէն կինը»
10:40.- Բարի ախորժակ
11:00.- Հայլուր
11:20.- Ռուպիքոն-
15:00.- Հայլուր
15:20.- Մինչեւ 17 տարիքը
16:00.- Հեռուստասերիալ «Ջեկինիա Գոնզագա»
17:00.- Հէնց այնպէս
17:10.- «Համով ակնթարթ» (նոյն ժամին արբանեակային հեռարձակմամբ՝ 17:10 Փաստագրական կինօ «Տատիկիս հեքիաթները»)
17:45.- «Ժողովրդական երգեր»
18:00.- Հաղորդավար կիներ
18:35.- Տուն- տունիկ
19:00.- Հայլուր
19:40.- «Կտոր մը արեւ սառը ջրում»
21:40.- Հայլուր
23:00.- Ռուպիքոն

Ի՞նչ կ'ըսեն ԱՍՏՂԵՐԸ

☆ **ԽՈՅ** (21 Մարտէն 20 Ապրիլ)

Զախող աշխատանք մը կրնայ ստեղծել ձեր շուրջը: Եթէ կարելիութիւն չունիք ձեր որոշածը իրագործելու, վէճ կամ սրտնեղութիւն մի՛ ստեղծէք ձեր շրջանակին մէջ:

☆ **ՑՈՒԼ** (21 Ապրիլէն 21 Մայիս)

Եթէ անձի մը հետ պիտի տեսնուիք գործի մը համար, նախքան ներկայանալը՝ ճշդեցէք ձեր դիրքը եւ ըստ այնմ պատրաստուեցէք ձեր տեսակէտը պարզելու:

☆ **ԵՐԿՈՒՈՐԵԱԿ** (22 Մայիսէն 21 Յունիս)

Խուսափեցէք վիճելէ, եթէ չէք ուզեր բարեկամ մը կորսնցնել: Եղէք խոհեմ, ձեր լեզուն սանձեցէք: Խոհեմութիւնը խրատի չափ օգտակար է:

☆ **ԽԵՑԳԵՏԻՆ** (22 Յունիսէն 23 Յուլիս)

Օրը յարմար է ձեր ընկերոջ կամ բարեկամուհիին հետ ուրախ ժամեր անցընելու: Փոխադարձ յարգանքով կրնաք հասնիլ ձեր նպատակին:

☆ **ԱՌԻՒԾ** (24 Յուլիսէն 23 Օգոստոս)

Գործի մարզին մէջ հանդիպումներ, պիտի կարենաք լեզու մը գտնել ձեր խօսակիցին հետ: Ջանք մի՛ խնայէք առեւտրական բանակցութիւն մը յաջողութեամբ պսակելու:

☆ **ԿՈՅՍ** (24 Օգոստոսէն 23 Սեպտեմբեր)

Եթէ պատրաստ էք, վճարեցէք ձեր պարտքը: Բազում աշխատանքներ ունիք իրագործելու: Օրը յարմար է յետաձգուած գործերը ամբողջացնելու:

☆ **ԿՇԻՌՔ** (24 Սեպտեմբերէն 23 Հոկտեմբեր)

Ձեզի մօտիկ անձի մը խօսքերը անհաճոյ պիտի թուին ձեզի կամ սխալ հասկացողութիւն մը պատճառ կրնայ ըլլալ անհամ կացութեան: Եղէք համբերատար եւ այսօր տունէն դուրս մի՛ ելլէք:

☆ **ԿԱՐԻՃ** (24 Հոկտեմբերէն 23 Նոյեմբեր)

Նոյնիսկ ջղայնութեան կամ լարուած մթնոլորտի մը մէջ պահեցէք ձեր ժպիտը, ինչ որ շատ պիտի գնահատուի: Ժպիտը միշտ հրաշքներ կը գործէ:

☆ **ԱՂԵՂՆԱՒՈՐ** (24 Նոյեմբերէն 21 Դեկտեմբեր)

Ուշ կը քնանաք, ձեր ժամանակը կը վատնէք դուրս տեղ, ինչ որ վնասակար է: Մի՛ վնասէք, եթէ երեկոյեան կամ կէսօրէ ետք պառկիք:

☆ **ԱՅԾԵՂՋԻՒՐ** (22 Դեկտեմբերէն 20 Յունուար)

Գեղեցիկ ու հաճելի հանդիպում մը պիտի լուսաւորէ ձեր օրը, մանաւանդ՝ զգացական տեսակէտէն: Հին օրերու յիշատակները պիտի արթնան եւ օրը պիտի անցնի ուրախ տրամադրութեամբ:

☆ **ԾՈՎԱՆՈՅՇ** (21 Յունուարէն 19 Փետրուար)

Տունը նստէք կամ յատուկ նախաձեռնութիւններ մի՛ ունենաք: Ոչ ոքի հետ վիճեցէք, որպէսզի ձեր գլուխը չցաւի: Լռութիւնը օգտակար է:

☆ **ՁՈՒԿ** (20 Փետրուարէն 20 Մարտ)

Ձեր կամքը զօրաւոր է, ինչ որ որոշած էք, պիտի կարենաք իրագործել: Օրը նպաստաւոր է նաեւ բախտով դրամ շահելու:

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԱՐԴԷՆ
ELEGANCIA
ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ՁՈՒԼԱԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ԵՒ ԹԱՓԾՈՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔ
●ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՎ
●ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՐԴԻՒՆՔ ԵՒ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Տորայի օթոսթրատ, Խարրաթ շէնք, 6րդ յարկ, հեռ.- 03-423720, Շարպէլ Լահուտ:

ԱՂԱՍԱՐԳԻՍԵԱՆ ՀԱՍՏ.
❖SONY ❖TOSHIBA ❖PANASONIC ❖SHARP ❖PHILIPS ❖SAMSUNG ❖PIONEER ❖MEC
❖GENERAL ELECTRIC ❖WHITE WESTINGHOUSE ❖KELVINATOR ❖HOOVER ❖BOSCH ❖MOULINEX ❖BRAUN ❖MIELE
ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ 36 ԱՄՍՈՒԱՆ ՎՐԱՅ
LISTE DE MARIAGE
Պուրճ Համուտ – Քաղաքապետարանի հրապարակ, ՀԵՌԱՁԱՅՆ՝ 01-241000
2րդ մուտք, Սանթըր Պչանքոյէն: Կառատունը ապահովուած:

Sunrise INTERNATIONAL TRAVEL
ԼԱԹԱՔԻԱ ԱՄԷՆ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԸ
ԿԱՊՈՅՏ ԾՈՎԱԿ ԵՒ ՄԵՐԻՏԻԷՆ ՊԱՆԴՈԿ **3 ՕՐ** ՍԱԿ՝ **55$**
ՓՈՔՐԵՐՈՒՆ ՁՐԻ ՊԱՆԴՈԿ + ՕԹՈՊԻՒՍ + ՊՏՈՅՏՆԵՐ
ԿԻՊՐՈՍ 265$ / ՇԱՐՄ ՇԷՅԽ 498$ / ՎԱՐՁՈՒ ԶՐՕՍԱՆԱՒ 400$ / ՎԱՐՁՈՒ ՇԷԵՂ ՄԵՐՍԷՏԷՍ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ OCS ԱՐԱԳ ՆԱՄԱԿԱԲԱՇԽՄԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ / ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ ԿՈՒՋՈՒԻՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՇԱՐՔԵՐ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ՀԱԶՄԻԷ.- ՍԱԼԱԹ ՍԱՆԹԸՐ, ՀԵՌ. 05-950541, 952141, 453986
ՎԵՐՏԷՕՆ.- ՆՈՒՐԱ ՀԱՅԱԹ ՇԷՆՔ, ՀԵՌ. 01-791678

VARNA
295$ Bungalow
350$ ** Htl.
425$ *** Htl. 5% զեղչով
ամէն շաբաթ նոր առաջարկներ
ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՈՒՂՂԱԿԻ ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ ԴԷՊԻ ՎԱՌՆԱ
ՄԱՍՆԱՎՃԱՐԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ
Գինը կը ներփակէ օդանաւի տոմս, պանդոկ (նախաճաշով), փոխադրութիւն եւ զբօսաշրջութեան գրքոյկ:
BALKAN HOLIDAYS SARL
TRANSLITEX TOURS
Մազրաա, Ուաքֆ Էլ Ռում շէնք, Audi Bank
Հեռ.- 03-893822/920429
01-304553/63

ԱՑՀԻԼ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՐՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԻՐ ԱՅՍՕՐ ՎԱՂԸ ԿՐՆԱՅ ՈՒՇ ԸԼԼԱԼ
BANKERS ASSURANCE SAL
NASCO KARAOGLAN GROUP
MedNet
ԱՑՀԻԼ - ԱՑԷՏԻ ՇԷՆՔ, Բ. ՅԱՐԿ ՀԵՌ. 01/262231 - 01/242556-7

ARA TRAVEL IATA ԱՆԴԱՄ
ARMENIAN AIRLINESի SALES AGENT,
ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ՅԱՅՏՆԷ ԻՐ ՅԱՐԳՈՅ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՆ, ՈՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԷ
ՊԵՅՐՈՒԹ - ԵՐԵՒԱՆ - ՊԵՅՐՈՒԹ ԵՒ ՀԱԼԷՊ - ԵՐԵՒԱՆ - ՀԱԼԷՊ
ARMENIAN AIRLINES ընկերութեան
● օդանաւային տոմսեր ● ապրանքի փոխադրութիւն
ԱՐԱ ԹՐԱՎԸԼ,
Պուրճ Համուտ, Նաճալկաաան շէնք,
Հեռ. 266594 - 261296 : FAX: 261296

al-mashrek
INSURANCE & REINSURANCE S.A.L.
Պուրճ Համուտի մասնաճիւղի հեռաձայնի թիւերն են.
(01)258228 – (01)268808
Fax: (01) 258223

ՇԻՐԱԿ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՔԱՐԹԵՐ

ՍԱՆԹՐ ՀԱՐՊՈՅԵԱՆ Bloc C ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՄՈՒՏ
☎ 449533 - 445829

ԾԱԽՈՒ ՅԱՐԿԱԲԱԺԻՆ

●Ամանոսի մէջ, 2 սենեակ, հիւրասրահ, օժտուած հեռաձայնով եւ էր-քոնտիսիոնով: Հեռ. 03-885123:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

●Հաշուապահուհի մը, անգլերէն լեզու եւ համակարգիչ գործածելը պայման, 2 կամ 3 տարուան փորձառութեամբ: Հեռ. 03-666315:

STUDIO **Lantern**
●Կը ստանձնէ ուրախ առիթներու video նկարահանումներ
Հեռ. 01-266866 եւ 03-695399

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Բերիոյ թեմի Ազգային Գաւառական Ժողովի նախկին անդամ եւ Լաթաքիոյ թաղական խորհուրդի երկար տարիներու անդամ եւ ատենապետ ՀԱՅԿԱԶ ՄԵՍՈՒՄԵԱՆի մահուան քառասունքին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 20 Օգոստոս 2000, Լաթաքիոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ յաւարտ Ս. պատարագի:

ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
ԼԱԹԱՔԻՈՅ
Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԴԱՄԱՍԿՈՍ ԴԱՄԱՍԿՈՍ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՈԳԱԹԼԵԱՆի մահուան Ա. տարելիցին առիթով, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 20 Օգոստոս 2000, Դամասկոսի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ մէջ, յաւարտ Ս. պատարագի:

«ԱԶԴԱԿ»ի ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԹԻՒԵՐԸ

«ԱԶԴԱԿ»ի հետ կապուելու համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն. - 258526, 260115 եւ 241274:

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՊԱԳԱՅԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ...
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՃԱՄԲԱՆ
Փ Օ Լ Ի Կ Լ Օ Թ
ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԻՏԱՑԱԾ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ, ԸՆՏՐԷ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
♦ BUSINESS STUDIES ♦ TEACHING DIPLOMA ♦ CHIEF ACCOUNTANT ♦ TICKETING & TOURISM
♦ COMPUTER ♦ INTERIOR DESIGN ♦ JEWELLARY MODELING ♦ COMPUTER LANGUAGES
♦ EXECUTIVE SECRETARY ♦ GENERAL DECOR ♦ COMPUTER TECHNICIAN ♦ ENGLISH & OTHER LANGUAGES.
Արձանագրութիւն ամէն օր ժամը 8էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 8
Տորա, հեռ. 01-251320, 03-299484: Տէր եւ տնօրէն ՊԵՏՐՈՍ ՇԵՄՄԵՍԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ -ԱՇԽԱՐՀ

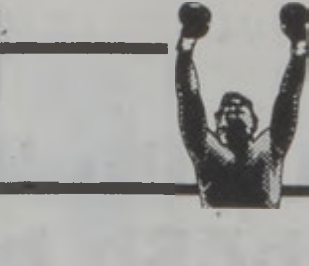
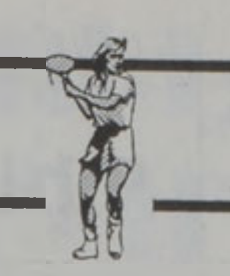
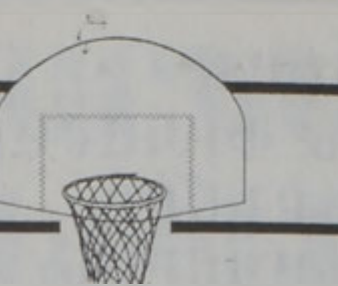
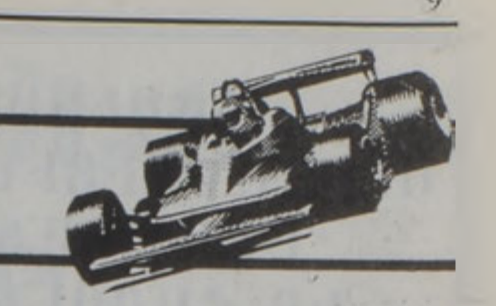

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ *ՔԱՐԱԹԷԻ* ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՒՄԲԸ

Հայաստանի վարչապետ Անդրանիկ Մարգարեան երէկ ընդունեց Հայաստանի *քարաթէի* ազգային խումբին մարզիկները, որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերած էին Կլենտէյլի (Մ. Ն.) մէջ տեղի ունեցած աշխարհի ախոյեանութեան մրցումներուն:

Հայրենի մարզիկները Միացեալ Նահանգներու մէջ բարձր պահած էին Հայաստանի պատիւը շահելով ինը ոսկի եւ երկու արծաթ մետալներ, որոնց շնորհիւ անիկա հանդիսացած էր աշխարհի ախոյեան:

Հայաստանի *քարաթէի* ֆետերասիոնին նախագահը՝ Գրիգոր Միքայէլեան ընտրուած էր մրցաշարքին լաւագոյն իրաւարարը:

Վարչապետը, որ յուշանուէրներ յանձնեց մրցաշարքին իրենց մասնակցութիւնը բերած մարզիկներուն, յոյս յայտնեց, որ անոնց արձանագրած փայլուն արդիւնքները ոգեւորութիւն կը ներշնչեն Սիտնիի Ողիմպիականի մրցումներուն իրենց մասնակցութիւնը բերող բոլոր հայ մարզիկներուն:

Իր կարգին, Գրիգոր Միքայէլեան իր եւ մարզիկներուն կողմէ խորհրդանշական բաժակ մը յանձնած է վարչապետին, անոր ցուցաբերած յատուկ ուշադրութեան՝ մարզական աշխարհին անցուդարձերուն:

Հանդիպումին ներկայ էր նաեւ Հայաստանի մշակոյթի եւ մարմնամարզի փոխ նախարար Իշխան Զաքարեան:

●ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ երէկ ընդունեց նաեւ Հայաստանի Ողիմպիականի նախագահ Բենուր Փաշայեանը եւ քարտուղար Գագիկ Չոփանեանը, որոնք վարչապետը տեղեակ պահած են Ողիմպիականի մրցումներուն հայ մարզիկներուն նախապատրաստական աշխատանքներուն մասին:

ԸՐՈՒԻՆ ԿԸ ԼՔԷ ՖՈՒԹՊՈԼԸ

Տենիս Ըրուին

Տասը տարի Մանչեսթըր Եունայթըտի շապիկը կրած այիրցի միջազգային նախկին մարզիկ Տենիս Ըրուին, այսօր վերջին անգամ ըլլալով պիտի կրէ իր ակումբին շապիկը՝ Մանչեսթըր Սիթիի դէմ տեղի ունենալիք մրցումին, որ պիտի ըլլայ անոր հրաժեշտի մրցումը:

34 տարեկան Ըրուին, որ Մանչեսթըրի հետ իր տասը տարուան ասպարէզին ընթացքին շահած է 26 բաժակ, անցեալ տարի արդէն իսկ հեռացած էր միջազգային ասպարէզէն, լքելով Այիրի ֆութպոլի ազգային խումբը (56 անգամ անոր շապիկը կրելէ ետք):

Հակառակ անոր, որ 1990ականներուն Էրիք Քանթոնա եւ Փիթըր Շմայքըլ աւելիով լուսարձակները իրենց վրայ կեդրոնացուցած էին, սակայն Տենիս ընդհանրապէս եղած էր լուռ աշխատող մը եւ Մանչեսթըր Եունայթըտի շապիկը կրած 479 անգամ:

Երկար տարիներ ան եղած է Եունայթըտի *փենալթի*ները հարուածող մարզիկը: Ան Ռայըն Կիկզի հետ միասին եղած է ակումբին պատմութեան մէջ ամէնէն աւելի շատ բաժակներ շահող մարզիկը:

Ըրուին ֆութպոլիստի իր ասպարէզը սկսած է 1983ին Լիծի հետ, ապա 1986ին փոխանցուած Օլտհէմի: 207 անգամ Օլտհէմի շապիկը կրելէ ետք, ան 1990ին միացած է Մանչեսթըր Եունայթըտի եւ առաջին իսկ տարին շահած է իր բաժակը՝ *«Չէրիթի Շիլտ»*ը:

1990ին ան առաջին անգամ ըլլալով կրած է Այիրի ազգային խումբին շապիկը, Մարոքի դէմ տեղի ունեցած մրցումին:

Այսօր, *«Օլտ Թրէֆորտ»*ի մէջ Մանչեսթըր քաղաքի երկու կայմերուն միջեւ տեղի ունենալիք *տերպի*ի այս մրցումը պիտի ըլլայ առաջինը՝ 1996էն ետք:

1999-2000 եղանակին աւարտին բարձրագոյն դասակարգ բարձրացած Մանչեսթըր Սիթի, 2000-2001 եղանակին Եունայթըտի դէմ յանդիման պիտի գայ յառաջիկայ Նոյեմբեր 18ին (14րդ հանգրուան):

ԱՆԳԼԻՈՅ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ՇԱԲԱԹԱՎԵՐՋԻՆ

Ֆրանսայի, Գերմանիոյ (Պունտըսլիկա) եւ Սկովտիոյ ֆութպոլի ախոյեանութիւններէն ետք, այս շաբաթավերջին կը սկսի նաեւ Անգլիոյ ֆութպոլի բարձրագոյն դասակարգի ախոյեանութեան 2000-2001 եղանակը:

1999-2000 եղանակին աւարտին Ա. դասակարգ փոխադրուած երեք կազմերը եղան Ուիմպըլտըն, Շեֆիլտ Ուենզտէյ եւ Ուաթֆորտ, իսկ բարձրագոյն դասակարգ բարձրացող կազմերը Չարլթըն, Մանչեսթըր Սիթի եւ Իփսուիչ:

2000-2001 եղանակին նախօրեակին, արդեօք բարձրագոյն դասակարգին մաս կազմող 20 խումբերը ի՞նչ պատրաստութիւններ տեսած են:

Խումբերուն շարքը դրած ենք, ըստ անոնց անցեալ եղանակը աւարտած դիրքերուն: Վերջին երեք խումբերը այս եղանակին բարձրագոյն դասակարգ բարձրացած խումբերն են:

●ՄԱՆՉԵՍԹԸՐ ԵՈՒՆԱՅԹԸՏ (ԱՌԱՋԻՆ)

Եունայթըտի միացած միակ մարզիկը եղաւ բերդապահ Ֆապիէն Պարթէզ (Մոնաքօ), մինչ *«Օլտ Թրէֆորտ»*էն հեռացած մարզիկները եղան. Մասիմօ Թայպի (Ռեճինա), Եորտի Քրույֆ (Ալարվէս) եւ Տենի Տեկինպոթամ (Տերպի):

●ԱՐՍԵՆԱԼ (2ՐԴ)

Լոնտոնեան կազմէն հեռացող մարզիկները եղան. Մարք Օվըրմարս, Էմանուէլ Փըթի (Պարսելոնա), Տաւոր Սիւքեր եւ Նայճըլ Ուինթըրպըրն (Ուեսթ Համ): Իսկ խումբին միացողները Ռոպեր Փիրես (Մարսէյ), Լորան (Մայորքա) եւ Կի Տեմէլ (Նիմ):

●ԼԻԾ (3ՐԴ)

Լիծէն հեռացան Տէյվիտ Հոփքին (Պրէտֆորտ) եւ Ալֆ Ինկը Հալանտ (Մանչեսթըր Սիթի): Խումբին միացան Մարք Վիտուքա (Սելթիք) եւ Օլիվիէ Տաքուր (Լանս):

●ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ (4ՐԴ)

Լիվըրփուլի միացող մարզիկները եղան. Նիք Պարմպի (Լիվըրփուլ), Պեռնար Տիոմէտ (Օքսեռ), Մարքուս Պապըլ (Պայերն Միւնիխ), Կերի Մաքալիսթըր (Քովենթրի) եւ Փեկլի Արփեքսատ (Լայսթըր): Իսկ հեռացողները եղան. Սթիվ Ինկը Պիորնպայ (Պլէքպըրն), Տէյվիտ Թոմսըն (Քովենթրի) եւ Ֆիլ Պեպ (Սփորթինկ Լիզպոն):

●ՉԵԼՍԻ (5ՐԴ)

Չելսիէն հեռացող մարզիկները եղան. Քրիս Սաթըն (Սելթիք), Տան Փեթրեսքու (Պրէտֆորտ), Տիտիէ Տեշան (Վալենսիա) եւ Ժորժ Ուէա (վերադարձաւ Ա. Սէ. Միլան): Իսկ նորեկ մարզիկները եղան. Ճիմի Ֆլոյտ Հասելպէնք (Աթլեթիքօ Մատրիտ), Էյտուր Կուտիոնսըն (Պոլթըն), Մարիօ Սթանիչ (Փարմա) եւ Քրիսթիան Փանուչի (Ինթեր Միլան):

●ԱՍԹՈՆ ՎԻԼԱ (6ՐԴ)

Վիլայի միացող մարզիկները եղան. Տաւիտ Ժինոլա (Թոթենհամ), Լիւք Նիլիս (Փ. Ս. Վ. Այնտհովըն) եւ Ալփայ Օզալան (Ֆեներպահչէ): Իսկ հեռացող մարզիկները. Պենիթօ Քարպոնէ (Պրէտֆորտ), Սթիւ Ուաթսըն (Էվըրթըն) եւ Մարք Տրէփըր (Սաութհէմփթըն):

●ՍԱՆՏԸՐԼԷՆՏ (7ՐԴ)

Սանտըրլէնտի միացան Տոն Հաչիսըն (Էվըրթըն) եւ Խուլիօ Արքա (Արժենթինա Ժունիորզ): Մեկնող մարզիկ չեղաւ:

●ԼԱՅՍԹԸՐ ՍԻԹԻ (8ՐԴ)

Լայսթըրի միացան. Կերի Ռոյէթ (Պիրմինկհեմ), Քէլում Տէյվիտսըն (Պլէքպըրն) եւ Ատէ Աքինպիի (Վուլվզ): Խումբէն հեռացող միակ մարզիկը եղաւ. Փեկլի Արփեքսատ (Լիվըրփուլ):

●ՈՒԷՍԹ ՀԱՄ (9ՐԴ)

Ուեսթ Համէն հեռացան. Մարք-Վիվիեն Ֆօ (Լիոն) եւ Փաուլօ Վանչոփ (Մանչեսթըր Սիթի): Իսկ խումբին միացողները. Տաւոր Սիւքեր, Նայճըլ Ուինթըրպըրն (Արսենալ) եւ Ֆրետերիք Քանու (Լիոն):

●ԹՈԹԵՆՀԱՄ (10ՐԴ)

Թոթենհամի միացող մարզիկները եղան. Սերճիյ Ռեպրով (Տինամօ Քիեւ), Պեն Թաչըր եւ Նիլ Սալիվըն (Ուիմպըլտըն): Իսկ հեռացող մարզիկները. Էլըն Նիլսըն (Ուաթֆորտ), Ճոն Սքէյզ (Իփսուիչ), Տաւիտ Ժինոլա (Աստոն Վիլա) եւ Էսփեն Պաարտսըն (Ուաթֆորտ):

●ՆԻՒՔԷՍԸԼ (11ՐԴ)

Նիւքէսըլէն հեռացող մարզիկները եղան. Սիլվիօ Մարիչ (Փորթօ), Թեմուրի Քեցպայա (Վուլվզ), Ալեսանտրօ Փիսթոնէ (Էվըրթըն) եւ Սթիւ Հաուի (Մանչեսթըր Սիթի): Իսկ նորեկ մարզիկները եղան. Քրիսթիան Պասետաս (Վելէս Սարսֆիլտ) եւ Քարլ Քորթ (Ուիմպըլտըն):

●ՄԻՏԸԼԶՊՈՐՕ (12ՐԴ)

Միտըլզպորոյի միացած մարզիկները եղան. Քրիսթիան Քարամպեօ (Ռեալ Մատրիտ), Ալեն Պոքսիչ (Լացիօ Ռոմա), Ժոզէֆ Տեզիրէ Ճոպ (Լանս), Նոէլ Ուիլըն (Քովենթրի) եւ Փօլ Օքոն (Ֆիորենթինա): Խումբէն հեռացան. Փօլ Կեսքոյն (Էվըրթըն) եւ Ժունինիօ (վերադարձաւ Աթլեթիքօ Մատրիտ):

●ԷՎԸՐԹԸՆ (13ՐԴ)

Խումբէն հեռացող մարզիկները եղան. Ճոն Քոլինզ (Ֆուլհեմ), Տոն Հաչիսըն (Սանտըրլէնտ) եւ Նիք Պարմպի (Լիվըրփուլ): Իսկ Էվըրթընի միացող մարզիկները եղան. Ալեքս Նիարքօ (Լանս), Փօլ Կեսքոյն (Միտըլզպորօ), Սթիւ Ուաթսըն (Աստոն Վիլա), Ալեսանտրօ Փիսթոնէ (Նիւքէսըլ), Թոմա (Համպուրկ) եւ Նիքլաս Ալեքսանտըրսըն (Շեֆիլտ Ուենզտէյ):

●ՔՈՎԵՆԹՐԻ (14ՐԴ)

Քովենթրիէն հեռացան Ռոպի Քին (Ինթեր Միլան), Նոէլ Ուիլըն (Միտըլզպորօ), Կերի Մաքալիսթըր (Լիվըրփուլ) եւ Տէյվիտ Պարող (Պիրմինկհեմ): Իսկ խումբին միացող միակ մարզիկը Տէյվիտ Թոմսըն (Լիվըրփուլ):

● ՍԱՈՒԹՀԷՄԲԹԸՆ (15ՐԴ)

Սաութհէմփթընի միացող մարզիկները եղան. Ուվէ Ռոզլըր (Թեպէ Պերլին) եւ Մարք Տրէփըր (Աստոն Վիլա): Իսկ խումբէն հեռացած միակ մարզիկը, Լուիս Պոա Մորթէ (Ֆուլհեմ):

● ՏԵՐՊԻ ՔԱՈՒՆԹԻ (16ՐԴ)

Տերպիէն հեռացող մարզիկները եղան. Էսթեպան Ֆուէրթէս (Լանս), Միքէլ Պեք (Լիլ) եւ Թոնի Տորիկօ (Սթոք): Իսկ նոր ժամանող մարզիկները. Ճեորճի Քինքլաձէ (Այաքս Ամսթերտամ), Տենի Հիկինպոթամ (Մանչեսթըր Եունայթըտ) եւ Պիորն Օթօ Պրակսթատ (Ռոզենպորկ):

●ՊՐԷՏՖՈՐՏ (17ՐԴ)

Խումբէն հեռացող միակ մարզիկը եղաւ. Խորխէ Քատեթէ (Պենֆիքա): Իսկ նոր ժամանած մարզիկները. Տան Փեթրեսքու (Չելսի), Տէյվիտ Հոփքին (Լիծ), Պենիթօ Քարպոնէ (Պրէտֆորտ). Փիթըր Էթըրթըն եւ Իան Նոլըն (Շեֆիլտ Ուենզտէյ):

●ՉԱՐԼԹԸՆ (ԱՌԱՋԻՆ Ա. ԴԱՍԱԿԱՐԳ)

Չարլթընի միացած մարզիկները եղան. Եոնաթըն Եոհանսըն (Ռէյնճըրզ), Քլաուս Ենսըն (Պոլթըն) եւ Քարիմ Պաղերի (Փիրուզի): Խումբէն ոեւէ մարզիկ չհեռացաւ:

● ՄԱՆՉԵՍԹԸՐ ՍԻԹԻ (2ՐԴ՝ Ա. ԴԱՍԱԿԱՐԳ)

Խումբէն ոեւէ մարզիկ չհեռացաւ, մինչ ժամանող նոր մարզիկները եղան. Փաուլօ Ուանչոփ (Ուեսթ Համ), Ալֆ Ինկը Հալանտ (Լիծ) եւ Սթիւ Հաուի (Նիւքէսըլ):

●ԻՓՍՈՒԻՉ (3ՐԴ՝ Ա. ԴԱՍԱԿԱՐԳ)

Խումբին միացող նորեկ մարզիկները եղան. Ճոն Սքէյզ (Թոթենհամ) եւ Մարթին Ռէօզըր (Վիթես Արնհեմ): Խումբէն ոեւէ մարզիկ չհեռացաւ:

ՑԻԿԸ ԿԸ ՅՈՒՍԱՅ ՄՕՏ ՕՐԷՆ ՄԻԱՆԱԼ ԼԻՎԸՐՓՈՒԼԻ

Գերմանացի միջազգային յետսապահ Քրիսթիան Ցիկը շաբաթասկիզբին ըսաւ, որ կը յուսայ մօտ օրէն միանալ Լիվըրփուլի: Ան մաս կը կազմէ Միտըլզպորոյի:

«Շատ հետաքրքրական եւ դրական բանակցութիւն ունեցայ Լիվըրփուլի պատասխանատուներուն հետ անցեալ շաբաթ»:

Անգլիոյ ախոյեանութիւնը կը սկսի այս շաբաթավերջին եւ մինչ այդ Ցիկը կը յուսայ համաձայնութիւն մը ստորագրել Լիվըրփուլի հետ, որ այս եղանակին կը նկատուի տիտղոսին գլխաւոր թեկնածուներէն մէկը:

52 անգամ Գերմանիոյ ազգային խումբին շապիկը կրած Ցիկը անցեալ տարի Ա. Սէ. Միլանէն միացած էր Միտըլզպորոյի, սակայն ան այդքան ալ գոհ չէ յայտնապէս անգլիական ոչ շատ անուանի այս կազմին հետ եւ կ'ուզէ մաս կազմել մեծ խումբի մը: Ցիկի համար Լիվըրփուլ, Մանչեսթըր Եունայթըտ եւ Արսենալ կը հանդիսանան Անգլիոյ գագաթները: «Միւսները երկրորդական դիրքի վրայ կու գան», կ'ըսէ ան:

Եթէ պատահի, որ Ցիկը միանայ Լիվըրփուլի, իր կողքին պիտի ունենայ երկու ազգակիցներ՝ յետսապահ Մարքուս Պապըլ ու միջնապահ Տիթմար Համանը: Ըստ անգլիական մամուլին, Լիվըրփուլի պատասխանատուները 28 տարեկան Ցիկի համար պատրաստ են վճարելու 8,5 միլիոն տոլար, սակայն չ'ըսուիր, թէ Միտըլզպորօ ինչ կը մտածէ այս մասին:

ԱՅՍՕՐ՝ ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ՃԱԿԱՏԻ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ԴԷՄ...

Այսօր, Եւրոպայի եւ Ասիոյ մէջ տեղի պիտի ունենան ֆութպոլի միջազգային բարեկամական 14 մրցումներ, որոնցմէ ոմանք պիտի ըլլան յիշատակելի ձակատումներ:

Առաջին հերթին կարեւոր պիտի ըլլայ Մարսէյի մէջ տեղի ունենալիք *«Չէրիթի Շիլտ»*ի մրցումը, ուր աշխարհի եւ Եւրոպայի ախոյեան Ֆրանսա պիտի հիւրընկալէ աշխարհի հաւաքականը:

Ֆրանսայի ֆութպոլի ազգային խումբին մաս կազմող յետսապահ Լորան Պլան այս մրցումին վերջին անգամ ըլլալով պիտի կրէ ազգային խումբին շապիկը, որովհետեւ ան մրցումէն ետք վերջնականապէս պիտի լքէ միջազգային ասպարէզը:

Այսպիսով, այս մրցումը 35 տարեկան Պլանի համար պիտի ըլլայ հրաժեշտի մրցում մը, թէեւ մարզիչ Ռոժէ Լըմէր փորձած էր համոզել Ինթեր Միլանի յետսապահը, որ իր որոշումէն ետդարձ մը կատարէ, սակայն ապարդիւն:

Միւս կողմէ, Լըմէր կրցած է առժամաբար համոզել խմբապետ Տիտիէ Տեշանը, որ միջազգային ասպարէզէն հեռանալու որոշումը յետաձգէ: Յամենայնդէպս մէկ բան յստակ է, որ Տեշան այսօր իր վերջին մրցումը պիտի չկատարէ, որովհետեւ ան յառաջիկայ Սեպտեմբեր 2ին Անգլիոյ դէմ տեղի ունենալիք ֆութպոլի միջազգային բարեկամական մրցումին դաշտ պիտի ներկայանայ:

Ստորեւ՝ երկու խումբերուն մարզիկները.

ՖՐԱՆՍԱ

Բերդապահներ.- Ֆապիէն Պարթէզ (Մանչեսթըր Եունայթըտ), Պեռնար Լամա (Ռէնն) եւ Ուլրիշ Ռամէ (Պորտօ)

Յետսապահներ.- Լորան Պլան (Ինթէր Միլան), Վենսան Քանտելա (Ա. Էս. Ռոմա), Մարսէլ Տըսայի, Ֆրանք Լըպէօֆ (Չելսի), Պիկէնթէ Լիսարազու (Պայէրն Միւնիխ) եւ Լիլիան Թիւրամ (Փարմա):

Միջնապահներ.- Տիտիէ Տեշան (Վալենսիա), Եուրի Ճորքայէֆ (Քայզըրսլաութըրն), Քրիսթիան Քարամպէօ (Միտըլզպորօ), Եոհան Միքու (Փարմա), Էմանուէլ Փըթի (Պարսելոնա), Փաթրիք Վիէյրա (Արսենալ) եւ Զինետին Զիտան (Եուվենթուս):

Յառաջապահներ.- Նիքոլա Անելքա (Փարիզ Սէն Ժերմէն), Քրիսթոֆ Տիւկարի, Սիլվէն Ուիլթորտ (Պորտօ), Թիերի Հանրի, Ռոպէր Փիրէս (Արսենալ) եւ Տաւիտ Թրէզէկէ (Եուվենթուս):

ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԱՒԱՔԱԿԱՆ

Բերդապահներ.- Անտրէաս Քէօփքէ (Գերմանիա) եւ Ժաք Սոնկօ (Քամերուն):

Յետսապահներ.- Ալտաիր (Պրազիլ), Խալէտ Մուսատ Էլ Մուայլատ (Սէուտական Արաբիա), Չիրօ Ֆերարա (Իտալիա), Ժերեմի, Փիեռ Նիանքա, Ռիկոպէր Սոնկ (Քամերուն), Սալիու Լասսիսի (Փղոսկրեայ Ափունք), Փապլօ Թիամ (Կինէա), Ֆրանք Վերլաթ եւ Արոն Ուինթըր (Հոլանտա):

Միջնապահներ - Յառաջապահներ.- Եոնի Անտերսոն, Տունկա, Լէոնարտօ (Պրազիլ), Ռոպերթօ Պաճիօ (Իտալիա), Մարիօ Պասլըր (Գերմանիա), Զուպիէր Պաեա (Թունուզ), Հիտեթոշի Նաքաթա (Ճափոն), Շապանի Նոնտա (Պուրունտի), Ֆերնանտօ Ռետոնտօ (Արժանթին), Մաովէն Սու (Չինաստան), Ժորժ Ուէա (Լիպերիա) եւ Սանկ Շուլ Եու (Հարաւային Քորէա):

Ստորեւ՝ այսօր տեղի ունենալիք ֆութպոլի բարեկամական մրցումներուն յայտագիրը (փակագիծի մէջ նըշուած են կարգ մը մրցումներուն ժամերը (Պէյրութի ժամով եւ դաշտերուն վայրերը).

Պուլկարիա - Պելճիքա (Սոֆիա, ժամը՝ 19:30ին)
Ֆարօ Կղզիներ - Դանիա (Թոֆթիր, ժամը՝ 21:00ին)
Ֆինլանտա - Նորվեկիա (Հելսինքի, ժամը՝ 19:00ին)
Ֆրանսա - Աշխարհի հաւաքական (Մարսէյ, ժամը՝ 21:45ին):
Գերմանիա - Սպանիա (Հանովըր, ժամը՝ 21:30ին)
Հունգարիա - Աւստրիա (Պուտափէշթ, ժամը՝ 21:30ին)
Փորթուգալ - Լիթվանիա (Վիսէօ, ժամը՝ 23:00ին)
Ռումանիա - Լեհաստան (Պուքրէշ, ժամը՝ 19:00ին)
Ռուսիա - Իսրայէլ (Մոսկուա, ժամը՝ 18:00ին)
Իսլանտա - Շուէտ (Ռէյքիաւիք)
Իրան - Վրաստան (Թեհրան)
Ճափոն - Արաբական Միացեալ Էմիրութիւններ (Հիրոշիմա)
Պոսնիա - Թուրքիա (Սարաեւօ)
Մոլտաւիա - Մալթա

ՎԻՐՉՎՈՒՏ ԿԸ ՓՈՐՁԷ ԿՈՏՐԵԼ ԶՈՖԻ ՄՐՑԱՆԻՇԸ

Իտալացի յետսապահ Փիեթրօ Վիրչվուտ յայտնեց, թէ տակաւին մտադիր չէ հեռանալու դաշտերէն եւ հակառակ իր 41 տարեկան ըլլալուն որոշած է Տինօ Զոֆի մրցանիշը կոտրել՝ Իտալիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան մրցումներուն (Քալչիօ) ամէնէն աւելի դաշտ ներկայանալով:

«Իտալիոյ Ա. դասակարգի ախոյեանութեան մրցումներուն դաշտ ներկայացած եմ 562 անգամ, մինչ Զոֆ 570 անգամ: Ամօթ պիտի ըլլայ ֆութպոլիստի ասպարէզս լքել առանց կոտրելու այդ մրցանիշը: Ճիշդ այդ պատճառով, որոշեցի շարունակել ֆութպոլը», կ'ըսէ Վիրչվուտ:

Շատեր այն կարծիքը ունէին, որ ան պիտի չկարենայ բարելաւել Զոֆի մրցանիշը, որովհետեւ անոր կազմը Փիաչենցա 1999-2000 եղանակին փոխադրուեցաւ Բ. դասակարգ: Սակայն ան որոշած է մինչեւ Իտալիոյ ֆութպոլի ախոյեանութեան (Քալչիօ) 2000-2001 եղանակը սկսիլը (Հոկտեմբեր 1ին) Ա. դասակարգին մաս կազմող նոր ակումբ մը գտնել:

Ըստ շրջան ընող տարաձայնութիւններուն, Փերուճիա եւ նոր Ա. դասակարգ բարձրացած խումբեր՝ Պրեշիա, Աթալանթա եւ Վիչենցա հետաքրքրուած են Փիեթրոյով:

Վիրչվուտ ֆութպոլիստի իր ասպարէզը սկսած է 1977ին, Քոմոյի հետ (Բ. դասակարգ):

Ան Քոմոյի մաս կազմած է Ա., Բ. եւ Գ. դասակարգերուն մէջ, ապա մաս կազմած Ֆիորենթինայի, Ա. Էս. Ռոմայի, Սամտորիայի, Եուվենթուսի, Փերուճիայի, Ա. Սէ. Միլանի եւ Փիաչենցայի:

Նշենք սակայն, թէ Վիրչվուտ անցեալ Ապրիլին յաջողած էր կոտրել Զոֆի մրցանիշը, Իտալիոյ ախոյեանութեան մրցումներուն (բոլոր դասակարգերուն մէջ) դաշտ ներկայանալով 647 անգամ: Զոֆ դաշտ ներկայացած էր 644 անգամ:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՍՈՒԶԱՆԱՒՈՒՆ ՓՐԿԱՐԱՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Քուրսք սուզանաւը

Ռուսական կորիզային սուզանաւուն փրկարար աշխատանքները կը շարունակուին, բայց ապարդիւն: Ռուսական փրկարար նաւեր երէկ կատարեցին երկու փորձեր՝ զայն վեր բարձրացնելու, ապա անոր օդ «ներարկելու», սակայն չյաջողեցան, աննպաստ օդին եւ ալեկոծ ծովուն պատճառով: Ծովուժի հրամանատար Վլատիմիր Քուրոյետով կը յայտնէ, որ ամէն գնով պիտի շարունակուին փրկարար աշխատանքները:

Ռուսական ամէնէն արդիական սուզանաւը՝ Քուրսք, երեք օրէ ի վեր խանգարուած է եւ հանգչած՝ Պարէնցի ծովուն յատակը, 150 մեթր խորութեան վրայ: Սուզանաւուն մէջ կան 116 նաւաստիներ, որոնք ցարդ ողջ են: Սակայն հետզհետէ անոնց օդը սկսած է պակսիլ, կը յայտնեն ռուսական զինուորական պաշտօնական աղբիւրներ, որոնք տակաւին կարելիութիւնը ունին կապ հաստատելու սուզանաւուն հետ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏ՝ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԸՄԲՈՍՏՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

ՊԻՇՔԷՔ, 15 (ՌՈՅԹԸՐԶ).- Նախկին խորհրդային երեք պետութիւններ Երեքշաբթի օր յայտնած են, թէ իրենց ուժերը պիտի համախմբեն բնաջնջելու համար ըմբոստներ, որոնք կեդրոնական ասիական երկիրներու սահմաններէն թափանցած են եւ կառավարական ուժերու հետ բախում ունեցած՝ տասնեակներով զոհեր պատճառելով:

Խըրխըզիստանի եւ Ուզպեքիստանի լեռնային շրջաններուն մէջ տասնեակներով ըմբոստներ եւ կառավարական ուժեր սպաննուած են բախումներու ընթացքին, անցեալ շաբաթ իսլամական ըմբոստներու Տաճիկիստանէն թափանցումէն ետք:

Կ'ենթադրուի, թէ ըմբոստները Ուզպեքիստանի Իսլամական Շարժումի անդամներ են ու կ'ընդդիմանան Ուզպեքիստանի նախագահ Իսլամ Քարիմովի:

Խըրխըզիստանի ապահովութեան խորհուրդի քարտուղար Պոլոթ Ճանուզաքով թղթակիցներու յայտնած է, թէ Ուզպեքիստանի, Տաճիկիստանի եւ Խըրխըզիստանի կառավարութիւնները պիտի փորձեն վերջ տալ «շրջանը ապակայունացնելու ըմբոստներու փորձերուն»:

Ան ըսած է, թէ Խըրխըզ 17 զինուոր սպաննուած է, 7 հոգի վիրաւորուած եւ 3 ուրիշներ անհետացած են անցեալ շաբթուան բախումներու սկսումէն ի վեր:

Ան յայտնած է, որ խըրխըզական բանակը 40 ըմբոստ սպաննած է:

Ճանուզաքովի համաձայն, 3 կառավարութիւններուն կողմէ ծրագրուած միացեալ գործողութիւնը նոր ռազմավարութիւն մը կը ներկայացնէ: Փոխանակ ըմբոստները իրենց հողամասերէն հեռացնելու, «անոնք ամբողջովին պիտի մաքրագործուին Ա. Պ. Հաւաքական Ապահովութեան պետութիւններէն»:

Ան ըսած է, թէ զինուորական հրամանատարութեան միացեալ կեդրոն մը հաստատուած է Տաճիկիստանի մէջ:

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒԱՆՏԱՅԻՆԵՐՈՒ...

Շարունակուած 6րդ էջէն

ւին, միաժամանակ 10էն 60 հոգիի համար: Մարդկային իրաւանց կազմակերպութիւնները ի վերջոյ հասկցան, որ այս դրութիւնը միակ միջոցն է Ռուանտայի մէջ վերապրողներու իրաւունքներու պաշտպանութեան համար:

Սակայն զոհերը կը բողոքեն: Սկիզբը անոնք տեղեակ չէին, թէ ցեղասպաններ իրաւունք կ'ունենան փաստաբանի դիմելու: Ներկայիս վերապրողները այն տպաւորութիւնը ունին, որ միջազգային համայնքն ու ոչ կառավարական կազմակերպութիւնները ոճրագործներուն աւելի կ'օգնեն, քան զոհերուն:

Յուսախաբութիւնը հետզհետէ կը տարածուի, որովհետեւ երբեմն ոճրագործներ շատ մեծ գումարներ հատուցելու կը դատապարտուին, բայց այդ գումարները երբեք չեն գանձուիր: Կառավարութիւնը 1999էն ի վեր իր պիւտճէին 5 առ հարիւրը կը տրամադրէ վերապրողներու օժանդակութեան համար: Բայց եւ այնպէս կառավարութեան գործունէութիւնը կը քննադատուի եւ գործնականօրէն կը խափանուի:

«Արդեօք որքա՞ն օրէնքը կը լուծէ ցեղասպանութեան հարցը», կ'ըսէ Քարեքեզի: Ոչ մէկ պատիժ պիտի համապատասխանէ ոճրագործութեան: Այլընտրանք չկայ. պէտք է ներել: Սակայն շատ են զոհերը, որոնք կը մերժեն այս կարելիութիւնը ըսելով. «Ինչո՞ւ պիտի ներեմ, երբ ոճրագործը ինծմէ ներողութիւն չէ խնդրած»:

Երբեմն ամբաստանեալներ կը սպաննուին: Կառավարութիւնը կ'ուզէ վերահաստատել արդարութեան աւանդական սկզբունքները («Կաքաքաները») երկրորդ եւ երրորդ դասակարգի ոճիրներու համար (այսինքն այն ոճիրները, որոնց համար ամբաստանեալը կը ստանայ առաւելագոյնը 15 տարուան բանտարկութիւն):

Գիւղերուն մէջ յանցաւորը ժողովուրդին առջեւ կը խոստովանէր իր ոճիրը, եւ զոհը կը ներէր անոր յանցանքը, ապա ժողով մը կը գումարուէր, որուն ընթացքին յանցաւորը նուէր մը կ'ընծայէր զոհին:

Ներկայի արդիականացած դատավարութիւնը բազմաթիւ ռուանտացիներու կասկածը կ'արթնցնէ, որովհետեւ երբեմն պետութիւնը ոճրագործներէն նոյնիսկ տուգանք չի պահանջեր, երբ անոնք մահացած կամ փախած անձերու մասին վկայութիւններ տան:

Քարեքեզիի համաձայն. «Կաքաքան» արդարութեան խախտումի քաղաքական կանոնն է: Եթէ անկէ զեղչենք այդ բնոյթը, ան կը կորսնցնէ իր իմաստը: Հիմնական իրագործումը պէտք է ըլլայ ռուանտական համայնքին վերահաստատումը»:

ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ. ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ ՄԷՋ

ՊԻԼ ՔԼԻՆԹԸՆ ԱՐՏԱՍԱՆԵՑ ՀՐԱԺԵՇՏԻ ԻՐ ՃԱՌԸ

Պիլ Քլինթըն՝ Դեմոկրատական Ազգային Համագումարի բացումին, Լոս Անճելըսի մէջ, իր խօսքի նախօրեակին:

Մ. Նահանգներու նախագահ Պիլ Քլինթըն Երկուշաբթի օր Դեմոկրատական Կուսակցութեան հրաժեշտ տուաւ, շնորհակալութիւն յայտնելով, որ «հարաւային փոքր քաղաքէ մը» անձ մը կրցած է իբրեւ նախագահ ծառայել եւ ողջունեց բարգաւաճ վիճակի մէջ գտնուող պետութիւնը:

Դեմոկրատական Ազգային Համագումարին բացման օրը տեղի ունեցած այս ելոյթին Քլինթըն խօսեցաւ քաղաքական որոշումներու մասին, որոնք, ըսաւ ան, Մ. Նահանգները հասցուցած են տնտեսական մրցանիշ կտրած բարգաւաճման եւ շեշտեց, որ փոխ նախագահ Ալ Կոր լաւագոյն անձն է, որ բարգաւաճման ընթացքը պիտի կարենայ պահել:

Իր քաղաքական վերջին կարեւոր խօսքին մէջ, 5 ամիսէն պաշտօնէն հեռանալէ առաջ, Քլինթըն Սպիտակ Տան մէջ իր 8 տարիներուն անդրադարձաւ: Անոր խօսքը աւելի քան 50 անգամ ընդմիջուեցաւ ծափահարութիւններով՝ ներկայ աւելի քան 4000 պատւիրակներուն կողմէ:

Նախագահը գովասանքով արտայայտուեցաւ Կորի մասին, որ Հինգշաբթի օր դեմոկրատներու նախագահութեան պաշտօնին թեկնածու պիտի նշանակուի, յայտնելով, որ ան «խորապէս լաւ մարդ մըն է» եւ բացառիկ խելքով եւ մղումով «ուժեղ ղեկավար մը»:

Կոր, որ Քլինթընի խօսքին հետեւած է Սէյնթ Լուիսի մէջ պանդոկի մը սենեակէն, շնորհակալութիւն յայտնած է նախագահին՝ իր հասցէին անոր ջերմ արտայայտութիւններուն համար:

Մինչ Դեմոկրատ Կուսակցութեան համագումարը տեղի կ'ունենար, ոստիկանութիւնը ձգախէժէ փամփուշտներով եւ պղպեղի սրսկումներով կը ցրուէր 9000 ցուցարարներ, որոնց հետ բախում մը ծայր տուած է: 10 հոգի ձերբակալուած է:

ԱՐԱԲ ԾԱԳՈՒՄՈՎ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒ ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆԸ

Մինչ այդ փոխ նախագահութեան պաշտօնին համար Կորի ընտրած թեկնածուն Ճոզէֆ Լիպըրման, մտահոգութեանց դուռ բացած է արաբ ծագումով ամերիկացի համայնքին մօտ (մօտիկա շուրջ 3.5 միլիոն մարդ կը հաշուէ), թէ Միջին Արեւելքի մէջ ամերիկեան քաղաքականութիւնը կրնայ աւելի ի նպաստ Իսրայէլի թեքիլ:

Լիպըրման, որ հրեայ է եւ կ'ըսէ, թէ իր քաղաքական կեանքին մէջ խորապէս ազդուած է հրեական բարոյական պարտաւորութիւններէն, ծերակուտականներու մեծամասնութեան նման ամբողջովին զօրավիգ կը կանգնի Իսրայէլի:

Արաբական Ամերիկեան Հիմնարկի ատենապետը՝ Ճէյմս Զողպի Երկուշաբթի օր արաբ ամերիկացի դեմոկրատ պատուիրակներուն ի պատիւ տրուած ճաշկերոյթի առիթը օգտագործած է վստահեցնելու համար ներկաներուն, թէ մինչ Լիպըրման յստակօրէն ի նպաստ Իսրայէլի կողմնորոշուած է, սակայն անպայման չի նշանակեր, որ ան հակաարաբ է:

(ՌՈՅԹԸՐԶ)

ԱՐԱՖԱԹ ՀԱՒԱՆԱԿԱՆ...

Շարունակուած Ա. էջէն

կան գերիշխանութիւնը պէտք է յանձնուի միջազգային մարմինի մը, որ կազմուած ըլլայ դրացի վեց երկիրներէ եւ ՄԱԿէն, աւելցուց Ուահիտ, որ կը խօսէր Իսրայէլի շրջանային գործակցութեան նախարար Շիմոն Փերէսի հետ գաղտնի տեսակցութենէ մը քանի մը ժամ ետք:

Ուահիտ դիտել տուաւ նաեւ, որ Քէմփ Տէյվիտի վեհաժողովը ձախողեցաւ, որովհետեւ Երուսաղէմի առնչուող մէկ ձեւի գերիշխանութեան առաջարկը քննարկուած է: Եթէ գերիշխանութեան երկու ձեւերու մասին խօսուէր, արդիւնքը տարբեր պիտի ըլլար:

Փերէս Երկուշաբթի գիշեր գաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցած էր Ուահիտի եւ բարձրաստիճան այլ պաշտօնատարներու հետ՝ քննարկելու համար պաղեստինեան-իսրայէլեան խաղաղութեան գործընթացը, յայտնեց Իսրայէլի արտաքին գործոց նախարարութիւնը: Իսրայէլ դիւանագիտական կապեր չունի Ինտոնեզիոյ հետ: Արտաքին գործոց նախարարութեան բանբեր՝ Աւիւ Շիր Օն ըսաւ, որ նախարարական մակարդակի վրայ առաջին տեսակցութիւնն է, որ տեղի ունեցած է 1993էն ի վեր, երբ վարչապետ Իցհաք Ռապին հանդիպում մը ունեցած էր նախագահ Սուհարթոյի հետ:

●ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ Խորհրդաժողովի Կազմակերպութեան ընթացիկ նստաշրջանի նախագահ Իրան Երուսաղէմի մասին ժողով մը պիտի գումարէ մօտիկ ապագային: Արաֆաթ Իրանի նախագահ Մոհամէտ Խաթեմիէն պահանջած էր արտակարգ ժողովի հրաւէր ուղղել: Իրանի արտաքին գործոց նախարարութեան բանբերը ըսաւ, որ ժողովը պիտի գումարուի Ռապաթի մէջ կայանալիք նախարարական հանդիպումէն ետք:

●ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ 15 երկիրներու արտաքին գործոց նախարարներ եւ պաղեստինեան իշխանութենէն ներկայացուցիչներ Օգոստոս 28ին ժողով մը պիտի գումարեն Մարոքի մայրաքաղաք Ռապաթի մէջ՝ քննարկելու համար Երուսաղէմի ճակատագիրը:

●ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ իսլամական գլխաւոր կրօնաւորը երէկ վերստին հրապարակեց *ֆաթուա* մը, որ կ'արգիլէ Արեւելեան Երուսաղէմի պաղեստինցի բնակիչներուն իսրայէլեան քաղաքացիութիւն ստանալու դիմում կատարել: Երուսաղէմի միւֆթին Իքրիմա Սապրի շեշտեց, որ Երուսաղէմի բնակիչներուն արգիլուած է իսրայէլեան քաղաքացիութիւն ստանալ:

●ՌՈՒՍԻՈՅ նախագահ Վլատիմիր Փութին հեռաձայնային հաղորդակցութիւն մը ունեցած է Եգիպտոսի նախագահ Հիւսնի Մուպարաքի հետ՝ քննարկելու համար Միջին Արեւելքի խաղաղութեան գործընթացը, յայտնեց Կրեմլինի մէկ բանբերը:

●ՍՈՒՐԻՈՅ պաշտպանութեան նախարար Մուսթաֆա Թլաս երէկ տեսակցութիւն ունեցաւ պաղեստինեան արմատական շարժումի մը՝ Էֆ. Տէ. Էլ. Փէ.ի ղեկավար Նայէֆ Հաուաթմէի հետ՝ քննարկելու համար պաղեստինեան-իսրայէլեան խաղաղութեան գործընթացին վերջին իրադարձութիւնները: Պաղեստինցի բարձրաստիճան պաշտօնատար մը յայտնեց, որ Թլաս եւ Հաուաթմէ վերստին շեշտած են, թէ Արեւելեան Երուսաղէմը պէտք է վերադարձուի պաղեստինցիներուն, որովհետեւ անիկա մաս կը կազմէ 1967ին պաղեստինցիներէն գրաւուած Այսրյորդանանին:

(ՌՈՅԹԸՐԶ)

ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

Լոնտոնի սակարանին մէջ. դրամանիշներու փոխանակման սակը հետեւեալն էր երէկ կէսօրին.

Ամերիկեան տոլարի փոխանակման սակերը.

Եւրօ	0.9134
Ֆրանսական ֆրանք	7.1783
Քանատական տոլար	1.4841
Գերմանական մարք	2.1403
Հոլանտական ֆլորէն	2.4116
Զուիցերիական ֆրանք	1.7099
Պելճիքական ֆրանք	44.145
Իտալական լիր	2118.92
Ճափոնական եէն	108.99
Շուէտական քուրոն	9.1576
Նորվեկիական քուրոն	8.8822
Դանիական քուրոն	8.1647
Մէկ սթերլին	1.5038

ԽԱՉԲԱՌ ԹԻՒ 4639

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

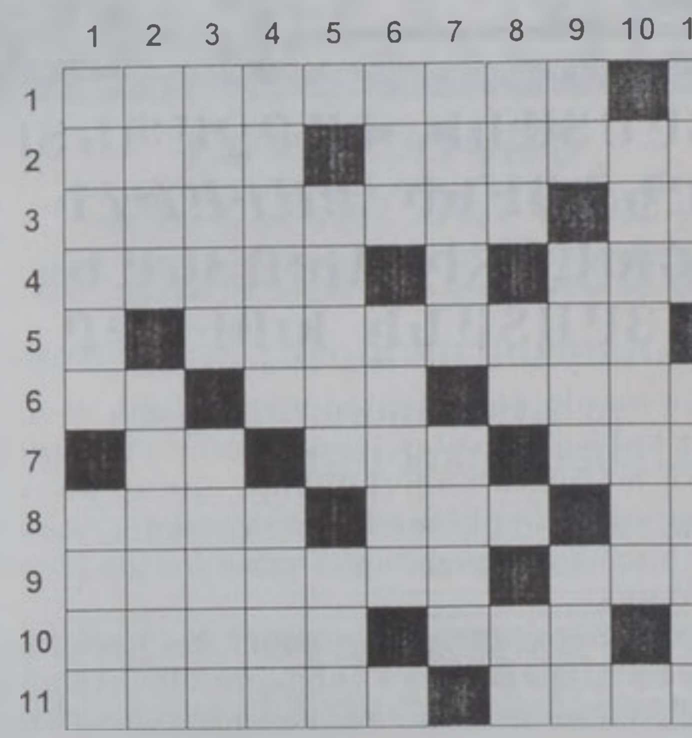

ՀՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. 1957ին եւ 1962ին Օսկար շահած բեմադրիչ:
2. Վայրի մանր խնձոր – Օտար՝ նուաստորդ:
3. Մանազկերտի ճակատամարտին մասնակցած հայազգի զօրավար – Հանիֆային համեմ:
4. Ջրուղի – Կենդանի:
5. Վերարացում:
6. Սուտանի յինրէն – Բուղ – Ազատէ՛:
7. Արկնուած քաղաքային – Մազ – Վինենի խնդիր:
8. Անփափ (հակ.) – Սուր ձայն – Լեցուն:
9. Արքուն – Ծրջագիծ:
10. Ծոպան – Արու այծ:
11. Անկարելի – Երկու հաւասար մասերու բաժնէ:

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. Ուսի առխաղ – Իմարկ:
2. Իգական օտար անուն – Մեսրոպ Մաշտոց հո՛ն թաղուեցաւ:
3. Ճառ, բազմաբլու – Պարգեւ:
4. Գինի տալ – Գինդամադամ:
5. Յանմար (հակ.) – Սղատէ՛:
6. Մեծ մայր – Մովսէս Յաբուլինեանի գրչանունը:
7. Ամբողջացում – Իմացականութիւն:
8. Սատցական դերանուն – Աւազան – Աչք:
9. Ցուցական ածական – Կատոն – Նախաբազուկ:
10. Ջանձրացուցիչ:
11. Եղկ – Յակոբ Պարոնեանի ծննդավայրը:

ԹԻՒ 4638 ԽԱՉԲԱՌԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Ո	Գ	Ե	Ս	Պ	Ա	Ռ	■	Գ	Ն	Ա
2	Զ	Ո	Ի	Ա	Ր	Թ	■	Տ	Ի	Ն	Կ
3	Ո	Վ	■	Տ	Ր	Ա	Կ	Ա	Ն	■	Ն
4	Խ	Ո	Ջ	Տ	Ի	■	Ո	Տ	■	Ի	Ի
5	■	Ի	■	Ա	■	Ա	Ն	Ր	Ա	Կ	■
6	Հ	Ա	Ճ	Մ	Ա	Ն	Դ	Ա	Մ	■	Ս
7	Ի	Ն	Ա	■	Մ	Ճ	Ա	Կ	Ե	Լ	Ի
8	Մ	■	Հ	Ա	Մ	Ա	Կ	■	Հ	Ա	Ի
9	Ն	Ճ	Է	■	Ա	Ր	■	Ս	Ի	Ի	Ն
10	Ե	Է	■	Ա	Ն	Ժ	Ա	Մ	■	Ի	Ա
11	Լ	Կ	Ա	Մ	■	■	Լ	Ի	Ղ	Տ	Կ

ՍԱԿԱՐԱՆ

Պէյրութի սակարանին մէջ օտար դրամանիշերու փակման սակագիները հետեւեալներն էին երէկ.

Սուրիական թղթոսկի	31.50 - 33.50 լ.ո.
Իրաքեան տինար	50.00 - 51.00 լ.ո.
Պահրէյնեան տինար	3990.00 - 4010.00 լ.ո.
Քուէյթեան տինար	4895.42 - 4925.42 լ.ո.
Յորդանանեան տինար	2118.24 - 2128.24 լ.ո.
Ա. Մ. Էմիրութեանց տիրհամ	408.43 - 410.42 լ.ո.
Սէուտական րիալ	399.90 - 403.99 լ.ո.
Օմանեան րիալ	3900.00 -3930.00 լ.ո.
Քաթարեան րիալ	412.15 - 416.15 լ.ո.
Եգիպտական կինէ	430.72 - 434.72 լ.ո.
Անգլիական սթերլին	2259.99- 2261.99 լ.ո.
Գերմանական մարք	699.45 - 701.45 լ.ո.
Հոլանտական ֆլորէն	620.69 - 622.96 լ.ո.
Ֆրանսական ֆրանք	207.75 - 209.77 լ.ո.
Զուիցերիական ֆրանք	875.32 - 877.31 լ.ո.
Պելճիքական ֆրանք	32,63 - 34.62 լ.ո.
Դանիական քուրոն	230.22 - 250.12 լ.ո.
Շուէտական քուրոն	162.75 - 164.76 լ.ո.
Սպանական փեզեթա	8.02 - 9.04 լ.ո.
Թրքական լիրա	0.0365 - 0.0370 լ.ո.
Կիպրական փաունտ	2394.75 - 2396.75 լ.ո.
Իտալական հազար լիր	701.15 -703.15 լ.ո.
Ճափոնական հազար եէն	13094 -13096 լ.ո.
Ափրիկեան հազար ֆրանք	2450 - 2452.00 լ.ո.
Ամերիկեան տոլար	1501.00 - 1514.00 լ.ո.
Քանատական տոլար	1014.50 - 1016.56 լ.ո.
Աւստրալիական տոլար	870.88 - 872.88 լ.ո.
Եւրօ	1370.91 -1372.93 լ.ո.

● ՈՍԿԻ

Անգլիական մէկ ոսկի	105,000 - 115,000 լ.ո.
Իրանեան մէկ ոսկի	92,000 - 102,000 լ.ո.
Օսմանեան մէկ ոսկի	81,000 - 91,000 լ.ո.
Մեքսիքական փեսօ	496,000 - 503,000 լ.ո.
Մէկ քիլոկրամ ձոյլ ոսկի	13,250,000 - 13,750,000 լ.ո.
Մէկ օնս ոսկի	271,60$ - 273,25 $
Մէկ օնս արծաթ	4,87 $ - 4,89 $

● ՍՈՒԼԻՏԵՐԻ ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹԵՐ

	Գինի Ա. ճշդում	Գինի Բ. ճշդում
Ա. կարգի	6 5/8	6 5/8
Բ. կարգի բաժնեթուղթ	6 7/8	6 7/8